

Nr 6, 1998 årgång 35
50:- inkl moms

Sökaren

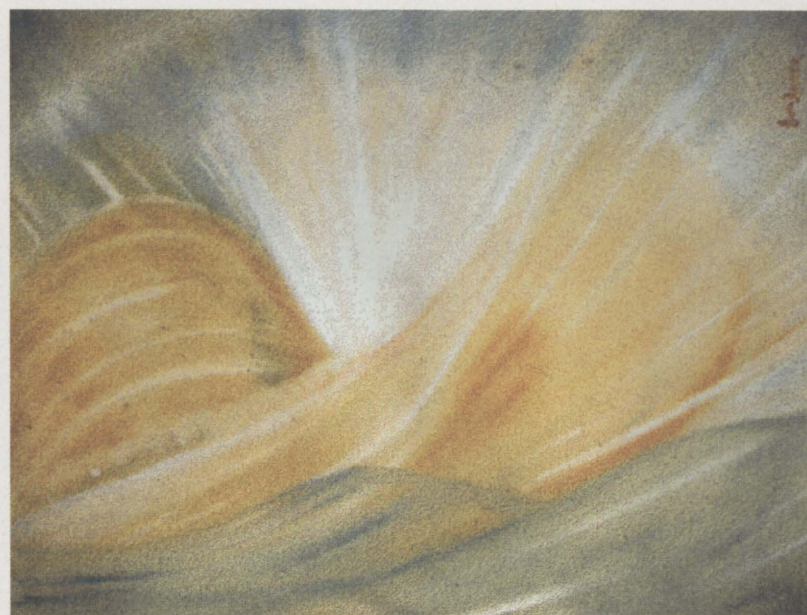
– tidskrift för livsfrågor –

Målning av Eva Andersen: Glädjen

Själens målare

Ett möte med Eva Andersen och hennes bilder

KRAFT. Den medfödda UR-kraften

Då den självlärd målaren Eva Andersen debuterade på två gallerier i Oslo 1984, blev intresset stort, och hon mötte ett gen-svar hos den breda publiken, inte minst för skimret av poesi och mystik i hennes bilder. Och sedan dess har "den synska måla-rens" verk ställts ut och fått köpare i 11 länder.

Men både för att Eva Andersen är autodidakt och för att en del av hennes målningar verkar kontroversiella i jämförelse med den etablerade konstuppfattningen, är det klart att hon ib-

Vid graven

land stött på motstånd från parnassens och akademismens bildkonstnärer och kritiker. Men detta har inte hindrat henne från att skapa vidare, och erkännan-det har heller inte uteblivit. Som hon själv säger har bilderna "vi-sats för konstprofessorer över hela världen. Och de har intyg-at att målningarna har hög konstnärlig kvalitet".

Men vad är det som är typiskt för Eva Andersens bildkonst? Det är mycket, och jag skall nämna ett par särdrag. Redan namnen på hennes målningar röjer att de är annorlunda. Bil-

Av Hans-Jørgen Høinæs

der som *Vid graven* (1993), *Prövningarnas portaler* (1990) och *Gåvan från universum* (1995) pekar på inspiration och erfarenhet från både djupare medvetandeskikt och den översinnliga värld som konstnären upplever som verklighet. Och i så måtto är hon på våglängd med och i samma tradition som exempelvis Hilma af Klint, med det undantaget att af Klint var en akademiskt utbildad målare och ofta i sitt måleri sökte ett mer abstrakt uttryck för sina över-sinnliga ingivelser.

I Eva Andersens oljemålningar varierar de konst-närliga uttrycken från fina, känsliga färgtoner i halv-figurativ form till mer expressiva toner som i *Guas* (1996) och fram till andlig naivism i till exempel *Glädje* (1995).

Det är intressant att gå närmare in på hur bildernas namn blir till och hur olika betraktare finner olika te-man och verk tilltalande. "Det är som om bilderna har sina speciella adresser", säger Eva Andersen. "Några menar att det också finns ett slags *healing* i dem", till-lägger hon.

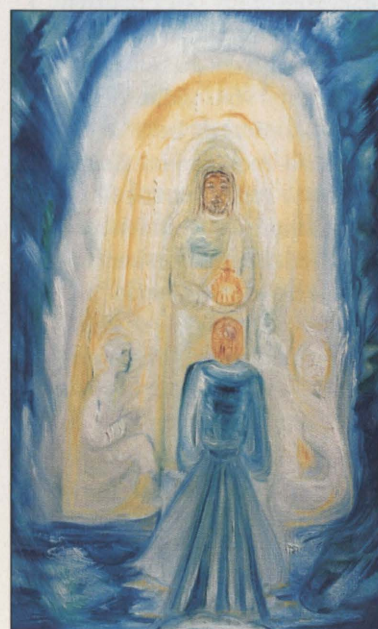
Hon har nämligen upplevt att det finns ett slags omfor-mad energi i bilderna, och dessa energier förstärks i kontakt med en annan människa. Och just i det sammanhanget har Eva An-dersen gett sig ut på nya områden som konstnär och förmedlare. Det rör sig här bland annat om hur tavlorna har fått sina namn, och i linje med medeltidens begreppsrealister vet hon också att namnet, ordet har sin reella betydelse. "Många av bilderna fick jag namn på så snart de var färdiga", berättar hon, "men många fick sitt namn flera år senare." Detta kan vara nog så vanligt hos konstnärer, men det nya och viktiga har hon förklarat på det här sättet: "Många bilder hade jag inte alls något namn på. Jag lät publiken få uppleva dem fördomsfritt. Så när jag sålde ett så-dant verk, frågade jag köparen vad han eller hon ville kalla 'sin tavla'. Och när de så att säga ensamma stod inför tavlans väsen, gav de den själva ett namn."

På det sättet har Eva Andersen i många av sina viktigaste bilder upphävt avståndet mellan konstverket och åskådarens upplevelse. Därmed har hon fört in en social och skapande di-mension i sin verksamhet som konstnär.

"Då uppstår det en kontakt mellan bild och människa", talar hon om för mig. Och då hon i regel själv är närvarande på sina utställningar, har hon tillsammans med olika grupper åskådare betraktat bilderna. "Många av målningarna berättar en historia. Den kan till exempel röra sig om kända personer från fjärran

Eva Andersen med tavlan "Kunskap"

Kröningen

förmågan visade sig effer hand gå över i en konstnärlig verk-samhet.

Eva Andersen hade alltid som barn tyckt om att teckna. Ofta gick hon på Folkmuséet i Oslo, fick inspiration från gamla hus, folkdräkter och stavkyrkor. Men först när hon var över 40 år blev hennes hobby, bildkonsten, ett levebröd för henne.

"Jag var hela tiden koncentrerad när jag målade, och penseldragen var snabba och precisa", berättar hon. Och utifrån den tillgång hon hade till "den andra världen" kunde hon se när en bild var färdig. I likhet med Hilma af Klint förstod hon heller inte alltid budskapen i bilden, men efter hand upptäckte hon detta: "På ett sätt förstod jag att jag hade fått en stor gåva och att bilderna kunde berätta något för andra människor. Mina bilder skulle ge folk möjlighet att se något vackert och att väcka deras förundran över livet och tillvaron."

Efteråt sitter författaren till denna korta essä med följande känsla: Eva Andersen är på väg att bli en av de få på ett annorlunda sätt

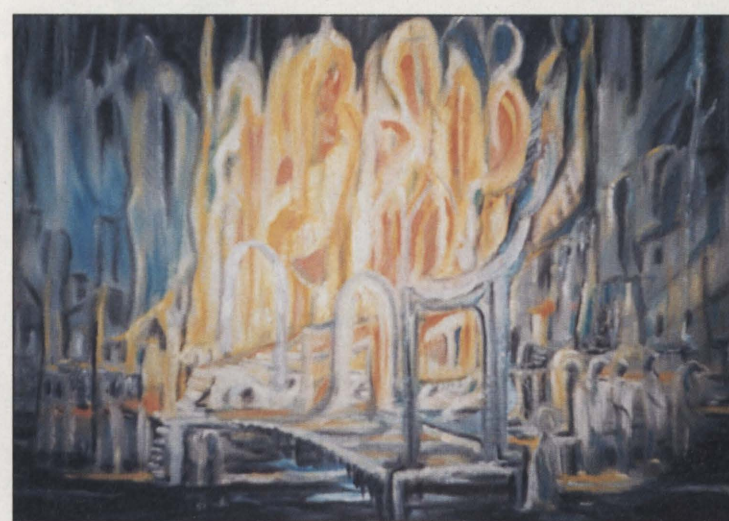
tider, och om resor och hän-delser i den själslig-andliga världen, och om forntid, nu-tid och framtid", säger Eva Andersen.

Men var kommer hen-nes säregna inspiration ifrån?

I en kortfattad biografisk skiss kan vi ana sambandet mellan konstnärens liv och verk.

Eva Andersen är född i Oslo 1941. Efter en trafiko-lycka och många års rehabi-litering kom både hennes synska förmåga och konst-närliga talang gradvis fram. Utan att ha en andlig teore-tisk bakgrund, som till exem-pel Hilma af Klint hade, bör-jade Eva Andersen med så kallad automatisk skrift. Och genom den fick hon signaler om att hon skulle komma på benen igen och att hennes liv skulle förändras.

Under en sjukdomsperiod i 22-årsåldern hade hon en nära döden-upplevelse, långt innan detta fenomen blev all-mänt känt och accepterat. Från den upplevelsen fick hon ett speciellt och kontinu-erligt förhållande till "andra sidan", den översinnliga vär-liden. Hennes förmåga till klar-syn blev starkare, liksom för-mågan att lindra smärta hos andra människor och att helbräddagöra. Och just den

Prövningarnas portaler

Utan namn

betydande konstnärer i en outsidersmiljö som efter hand också kan bli "inside". Detta beror på att hon inte heller, med en arro-gant handrörelse, kan karakteriseras som en obegåvad "new age-konstnär". Eva Andersens bilder är genomlevda och även till-kämpade, precis som hennes eget liv – med sjukdom och smärta. Och det så kallade tekniskt-akademiska kunnandet, som för många idag är A och O, är på väg i och med att hon hela tiden kämpar med nya uttryck och ett konstnärligt formspråk. Och under 15 år som bildkonstnär har hon haft 30 utställningar till glädje för både allmänheten och konstännare.

Hennes utställning i Svenska Konstgalleriet i Malmö, som öppnade den 14 november borde väcka uppmärksamhet hos dem som erkänner det andliga som grund för nya och annorlunda konstnärliga uttryck i en tid som präglas av tråkig, konstruerad påhittighet och akademism.

Hans-Jørgen Høinæs är religions- och idéhistoriker.

Friedrich Jürgenson fick 1969 Gregorius-orden av påven Paulus VI.

Friedrich Jürgenson

Av Anders Leopold

Döden fanns i Friedrich Jürgensons omedelbara närhet ända sedan barndomen i Odessa i Ryssland, där han föddes 1904.

Han var sex år när hans pappa ledde honom in i ett slakthus. Djurens dödsstrid grep honom så starkt att han vägrade äta kött i sitt fortsatta liv. Han förblev vegetarian livet ut. Han såg människor avrättas på Odessas gator under ryska revolutionen – han vägrade acceptera att ett liv kunde avslutas med en gevärskula.

En dag på Nysund i Mölnbo – som först var hans och hustrun Monicas sommarboställe, men sedan rösterna tog över deras tillvaro också blev deras permanenta hem – kom Friedrich ut från ett förråd med en bur i handen.

– Kom, Anders! sa han till mig. När han vandrade ned mot den trollska sjö där fiskar funnit en fristad genom Friedrichs fiskeförbud, såg jag en fet råtta i buret. Han stannade till vid ett buskage. Där hade han sju år tidigare med en bandspelare spelat in fågelsång – exakt på dagen var det den 12 juni 1958, och man får väl säga att det är röstfenomenens födelsedag. När bandet avlyssnades tonades fågelsången bort i ett brus och i stället framträdde en kvinnoröst som på tyska ropade: – Friedel, lilla Friedel. Hör du mig? Det är mamma.

Där släppte Friedrich ut rätten i friheten. Det var inte den första, kanske den hundra – eller om det var samma råtta. Buskaget var något av en helgedom för Friedrich för det var ju där det började. En sorts offerlund – fast tvärt om.

Vi satt ofta på bänken och försökte lösa livsfrågorna – eller snarare dödsfrågorna. Friedel, som hans mor kallat honom och som sedan nära vänner, både levande och döda, använde sig av som tilltalsnamn, var en mångsidig, komplicerad person som med en oerhörd karisma och

livsglädje ägnade sig åt livets motsats – döden. Döden hade för honom nu blivit ett begrepp för ett högre livsplan, en fjärde dimension.

Friedrich Jürgenson fick en gedigen utbildning på konstakademin och musik-konservatoriet i Odessa. Hans spåddes en lysande framtid som operasångare av sin lärare, den världsberömda bassångaren Tito Scipa. Scipa var jude och när han jagad av nazisterna flydde från Berlin till Palestina följde Friedrich med – men hans sångarkarriär avslutades efter en svår halssjukdom. Han ägnade sig nu helt och hållet åt konststudier och måleri.

Friedrichs mamma var norska och pappan hade dansk härkomst. Han arbetade som läkare i Odessa. De var noga med att lära honom både sina hemländers språk och det ryska, engelska och tyska. När Friedrich flyttade till Sverige 1943 lärde han sig sitt tionde språk. Detta skulle visa sig vara viktigt i framtiden. Rösterna använde sig (använder sig) av en mängd språk, ibland i en enda röra och osammanhängande, s k polyglott. Ett blandspråk utan några som helst grammatikaliska regler. För en som bara kunde något enstaka extra språk – som jag – var många inspelningar via radio helt obegripliga p g a språkförbistring, om inte annat. Det kunde lika gärna vara vanliga radio-utsändningar.

Musikstudierna hade också utvecklat ett perfekt gehör hos Friedrich, vilket fick hans känsliga öra att uppfatta toner som vi andra inte hörde förrän han påpekade det.

Han gifte sig i Sverige och fortsatte måla. 1949 reste han till Italien för att få förverkliga drömmen att vistas i och måla av Pompeji. Där om någonstans hade döden slagit till i ett enda andetag. 10 000 människor hade dött under Vesuvius utbrott

Journalisten Anders Leopold var en av de första som skrev om Friedrich Jürgenson och hans "anderöster" på band. För Aftonbladet besökte han Jürgenson våren 1964, sedan denne efter en presskonferens berättat att han fått kontakt med "andra sidan" med hjälp av en vanlig bandspelare. Jürgenson och hans röstfenomen blev en sensation sedan några forskare efter avancerade experiment kunde fastslå att Jürgenson inte var någon bluff, rösterna fanns på banden. Men varifrån kom de? Anders Leopold blev mycket nära vän till Jürgenson och följde honom till hans död i Höör i oktober 1987. Leopold skrev en mängd artiklar om Jürgenson och röstfenomenen. Du kan läsa mer i en artikelserie på Anders Leopolds hemsida www.leopoldreport.com.

den 24 augusti år 79.

Friedrich berättade att han känt en magisk dragningskraft till Pompeji – som om människorna fortfarande levde där, fast i en annan livsdimension. Dessa tankar fanns hos honom långt innan rösterna kom in i hans liv.

Han vände sig till Vatikanen där man bestämde även över den italienska staten i sådana här spörsmål. Som arbetsprov visade han en serie målningar från Gamla Stan i Stockholm.

En monsignore Ludvig Kaas sa till Friedrich Jürgenson:

– Vi ser er kapacitet. Vi gör utgrävningar av Petrus grav under Peterskyrkan. Där finns målningar som Vatikanen vill bevara. Vill ni måla dem?

Foto: Jerry Windahl

Alla häpnade över det erbjudande den okände svenske konstnären fick. I fyra månader satt han i fukten under Peterskyrkan och målade och drog på sig lunginflammation. Den kunde ha ändat hans liv om inte Guds ställföreträdare på jorden, påven Pius XII, personligen bett sin uppdragsgivare att hela konstnären som satt där nere hos Petrus och målade med 40 graders feber. Så blev det också.

Resultatet var enastående. Så den okände konstnären från Sverige erbjöds att måla fyra porträtt av Den heliga fadern Pius XII. Dessa hänger i dag tillsammans med gravmålningarna bredvid den icke helt okände Michelangelos verk.

Efter detta fick Friedrich både måla i Pompeji och ha utställning där och han erbjöds att återkomma och leda en egen utgrävning.

Han stod alltså vid sina drömmars mål när han spelade in fågelsången i buskaget i Nysund 1958. Han ställde allt åt sidan och ägnade sig i sin ensamhet tillsammans med hustrun Monica åt rösterna. Historiska personer och vänner som för länge sedan eller alldeles nyligen avlidit hörde av sig från andra sidan. Ibland gav de konkreta tips om vad som skulle hända. Och de inträffade också – s k prekognition.

Till slut var Friedrich Jürgenson tvungen att vända sig till någon utanför Nysunds tomtgräns för att få en bedömning av det egendomliga röstfenomenet.

1959 tog han kontakt med Kjell Stensson på Sveriges Radio, deras tekniska geni på den tiden, och den kände radiomannen Arne Weise, som också intresserade sig för ockulta fenomen. Båda kom till Nysund fyllda av skepsis och med egna obrutna band. De skakades av det som inträffade.

Till mig sa Kjell Stensson att åtminstone två fenomen var helt omöjliga – men verkliga. När de spelade upp ett band efter ett samtal hördes en så kraftigt smäll att högtalarna nära nog kollapsade. Ljudet hade inte hörts i rummet. Det undersöktes sedan i olika hastigheter men kunde bara med god vilja härledas till en röst som tycktes tala på tyska. Hela meningen, om det nu var en sådan, komprimerades i den hårda smällen. Att sända korta meddelanden i "ljudpunkter" var känt tidigare – men det här skulle i så fall vara ett helt föredrag.

Det andra var en annan teknisk omöjlighet. Mitt i en inspelad radiosänd-

Jürgenson i trädgården med sin bandspelare – det var så det började.

ning tonar ljudet bort och en röst hörs skrikande som i fjärran: Friedel hör mich Friedel, dreh unten!"

Bandet undersöktes av radions tekniker som vände det och körde det baklänges. Exakt mitt för meddelandet förvandlades "baklängesljudet" till en mänsklig röst som något lugnare säger:

"Problem hören sie verkligen."

Jag har hört bandet många gånger. Bland annat i Europafilms studio där störningar delvis kunde filtreras bort. Rösterna är i det närmaste helt perfekta – på båda sidor av bandet.

Jag citerade Kjell Stensson i min Aftonbladet-artikel så här:

– Det här är tekniska fenomen som

Upptäckten av de dödas röster på band såg Jürgenson som sitt livsverk.

överskrider det vi tidigare känt till. De går helt enkelt inte att förklara. Både den väldiga smällen och rösterna som kan höras mitt emot varandra på bandet finns där. Jag har ingen förklaring.

Senare efter några år drog han slutsatsen att någonstans i Jürgensons undermedvetna fanns helt enkelt någon sorts sändare som var så konstruerad att den gick att fånga upp på ett vanligt elektroniskt band. I och för sig en häpnadsväckande upptäckt som kunde leda oss fram till elektronisk tankeöverföring t ex. Kanske rent av läsa av människors undermedvetna.

Det var ingen hejd på teorierna: antingen talade hans undermedvetna, kanske styrt av hans önsketänkande, eller också an-

Han var en framstående målare, men inte upptäckt i Sverige.

Jürgenson
utanför Vatikanen.

vändes han som någon sorts kommunikationsstation för en annan tänkare, närvarande i rummet eller någon annanstans. Friedrich själv sa: på andra sidan. I dag skulle vi väl säga att han bar på en själens kommunikationssatellit. Något som kanske vi alla gör – omedvetna om det och därför oförmögna att använda oss av den. Men en röst från en annan livsdimension, t ex från de döda, nej, det vägrade Kjell Stensson tro på.

Ungefär samma uppfattning hade den tyske parapsykologen och professorn Hans Bender. Han ledde en rad omfattande experiment hemma hos Jürgenson, och det finns kanske anledning att återkomma till dessa. Liksom till Arne Weises häpnadsväckande upplevelser hos Jürgenson – de tidigaste och kanske bästa röstkommunikationerna fråga-svar som finns på Jürgensons band.

Efter fem års studier var Jürgenson mogen för att presentera sin upptäckt för världen. 1963 höll han sin första presskonferens. Vi i Sverige tog det här med en nypa salt. Men ute i världen var Friedrich Jürgenson ett hett namn. Nu lät han också vetenskapsmän ta hand om banden och forska vidare. Och han genomförde drömmen att få gräva ut ett hus i Pompeji.

Ickekatoliken Jürgenson fick inte bara detta tillstånd utan också rätten att dokumentera allt arbete i en serie TV-filmer för Sveriges Television. Det var så bra gjort

att påven Paulus VI personligen erbjöd Friedrich att filma utgrävningen av den nyupptäckta Petrus grav under Peters-kyrkan. Det var en katolsk världssensation. Han fick jobbet mitt framför ögonen på världens stora TV-bolag. För detta utdelade påven till Friedrich den högt ansedda katolska orden "Commendatore Gregorio Magno".

Så kallades han in till påven Paulus i dennes privata lägenhet. Jag och min fotograf stoppades vid dörren av det pajasklädda schweizergardets lansar. När Friedrich kom ut efter en halvtimme hälsade han glatt att påven minsann välsignat oss rakt igenom dörren och eftersom inte en enda fotograf och reporter varit så nära Hans helighets allra heligaste insåg vi att bara detta var en världssensation. Vad hände där inne då? Jo, påven frågade rakt på sak:

– Vill ni måla oss? (påvar är nämligen vi och oss).

På detta svarade självklart Friedrich:

– Ja, det vill vi.

Han målade tre porträtt. Efter detta var alla dörrar öppna för honom. Han filmade det aldrig någonsin ens fotograferade blodsundet San Gennaro, där det gamla helgonets stelnade blod i en glasflaska blev flytande mitt under ceremonin, han filmade den grymma fågeljakten som höll på att orsaka en regeringskris i Italien men slutade

med lagstiftning mot jakten, han gjorde slutligen den första privata filmen på en påve vilket väckte sensation inte minst i den katolska världen.

Jag läste ett brev från USA där Friedrich erbjöds miljontals dollar för att flytta dit och bli någon sorts överstepräst i ett tekniskt andecentrum. När jag lämnade det tillbaka till honom kastade han det i papperskorgen och sa till mig:

– Anders, aldrig aldrig någonsin kommer jag att bilda en sekt eller något liknande, men jag hoppas att det skapas forskningscentra för att utveckla tekniken. Det får inte bli någon "ism", ingen politik eller ännu värre, en hemlig orden.

Nej, Friedrich Jürgenson tjänade inte någonting på det som han själv och många andra ansåg var en historisk upptäckt och som fick sådan enorm publicitet – och så många anhängare. I stället kostade det pengar att resa och arrangera presskonferenser och pengarna tog han via inkomsterna från sina underbart vackra tavlor från Pompeji. Han sa till mig på sin egen speciella svenska:

– Jag tänker inte på portmonnäet. Det viktigaste för min trovärdighet är att jag får göra sådant här (påvemålningar och filmer) så folk inte tror att jag är en galen konstnär som bara super. Min trovärdighet är som en bro över till andra sidan.

SÖKAREN
Adress Box 10
663 21 SKOGHALL
Telefon 054-51 89 00
Fax 054-51 89 02
E-post red@sokaren.se
Postgiro 70 60 47-8
Bankgiro 372-8128
Hemsida på Internet www.sokaren.se

Redaktör och ansvarig utgivare Sven Magnusson

Prenumeration Helår (6 nr) 250:-
Halvår 150:-

Annonser Ring för prislista

Tryckeri Wallin & Dalholm
Lund

ISSN 0038-0504

INNEHÅLL:

Hans-Jørgen Høinæs: Själens målare	2
Anders Leopold: Friedrich Jürgenson	4
Agneta Uppman: Nära döden-upplevelsen – en psykets slutliga revolt?	8
Göran Brusewitz: Parapsykologin i Sverige 50 år	12
Jan Erik Sigdell: Origenes och reinkarnationstanken	15
Fall som tyder på reinkarnation	18
Erland Lagerroth: Ny världsbild, ny vetenskap, nytt universitet	20
Erland Lagerroth: Skolimowski om delaktighetens universum	21
Sökarnyheter	26
Bokfloden	29
Åsa Freij: Statlig utredning vill ha ett center för studium av nyandligheten	31
Åsa Freij: Barbro Karlén om mobbing	37
Stina Carlsson: Det stora arbetet	38

Frågor – och kanske svar

Eva Andersen i Oslo är en bildkonstnär som arbetar utifrån en andlig grundsyn på tillvaron. Hon ställer ut på Svenska Konstmuseet i Malmö, när detta nummer av Sökaren utkommer.

Journalisten Anders Leopold blev nära vän till den märklige Friedrich Jürgenson, som han berättar om. (Vad beträffar det paranormala röstfenomenet, som Jürgenson upptäckte, så tolkar jag det på samma sätt som den tyske professorn i parapsykologi Hans Bender: källan finns i det omedvetna själslivet hos Jürgenson själv.)

Agneta Uppman har ett intressant debattinlägg om nära döden-upplevelsen. Hon har själv upplevt att vara utanför kroppen.

Det svenska Sällskapet för Parapsykologisk Forskning har i år firat sitt 50-årsjubileum. Dess ordförande Göran Brusewitz berättar om jubileet. SPF företräder ett vetenskapligt intresse för det paranormala.

Jan Erik Sigdell skriver om Origenes och dennes inställning till reinkarnationstron – som en replik till en del av min recension av hans bok "Emotionell befrielse genom regression". Vi hoppas att senare kunna publicera ett inlägg i ämnet från en svensk religionsvetare.

Erland Lagerroth rapporterar om den ideella föreningen CANHELP, som nu kommit igång med sin skola, University for Global Bell-Being. CANHELP för fram en ny världsbild, som strider mot den gamla mekanistiska. Jag tror att denna syn på verkligheten kan leda mänskligheten på rätta vägar.

Den kände tänkaren, professorn och författaren Henryk Skolimowski är en av de första lärarna vid CANHELP:s skola. Erland Lagerroth berättar om hans tankar.

Den statliga utredningen om nyandligheten, under Margó Ingvarssons ledning, skapar många frågetecken hos läsaren. Vilka religiösa rörelser handlar den egentligen om? Det får man bara ett ottydligt svar på. Begreppet nyandlighet används genomgående, men definieras inte klart. Vad man betecknar som ny andlighet kritiserar, fastän samma problem finns inom Svenska kyrkan och de stora frimästersamfundet.

Åsa Freij skriver i detta nummer bland annat om en bok av Barbro Karlén, som handlar om mobbing. Stina Carlsson skriver om "det stora arbetet" med att förbättra oss själva, förvandla oss till människor som kan bära upp en högt stående civilisation.

Bokfloden rinner fram i en som det synes allt bredare strömfåra. Det finns många idéer, många metoder, många sanningar att välja bland.

SM

Barbro Karlén. Foto: Åsa Freij.

Agneta Uppman:

Nära döden-upplevelsen – en psykets slutliga revolt?

Nära döden

En nära döden-upplevelse, NDU, förknippas ju med döden och döendet. Termen nära döden-upplevelse präntades av den amerikanske läkaren Raymond Moody i samband med hans studium av sjuka människors upplevelser i dödens närhet. 1975 utgav han sin bok *Life after Life* (I dödens gränsland). Den väckte stor uppmärksamhet och följdes snart av en rad andra böcker om NDU, skrivna både av honom själv och andra.

Vi känner därför alla till vad en NDU är. De viktigaste inslagen är upplevelsen att man lämnar sin kropp, att man svävar uppåt från den plats där kroppen befinner sig, att man uppifrån kan se sin kropp och eventuella återupplivningsförsök och att man därefter lämnar den fysiska omgivningen och beger sig genom en mörk tunnel. I slutet av denna tunnel möts man av ett intensivt vackert ljus och ofta av en ljusgestalt som hjälper en att komma till insikt om sig själv, sitt tidigare liv och vad man skall göra av den situation man befinner sig i. Inte sällan ser man fragment av sitt liv skymta förbi i ett slags panorama. Därefter återvänder man, ofta motvilligt, till den fysiska kroppen. Eftereffekterna är omtumlande och leder ofta till en förändrad syn på döden.

Denna typ av upplevelse är emellertid inte ny. Den har beskrivits långt innan Raymond Moody skrev sin första bok. Sedan mänsklighetens tidigaste historia finns liknande upplevelser dokumenterade. Upplevelsen har, beroende på i vilket kulturellt och historiskt sammanhang den uppträtt, givits olika namn. Inom okkult tro kallas den astral projektion.

Ut ur kroppen

På 1960-talet började en mer regelrätt forskning bedrivas kring människor som upplevde sig lämna sin kropp. Den amerikanske drömforskaren Charles Tart koncentrerade sig på friska människor och kallade helt enkelt upplevelsen "out-of-body experience", en term som fick stor genomslagskraft. En lång rad böcker kom ut i ämnet. Några namn kan nämnas: den engelska forskaren Celia Green, den amerikanska parapsykologen dr Janet Mitchell och den svenske psykiatern dr Nils-Olof Jacobson. Gemensamt för dem alla är att de använt sig av den övergripande termen "out-of-body experience" (ut ur kroppen-upplevelse), *oavsett i vilken situation denna upplevelse inträffat*. En lång rad situationer beskrivs således som utgångspunkt för UKUn, *inklusive nära döden-situationen*. 1986 hävdade Nils-Olof Jacobson på ett nära döden-seminarium i Stockholm att den så kallade nära döden-upplevelsen måste betraktas som underordnad den mer övergripande ut ur kroppen-upplevelsen. (Det rörde sig då naturligtvis inte om en kvalitativ bedömning utan endast om en terminolo-

gisk.)

Men termen NDU har fastnat i människors medvetanden och därmed har man kommit att dela upp upplevelsen att vara utanför kroppen i två olika fack beroende på dess utgångspunkt och delvis beroende på dess innehåll. Man har konstaterat att vissa inslag, t ex tunneln, ljusgestalten och livspanoramat förekommer oftare i upplevelsen hos människor i dödens närhet än hos friska personer. Så småningom har denna uppfattning cementerats och all tidigare litteratur om den övergripande UKUn hos såväl friska människor som människor i dödens närhet tycks ha fallit i glömska.

Därmed har man också bäddat för felaktiga tolkningar av orsakerna till en NDU. Eftersom man stirrat sig blind på människan i dödens närhet, är det inte underligt att man också sökt förklaringen till hennes upplevelse i döendet. NDU har ibland förklarats vara en följd av syrebrist, av överskott av koldioxid i hjärnan och en lång rad andra rent kroppsliga kristillstånd. Tunnelseendet har bland annat förklarats med att syncellerna i utkanten av synfältet dör först.

I årtal har dessa orsaker ältats i en lång rad debatter och inlägg. Vissa inslag i upplevelsen har dock varit förvirrande och talat mot den ovan givna tolkningen. Hur kan till exempel en sådan traumatisk situation som döendesituationen ge upphov till en sådan sublim, lyckofylld upplevelse som ofta NDU är?

Viktigare ändå för dem som ifrågasatt döendet som förklaring har varit den mängd av beskrivningar av NDUer som de senaste åren börjat strömma in från människor i alla jordens hörn till NDU-forskarna där de hävdar att deras upplevelse inträffat utan att de varit nära döden!

Kenneth Rings forskning

År 1984 kom den amerikanske psykologiprofessorn och NDU-forskaren Kenneth Rings bok *Heading Toward Omega* (svensk översättning av Göran Grip: *Livet nära döden*). Han skriver bland annat om tolkningen av NDU:

"Nancy Clarks brev ger oss en första fingervisning om vad det är för slags tolkning vi måste leta efter.

Skälet till att Nancys brev är så betydelsefullt är detta: finns det fler människor som Nancy? Finns det fler människor som genomgått NDU-liknande upplevelser och deras eftereffekter utan att ha varit nära att dö?

Naturligtvis finns det sådana människor – i massor! [...] Pamela Rivad intervjuade personer som sade sig ha genomgått ett religiöst uppvaknande. Hon kunde klart visa att det finns många beröringspunkter mellan religiösa upplevelser och NDUer både vad

gäller deras egenskaper och deras eftereffekter.

Sådana samband bidrar till att fästa vår uppmärksamhet på ett faktum som vi ofta förbiser när vi diskuterar NDU, men som är av avgörande betydelse när det gäller att förklara den: *Det som inträffar under en NDU har i och för sig ingenting att göra med döden eller döendet*.

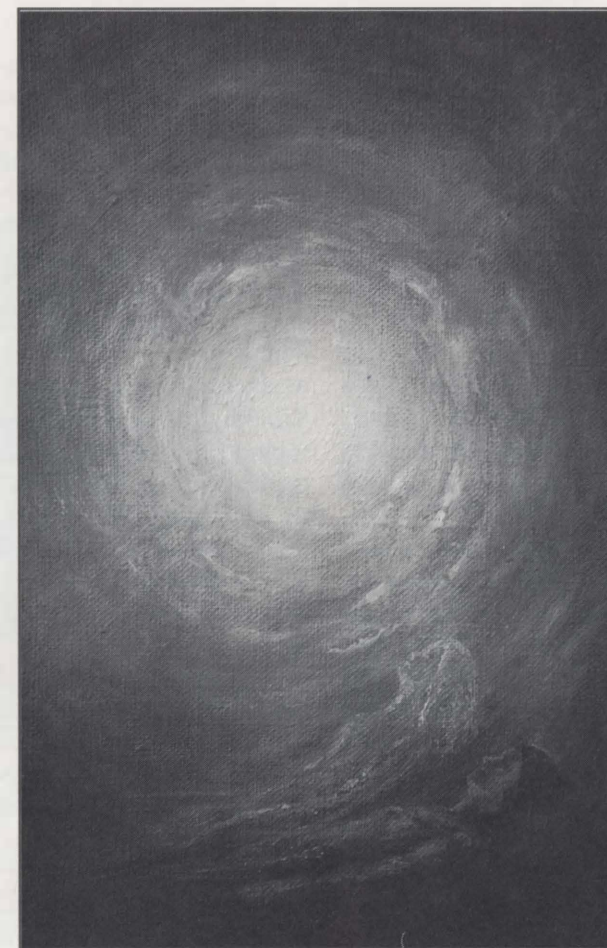
Detta kan inte nog betonas. Förbi-seenden på den punkten har lett till en allvarlig förvanskning av vår förståelse för NDU. Det som händer med en människa under en NDU är inte unikt för nära döden-händelsen. Det är bara så att döendet råkar vara ett av de pålitligaste sätten att utlösa den här typen av upplevelser. Orsaken till att så många människor både bland forskare och andra har förbi-sett detta är att många forskare har stirrat sig blinda på NDU. I vår gemensamma fascination över dödens drama har vi kommit att sätta likhetstecken mellan dödsögonblicket och det som vi kallar nära döden-upplevelsen, och vi har inte lagt märke till att döendet bara är en av många omständigheter som kan leda till transcendentala upplevelser. Vi bör alltså betrakta NDU som medlem i familjen mystiska upplevelser, upplevelser som alltid har funnits med oss och som inte är en ny upptäckt gjord av dem som undersökt döendet. [...] Varje tolkning som försöker förklara NDU måste också innefatta *hela den familj* av transcendentala upplevelser där NDU ingår som en medlem. Sett ur den synvinkeln blir varje tolkning ohållbar som enbart är kopplad till en nära döden-händelse."

NDU är UKU

Ja, så är cirkeln sluten. Vi är tillbaka till den syn man hade på upplevelsen – före Moodys första bok – med ett viktigt undantag: tidigare kallade man alla ut ur kroppen-upplevelser *inklusive de i dödens närhet* för UKUer – nu kallar man dem för NDUer – *även om de inte inträffat i dödens närhet*.

Felet ligger naturligtvis i människans eviga behov av att katalogisera, systematisera och förenkla. Varför godtar man idag inte termen UKU för det som inträffar i dödens närhet? Jo, förmodligen därför att man har fått för sig att det utomkroppsliga inslaget endast är en del av nära döden-upplevelsen (om än viktig) och att termen inte täcker allt det andra, som till exempel lyckokänslan, tunnelseendet, ljuset, mötet med döda anhöriga, panoramat, eftereffekterna m m. (Detta är dock en delvis felaktig uppfattning. Av egen erfarenhet vet jag att många av dessa inslag kan förekomma i en UKU.)

Lika irrelevant är det då i mitt tycke att kalla en upplevelse för NDU om den, vilket uppenbarligen är fallet, kan inträffa även för en fullt frisk människa. Må vara att hon är djupt avslappad, i det

Man svävar uppåt från den plats där kroppen befinner sig. Målning av Agneta Uppman.

hypnagoga tillståndet mellan sömn och vaka, i ett meditativt tillstånd, kanske lätt sövd under barnafödande eller djupt sövd under en operation – *men hon är inte döende!*

Personligen är jag inte förtjust i någon av dessa termer. De känns båda ofullständiga. Jag har själv haft ett 70-tal sk UKUer i friskt men avslappat tillstånd och två så kallade NDUer i ett tillstånd av andningsstopp, framkallat av astmaanfall. För mig handlar det i stort sett om samma upplevelse, även om NDUerna på grund av den traumatiska utgångssituationen och dess intensiva innehåll har haft en mer djupgående betydelse för min livsåskådning.

Jag efterlyser en vidare term, kanske något i stil med *transcendental utomkroppslig upplevelse (TUKU)* eller helt enkelt *transcendental upplevelse (TU)*. I både UKUn och NDU tycks nämligen medvetandet genomgå en process där det vidgas och transcenderar tid och rum.

Vad händer?

Vad är det då som händer i UKUn/NDUn? Jo, i båda fallen är upplevarens medvetande till en början ofta

fokuserat på den fysiska världen, på den fysiska kroppen och på vad som sker med den, och i de fall där upplevaren blir klärvokant tar de utomkroppsliga sinnena (ett slags sjätte sinne?) emot korrekta impulser från den fysiska världen. (Att så är fallet är i hög grad dokumenterat, vilket strider mot de teorier som hävdar att det upplevaren tycker sig se från sin upphöjda position i rummet bara är fantasibilder, minnesbilder, hallucinationer.)

Men därefter tycks medvetandet släppa taget om den fysiska världen. Det förändras och vidgas till att omfatta, som det verkar, andra dimensioner. Fortfarande kan upplevaren ha kvar en distinkt känsla av identitet, men upplevelsen blir, framför allt i NDU, mer total. Ofta kan man då uppleva att ens medvetande löses upp och blir del av ett universellt, kosmiskt medvetande där allt är balans och harmoni, ljus och kärlek. Man kan känna en intensiv samhörighet med Gud och hela skapelsen och få förståelse och insikter om tidigare bara dunkelt anade sammanhang. Jag måste återigen betona att även i UKUn kan mycket av denna lycka finnas, en känsla av att befinna sig i "sitt rätta element". Man kan också se ljuset, ana närvaron av döda, kanske av en "ledare", känna att man nu vet att man inte bara är sin fysiska kropp utan i första hand en själ, en identitet som inte behöver kroppen, som är det primära i ens väsen och som kan fortsätta att existera i en tillvaro även efter kroppens död. Många utomkroppsliga upplevare har dokumenterat en total omvälvning av sin livsåskådning och sin världsbild efter enbart en enda UKU.

Jag "dog"

I min bok *Ut ur kroppen*, som kom ut 1987, beskriver jag en händelse som jag kallar "De vita händerna". Jag hade fått andningsstopp av, som jag trodde, allergi, kombinerad med stark stress (idag vet jag att det var ett regelrätt astamanfall) och jag upplevde att jag "dog":

"Paniken steg inom mig. Nu var det totalt stopp. Ljuden tystnade. Det gick inte att andas längre. Jag kämpade vilt några sekunder (?), men tvingades sedan ge upp. Så var det slut. Allt var över. Ett sista ögonblick av desperation... och sedan – *lättnad*. Jag behövde inte andas längre! Jag behövde inte andas! Vilken obeskrivlig känsla av befrielse! I samma ögonblick flöt jag sakta upp i luften och blev liggande på rygg. Framför mig såg jag mina fötter och andra delar av min dimlika kropp. Den var ljus och omgiven av ett skimrande töcken.

Det var då jag såg att jag var buren – buren av vita händer! Förundrat tittade jag på alla dessa händer som så varsamt bar mig framåt. De var spröda och bleka och jag kände det lätta trycket av dem mot min kropp. Men de var mer än händer – de var *kärlek*! De utstrålade ousäglig, "komprimerad" kärlek! En stilla lyckokänsla uppfyllde mig. Ro. Trygghet. Lättnad över att inte behöva andas. Absolut klarhet. Framför mig skimret av ljus i olika färger ... och så vaknade jag, med ett våldsamt ryck. Lungorna fylldes med luft i krampaktiga, utdragna flämtningar. Hjärtat bultade hårt."

Till Ingela (min tvillingsyster) skrev jag: "Är det så här det känns att dö av kvävning? En kort kamp och sedan ljuvlig befrielse från all vända? /.../ Den bestående känslan efter den här upplevelsen är lugn och i viss mån lättnad. Jag har alltid varit rädd för kvävningsdöden, antingen den nu sker genom drunkning eller på annat sätt. Men nu vet jag, Ingela, att det bara är en kort stund som det är kämpigt. Sedan följer lättnad, hjälp – och kärlek /.../ Om jag någon gång i framtiden hamnar i ett tillstånd där jag är nära att dö, så vet jag nu att det finns en utväg ur döds-kampen!"

Jag vet inte hur kritiskt tillståndet var för mig under denna upplevelse som jag hade år 1984. Det är först sedan jag under årens lopp åter drabbats av astmaanfall som jag insett att det måste ha varit vad som hände mig även då. Men jag kallade aldrig min upplevelse för nära döden-upplevelse. Trots allt lyckades jag ju själv väcka mig till liv. Säkert hade jag inte varit nära döden, resonerade jag. Idag inser jag att det jag upplevde den gången är vad man idag, med nuvarande terminologi, skulle kunna beteckna som en regelrätt NDU.

Mina många upplevelser, både i friska, avslappade och kritiska tillstånd, har fått mig att än mer grubbla över orsakerna till dem. Om man kan ha en NDU utan att vara nära döden, då kan det knappast vara det rent kroppsliga tillståndet som är den slutliga orsaken till att en sådan upplevelse utlöses. Nej, orsaken måste ligga djupare än så. Den måste sökas i psykets eller medvetandets tillstånd eller beskaffenhet vid just det tillfället.

Teori

Detta är min teori:

Psykiska tillstånd är intimt förknippade med kroppsliga. När kroppen insjuknar eller skadas så svårt att den blir döende försätts vi i ett psykiskt stresstillstånd som kan bli så starkt att det uppfattas som outhärdligt. Som en följd av detta revolterar psyk.

I rent överlevnadssyfte vägrar det att vara förknippat med den skadade eller döende kroppen, och alla strukturer som hittills har förenat det med kroppens celler och som via hjärnfunktioner konstruerat ett " normalt " vakenmedvetande brister. I denna process frigör sig medvetandet från kroppen. Samtidigt genomgår det en förändring som inte sällan upplevs som en "explosion" av energier: det vidgas, transcenderar tid och rum och fortsätter att i nya dimensioner existera i ett tillstånd av "här-nu" i sin strävan efter total balans och harmoni.

Men detta är bara en av många "utgångssituationer". Den sista länken i den orsak-verkandedja som ger upphov till medvetandets frigörelse och därmed en transcendental, utomkroppslig upplevelse behöver inte nödvändigtvis vara kroppslig skada eller kroppsligt döende. Upplevelsen kan, enligt min åsikt, lika gärna induceras av ett rent psykiskt tillstånd. Om det t ex handlar om en djup, smärtsam och traumatisk kris, kan psyk, när påfrestningarna blir outhärdliga, helt enkelt drivas att släppa kontakten med det kroppsliga. Ett ofullständigt frigörande kan då möjligen leda till det sjukligt psykiska tillstånd, som går under namnet "depersonalisation". Upplevaren är "utom sig", ur stånd att hantera den uppstånds situationen med alla dess motstridiga känslor och tankar. Men vid en *fullständig* frigörelse kan samma sak hända med medvetandet som vid kroppsligt döende, dvs att medvetandet förändras, "höjer sin frekvens" och kommer till uttryck på en helt ny nivå av varande – och att detta ger en upplevelse av frihet från kroppen, helhetskänsla, harmoni och glädje.

Jag har nämnt den kroppsliga skadan och den traumatiska psykiska krisen som två exempel på "utgångssituationer". Det finns dock många fler. Yoga, meditation, bön, drogpåverkan (t ex LSD), total avslappning, frigörande andning m m är alla tänkbara tillstånd som kan driva medvetandet att frigöra sig och därmed utlösa en transcendental upplevelse av det slag som beskrivits ovan.

Sammanfattningsvis är alltså min tankegång denna: i de allra flesta medvetandetilstånd är psyk/medvetandet mer eller mindre länkat till den fysiska kroppen. Men det kroppsliga kan aldrig bli något annat än sekundärt i förhållande till psyk och medvetandet. Den sista länken före en UKU/NDU utgörs med andra ord alltid av ett psykiskt tillstånd, och det är detta som är den direkta orsaken till att medvetandet frigör sig från kroppen och hjärnan.

Om termen "nära döden-upplevelse" skall bibehållas i fortsättningen anser jag att det måste göras klart att den inte syftar på kroppsligt döende utan på ett slags psykiskt "döende", dvs på en övergång från ett psykiskt tillstånd till ett annat under vilket medvetandet förändras och vidgas på en högre, flerdimensionell nivå.

Men ännu hellre – byt ut termen NDU mot en som är mer relevant, mer allomfattande och därmed också mer allmängiltig!

Agneta Uppman

Peder

Februari 1989. En svår förkylning har gått ner i luftrören och lungorna. Det bränner i bröstet och jag kämpar mot hostan. Det är på förmiddagen och jag har lagt mig att vila. Sedan händer följande:

Jag får en stark ångestkänsla, upplever att händer trycker in min bröstkorg, blir panikslagen, försöker ropa på hjälp. Trycket mot bröstkorgen är oerhört, händerna trycker på som om de försöker krama livet ur mig. Situationen känns fruktansvärt hotfull och jag är rädd att jag skall kvävas, får fram några halvkvävda rop på hjälp, hör min röst tydligt. Jag vet inte riktigt vem jag ropar på, kanske är det Per (min man). Jag är fullt medveten om att jag ligger i min säng.

I detsamma blir jag medveten om att jag är i "tillståndet" och att Per inte kan höra mig. Det finns, inser jag, bara en utväg att komma ifrån det kvävande greppet: att kasta sig ut ur kroppen.

Jag dyker in i ett gråsvart, flimrande mörker.

Nästa klara minnesbild: Jag ligger i min säng med slutna ögon. Andningen går mycket tungt, jag tror att jag har vaknat upp ur "tillståndet". Då känner jag en hand stryka mig lugnande över ansiktet och håret. Jag förnimmar närvaron av någon och tittar upp och ser min styvfar Peders ansikte tätt

lutat över mitt. Han talar till mig, försöker lugna mig. Jag "hör" honom säga: "Såå, det är inget farligt, allt blir bra. Var bara lugn." Jag "vet" att mamma är någonstans i närheten, ser "med röntgenblick" tvärsigenom huset och får en svag synbild av henne inne i min dotter Johannas rum. Men Peder är nära, så tydlig. Han sitter på sängen bredvid mig. Det känns mycket fint.

Jag blinkar till, liksom för att kunna se honom bättre, och vaknar helt. Peder är borta. Det är som om bara en blinkning skiljer en verklighet från en annan. Min första spontana tanke är: "Tänk att de är så nära!"

Det går lättare att andas och jag somnar. När jag vaknar upp igen slår minnet av denna upplevelse emot mig. Jag minns min "dödskamp", händerna, och Peder. Fortfarande har jag en stark oroskänsla, men minnet av Peder gör mig lycklig. Jag hade bett om hjälp, och den hjälpen hade kommit från Peder!

Kommentar:

Moment i upplevelsen: Andnöd, kanske medvetlöshet, dödsrädd, befrielse från kroppen och färd genom mörker, möte med Peder (död 1966), lugn, glädje. Tillbaka till kroppen och den normala verkligheten.

INDIVIDUELL ASTRO-TERAPI

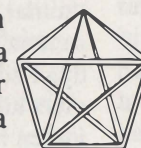
Vem är jag egentligen? Vilka energier låter jag bestämma i mitt djupaste inre? Vilken **"rädsla"** har skyddat mig alla år, men hämmar min utveckling nu? Hur är **balansen** manligt/kvinnligt? Vilket **temperament** är mest dominant i min personlighet? Hur **opererar viljan** i mig? Vilket är mitt **individuella livsmönster** och varför valde jag just det? Varje inkarnation är ett arbete, **ett livsprojekt** som måste slutföras och jag hjälper dig att se och nå fram till denna insikt.

Vänd dig med förtroende till **Inga-Britt Lundqvist**, antroposof, waldorflärare och astro-terapeut med över 30 års erfarenhet.

Box 34021, 100 26 Stockholm. Tel/Fax 08-656 11 03.

DRÖMMENS DIMENSION EN LÄROBOK I KONSTEN ATT SANNDRÖMMA

En mycket detaljerad bok som skildrar hur man går tillväga för att uppöva den hos alla latenta förmågan att sanndrömma. Mer än så: Det går att förändra sin framtid. Här skildras på ett ofta dramatiskt vis hur författaren lyckats med detta.

Pris endast kr 75:- med alla kostnader inkluderade. Sätt in summan på postgiro 63 46 41 - 5 och ange Psi-Cirkeln som mottagare. Omgående leverans.

Dénis Lindbohm
Teknikergatan 1, 6v, 215 68 MALMÖ

Göran Brusewitz:

Parapsykologin i Sverige 50 år

Symposium och konferens

Sällskapet för Parapsykologisk Forskning firade 17-18 april i år sitt 50-årsjubileum. Under ett veckoslut presenterades svenska parapsykologer samt några av världens ledande forskare på området. Dessutom anordnades en heldag på Psykologiska Institutionen vid Stockholms Universitet. Arrangemangen uppmärksammades av tidningar, radio och TV.

Symposiet för allmänheten och medlemmarna ägde rum i van der Nootska palatset i Stockholm och lockade drygt 100 personer båda dagarna. Vi ägnade oss åt spontana fenomen och parapsykologins spännande historia och fick ta del av forskning som bedrivs vid svenska universitet.

Parapsykologi i Sverige

Lördagen den 17 april började med att Madeleine Lagerfelt-Lienhard berättade om parapsykologins framväxt och många märkliga spontana fenomen från parapsykologins barndom. Hon har varit med vid flera mycket spännande seanser, både med transmedier, som upplevt sig ha kontakt med "andra sidan", och seanser där fysiska fenomen åstadkommits. Madeleine har varit medlem i Sällskapet nästan sedan det bildades och minns bland andra pionjären John Björkhems.

Efter Madeleine följde Nils-Olof Jacobson som i många år intresserat sig för frågan om något i oss överlever döden och bland annat skrivit boken *Liv efter döden?* 1971. Han gav oss en snabb exposé över olika fenomen som berör denna fråga, bland annat reinkarnation och ut ur kroppen-upplevelser. Det han studerat mest på senare år, instrumentell transkommunikation, fick särskild uppmärksamhet, och det måste man ju säga att det kittlar lite extra när man hör att det kanske kan gå att få kontakt med "andra sidan" via telefon, dator och TV. (Sökaren bl a 4, 1995, 5, 6, 1997, 1, 2, 1998.)

Jan Fjellander avslutade förmiddagen med att kommentera parapsykologins och Sällskapets utveckling. Han läste bland annat ur några av de första protokollen då Sällskapet bildades 1947.

Recept på goda försök

Efter lunch började Adrian Parker med att lite personligt berätta om varför han blivit intresserad av parapsykologiska fenomen och om den telepatiforskning han sedan några år bedriver vid Göteborgs Universitet om telepati, med ekonomiskt stöd av Riksbankens Jubileumsfond. Han har fått en del mycket spännande och dramatiska resultat och försöker nu få fram något som kan kallas ett "recept" på hur parapsykologiska försök ska läggas upp för att man ska få positiva resultat. Det är några faktorer som man vet bidrar till att man lyckas i psi-försök, något han redogör närmare för i boken *Svensk Parapsykologi*, som gavs ut till 50-årsjubileet. För försöksledaren gäller det att visa empati och värme samt skapa en positiv förväntan. För mottagaren förbättrar det möjligheterna att lyckas i försök om man haft tidigare psi-upplevelser. Man bör dessutom ha hög poäng på känsla

och perception i Myers-Briggs skattning, intresse för inre liv och gärna tidigare erfarenhet av den teknik man använder i många försök idag med telepati, nämligen ganzfeld. För sändaren är det positivt om det finns en närhet i relationen till mottagaren. Informationen som ska överföras bör ha känslol innehåll i bilder eller film.

När den engelska forskaren Kathy Dalton från Edinburgh besökte Parker, fann de att de hade kommit fram till ungefär samma gynnsamma faktorer.

Adrian berättade också bland annat om hur olika forskare kan få olika resultat med en och samma metodik, alltså det man brukar beteckna som försöksledareffekten, en utmaning både för psykologin och parapsykologin.

Telepati

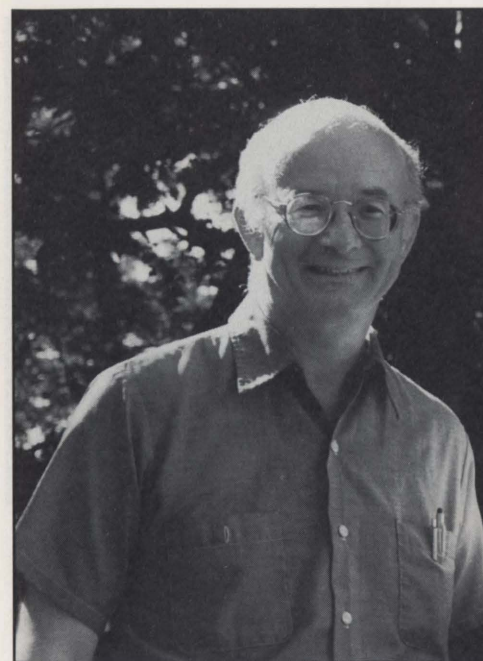
Nästa föredragshållare var Jan Dalkvist och Joacim Westerlund vid Stockholms Universitet. De har under de senaste åren vid Psykologiska Institutionen gjort försök med telepati, vilka blivit mycket uppmärksammade, dels för att det gäller ett spektakulärt fenomen, dels för att metodiken och analysen är mycket noggrann. Det är också därför Jan Dalkvist har bemötts med respekt av sina kolleger.

De försök Jan och Joacim har gjort gäller överföring av emotioner. Som försökspersoner har de haft en grupp personer sittande i en ring med ansiktena utåt i ett rum. Som mottagare har de haft en likadan grupp i ett annat rum, helt isolerad från den första. Halvvägs i försöket har grupperna bytt funktion. Sändare blir mottagare och tvärtom. Det man försökt överföra har varit positiva respektive negativa känslor, knutna till bilder med positiv eller negativ association. Försöken har övervägande gett positiva resultat.

Jan och Joacim har dessutom följt upp om det finns samband mellan resultat av psi-försök och så kallad stjärntid, ett samband som forskare rapporterade förra året och kolleger då mottog med stort intresse. Det är framför allt Joacim Westerlund som ägnat sig åt denna analys, vilken nyligen har påbörjats men ändå redan verkar lovande.

Stjärntid är lite svår att förklara. Det krävs en viss kännedom om stjärnhimlens skenbara rörelse. Vi vet att ett dygn har 24 timmar, men att jorden snurrar ett varv på noga räknat 23 timmar, 56 minuter och 4 sekunder. Tittar man en stjärnklar kväll på himlen, noterar hur stjärnhimlen ser ut och sedan väntar i 23 timmar, 56 minuter och 4 sekunder, så kommer man att få exakt samma utsikt mot stjärnorna. Man kan därför tala om ett stjärndygn som är 23 timmar, 56 minuter och 4 sekunder långt. Ett givet klockslag (*local sidereal time*, LST) från en viss latitud på jorden motsvaras alltid av precis samma vy mot stjärnhimlen.

Det man nu har noterat är att man lyckas bättre vid vissa tider på stjärndygn. Det är alltså ingen slumpmässig fördelning på stjärndygn. Ungefär 13.30 LST på eftermiddagen lyckas man

Robert Morris

gjorda vid speciella stjärntider. Vi i John Björkhems Minnesfond stöder i år både försök vid Psykologiska Institutionen i Stockholm och undersökningar vid *Rhine Research Center*, där Richard Broughton ska granska tidigare gjorda försök med kortgissning.

Sedan fortsatte Jens Tellefsen med att berätta om psi-spåret, något som Sökarens läsare har tagit del av flera gånger. (Sökaren 3, 4, 1994,

Psi Explorer

Sist blev det en kort visning av en modern multimedieprodukt, PSI Explorer. Det är fransmannen Mario Varvoglis som ägnat flera år åt att samla forskningsdata, bilder och text, så att man på en CD kan ta del av modern forskning i parapsykologi, läsa

om de stora projekten och idéerna, de många profilerna och sedan också själv göra små enkla försök med telepati och fjärrskådande eller med prekognition, då man ska försöka förutsäga vilket kort som datorn kommer att välja nästa gång. Det är en mycket tilltalande produkt, utmärkta bilder och mycket information. Jan Fjellander som visade denna CD, ska försöka sprida

den vidare i Sverige. Mario Varvoglis håller föredrag den 25 november i Brygghuset, Stockholm.

Kvällen avslutades med en bankett i en festvåning, där det enligt uppgift ibland spökar, vilket ju passade oss bra...

Parapsykologi i utlandet

Vi hade också bjudit in några ledande forskare ute i Europa, främst bland dem professor i parapsykologi Robert Morris, som innehar *Koestler Chair* vid universitetet i Edinburgh – alltså en professur som tillsattes efter ett testamente av författaren Arthur Koestler. I Edinburgh finns det ledande parapsykologiska centret i Europa idag. Vidare hade vi bjudit in Richard Wiseman från Universitetet i Hertfordshire i England. Han var tidigare elev till Morris, är skeptiker och en av de främsta kritikerna av parapsykologin, tillika illusionist, en mycket lämplig kombination. Vi tyckte han kunde vara rätt man att påpeka vad parapsykologin har svårt med och bör uppmärksamma och de fallor som en parapsykolog bör vara observant på.

Vi hade även inviterat en kvinnlig forskare, Deborah Delanoy, som i många år gjort försök med telepati i Edinburgh under Robert Morris ledning, och som under de senaste åren börjat forska kring healing.

Under planeringen av symposiet fick vi också kontakt med och intresse från en av de mest spännande forskarna idag, Edwin May, som dels är ordförande i den internationella samman slutningen Parapsychological Association, dels och framför allt var ansvarig för det projekt som amerikanska CIA stödde under många år, att kartlägga om underrättelsetjänsten CIA kan använda klärvoajanta spioner. Detta gjorde honom högtintressant, något som svenska massmedia självklart uppmärksammade.

Professor Morris

Robert Morris började med att berätta om olika projekt vid universitetet i Edinburgh. Det är inte bara "vanlig" parapsykologi som de ägnar sig åt där, utan även exempelvis frågan hur människor upplever och tolkar till synes paranormala fenomen. Man kan lura människor så de tror att ett fenomen är paranormalt, även om så inte är fallet. Morris brukar behöva ägna en del av sina föredrag åt att klargöra för åhörarna att forskarna är medvetna om hur lätt man lurar sig själv och att redogöra för alla de försiktighetsåtgärder som måste vidtas innan ett demonstrerat fenomen börjar bli intressant.

Kvinnlig parapsykolog

Morris lade med sin gedigna genomgång grunden för nästa föredrag, då Deborah Delanoy berättade om sin forskning kring hur psyket påverkar biologiska organismer, ett fenomen som påminner om healing (*DMILS, direct mental influence on living systems*).

Deborah inledde med att nämna några försök som gjorts kring detta fenomen av bland andra William Braud vid tidigare *Mind Science Foundation* i Texas. Det gällde då bland annat att påverka djur på olika sätt, till exempel en råtta som springer i ett hjul, att springa fortare och att få en elektrisk fisk i ett akvarium att oftare befinna sig i en viss position eller en viss orientering än i andra. Dessa försök visar att vissa personer tycks kunna påverka djuret. Eller är det telepati till djuret?

I de flesta fall när någon gör försök med telepati ska den som är mottagare försöka uppfatta vad någon sänder. Det kan vara svårt att bli medveten om detta. En variant är då att se om krop

Deborah Delanoy

pen reagerar omedvetet. Det kan man undersöka genom att mäta hudmotståndet hos mottagaren. Kanske reagerar din kropp om någon tänker på dig eller någon direkt stirrar på dig.

Under senare år har bland andra Deborah Delanoy gjort försök med *remote staring*. Man undersöker om en person som blir observerad på avstånd reagerar fysiologiskt även när personen inte vet om att han blir observerad. Man har helt enkelt mätt hudmotståndet hos en person när någon stirrar på denne, som inte vet om det. Det är en upplevelse de flesta känner igen. Faktum är att man reagerar om än ganska svagt, men det är ändå så mycket att det är som man säger vetenskapligt signifikant.

Skeptiker Wiseman

Richard Wiseman visade på ett underhållande sätt hur lätt det är att missta sig i tolkningen av det man upplever. Han tog bland annat exempel från Paul McKennas TV-show om paranormala fenomen, där man kollade om en hund kan känna på sig när husse tänker gå hem. Var det så att hunden gick fram till fönstret just när matte vände hemåt? Reportaget i TV tycktes visa just detta. Vad reportaget inte visade var att hunden gick fram till fönstret nästan var femte minut, så det kan knappast vara så att hunden kände något särskilt när matte vände hemåt. Reportaget i TV kan vara mycket missvisande!

Wiseman visade oss också ett illusionisttrick. Han hade tre färgade ark och lät en kvinna i publiken välja färg och "förutsade" hennes val genom att lyfta fram sitt eget rätta svar ur en ficka. Vi blev spontant mycket imponerade, men sedan förklarade han att han på andra ställen gömt de två andra svaren. Det var för honom bara att komma ihåg vilket färgat ark som fanns var i kläderna och lyfta fram det.

Richard är i övrigt mycket konstruktiv i sin kritik. Han har bland annat med en engelsk kollega Julie Milton sammanställt en bok, *Guidelines for extrasensory perception research* med förord av professor Robert Morris, vilken är en handbok i hur man lägger upp experiment i parapsykologi (där John Björkhems Minnesfond bidragit till tryckningen). Wiseman avvisar inte psi, men vill inte för snabbt dra slutsatsen att en avvikelse från slumpen automatiskt innebär att det är telepati eller något annat psi-fenomen det handlar om.

Fjärrenskådare

Slutligen var det Edwin May som fick berätta om sin forskning kring *remote viewing*, alltså det vi brukar kalla fjärrenskådande. May är kärnfysiker i botten och fick leda det forskningsprojekt där CIA skulle undersöka om man kan använda fjärrenskådande för att se var fienden har sina hemliga anläggningar. I början fick en person som ett test på sin förmåga åka ut till slumpvis valda platser, noggrant titta på allting, gärna göra en skiss på det han såg, och en person i laboratoriet skulle försöka "se" vad som fanns på denna plats. Detta jämfördes senare, och man försökte bedöma om försökspersonen lyckats "se" tillräckligt många och viktiga detaljer. Ed May visade flera exempel på hur "sändarens" och "mottagarens" bild stämde mycket bra överens. Senare fick personen i laboratoriet bara två geografiska koordinater som hjälp. Även då kunde några personer förvånansvärt väl återge vad som fanns på platsen, särskilt när det var någon hemlig militär anläggning, som kanske inte ens var utsatt på kartan!

Aftonbladet hade en artikel om Ed May, och Eva Hamilton på Rapport, TV2 gjorde en intervju på nästan 15 minuter med May och Robert Morris. Dr May berättade att CIA från 1972 fram till 1985 använde fjärrenskådande för spioneri. Knappast någon frågade om det fungerade eller inte, eftersom vi fick nyttig information, sa May.

CIA använder nog inte fjärrenskådande idag, sa han, eftersom världen har förändrats. De underrättelser som behövs idag är av mer omedelbart slag. ESP kan inte hjälpa till med frågor av typ "var finns just nu den ledare som vi inte tycker om?". ESP har inte bevisats vara effektivt på det sättet. Om någon ber oss markera med en nål på en karta var gisslan finns, så fungerar det inte särskilt bra, sa May. Men om någon säger: "Vi tror att gisslan finns i det här landet. Var kan vi börja leta?, då kan vi ge svar som förkortar söktiden.

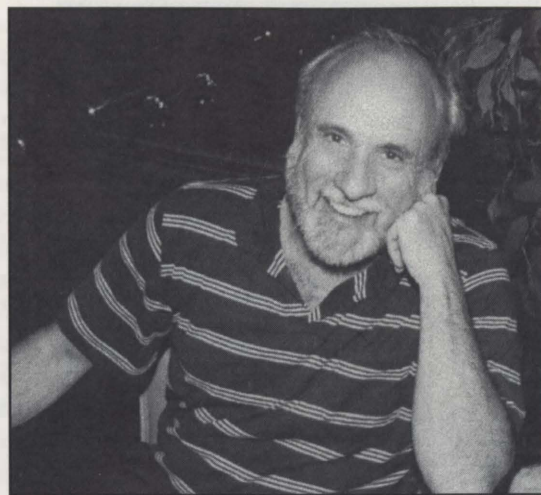
Eva Hamilton undrade då vilka fakta en person kan ge. Får man svaret "sök i bergigt område"?

May svarade med ett exempel. Ett fall som offentliggjorts gällde en amerikansk general som kidnappades i Italien. Ett av medierna kunde då namnge staden, inte riktigt namnge gatan, men nära nog beskriva interiören. Personen var fastkedjad vid ett element. Allt visade sig stämma. Och för TV3 Direkt nämnde May också att de kunde ge information om vad en underjordisk anläggning användes till i Ryssland. Så nog hade CIA och militären användning av fjärrenskådare.

Dagen avslutades med en paneldiskussion, då Jan Fjellander fångade upp diverse frågor från publiken och lät panelen svara. Vi fick en mycket bra överblick över modern parapsykologi denna söndag.

Konferens

Måndagen var om möjligt en ännu viktigare dag, då Jan Dalkvist ordnat en konferens om parapsykologi på Psykologiska Institutionen vid Stockholms Universitet. Han och Joacim Westerlund berättade om sin telepatiforskning och Adrian Parker om sin forskning i Göteborg. Sedan fick alla i den fullsatta salen höra våra utländska gäster informera om sin forskning. Det var första gången i modern tid som ledande parapsykologer framträdde på Stockholms Universitet och berättade om parapsykologisk forskning. Att döma av de frågor som väcktes mot slutet fanns det en klar öppenhet för dessa fenomen, något som överraskade oss positivt. Annars låg det nära till hands att en viss skepticism skulle föreligga. Men tack vare att föredragshållarna var så försiktiga, tydliga, sansade och pedagogiska, fick de som kommit för att lyssna klart för sig att forskningen idag

Edwin May

är noggrann och följer vetenskapliga regler och att parapsykologerna är försiktiga med att dra slutsatser.

Måndagen avslutades med att Eva Hamilton på Rapport TV2 gjorde en utmärkt intervju på cirka en kvart med Robert Morris och Edwin May – se ovan! Den sändes på tisdag lunch med utmärkta frågor och mycket bra svar. Utöver detta TV-inslag hade TV3 två nyhetsinslag med intervjuer av Edwin May och Jan Dalkvist, TV2 en kort intervju en vecka senare med Jan Dalkvist. Därutöver intervjuades jag i några minuter av TT, vilket resulterade i att ett tjugotal landsortstidningar publicerade i stort sett samma rapport från symposiet. På detta sätt fick vi en ovanligt bra spridning i massmedia. Vi ser också fram emot det eller de program som Nova på TV2 planerar om forskningen. Vi är på god väg att kunna sprida saklig information, så att man nu i den vetenskapliga världen på allvar kan diskutera om dessa

fenomen faktiskt finns. Vi lyckades alltså mycket bra med både symposiet och konferensen.

Vi avser att sammanställa de viktiga bidragen i ett *Proceedings* som ska kunna beställas från oss så småningom.

Sedan kommer min bok om en ny världsbild på ICA Bokförlag till våren. Den lär också kunna uppmärksammas.

Alla viktiga inslag i TV-program kring symposiet, TV3 direkt, Rapport TV2 lunch, Rapport morgon och Människor och tro, radions P1 finns på video. Intresserade kan få videon till självkostnadspris ca 50 kronor från Jonas Liljegren, 070-670 85 68 eller 031-743 21 13.

Göran Brusewitz är ordförande i SPF

Debatt

ORIGENES och reinkarnationstanken

Av Jan Erik Sigdell

S.M. har i Sökaren 4/98 skrivit en recension av min informations- och lärobok i reinkarnationsterapi [1]. Som väntat negativ, eftersom han är motståndare till reinkarnationsidéen och särskilt till regressioner, och kanske också till författaren... Här står det naturligtvis var och en demokratiskt fritt att ha sin egen åsikt. Reinkarnationsterapin fungerar ändå! Bokens ganska omfattande diskussion av indicier och fakta — i sannings namn också argument mot reinkarnationen (som inte heller är bevis!) — förbigicks nästan helt, så att den intresserade läsaren kan bilda sig en egen objektiv uppfattning bara genom att läsa den. Däremot ägnades hälften av recensionen till ett tema som boken bara snuddar vid: kyrkans påstående att reinkarnationstanken skulle sakna stöd i Bibeln och hos de tidiga kristna, samt att Origenes skulle ha varit motståndare till den. Jag har efter flera års forskning i gamla och nya skrifter en avhandling om just detta tema färdig, som med tiden kommer ut i bokform [2]. Här tar jag endast upp frågan om Origenes och vill senare gärna bidra med helt nyframkomna fakta när det gäller reinkarnationen och Bibeln, som fr.a. hänför sig till vad som egentligen står i den gammalgrekiska texten. Här följer en starkt förkortad version av ett mera faktaspäckat kapitel i den nya boken [2]. Av

utrymmesskäl nöjer jag mig med referenser där den boken har citat. Motsvarande skrifter finns tillgängliga i Sverige genom universitetsbiblioteken resp. på Kungliga Biblioteket. Kanske kan detta bidrag öppna en värdefull debatt. En styrka hos Sökaren tycks nämligen vara att motstridande åsikter ofta får komma till tals, även de som strider mot redaktörens.

DEN LÄRDE ORIGENES

Kyrkans nuvarande form grundlades vid konciliet i Nicaea år 325. Därför skiljer man ofta mellan pre- och postniceanska kyrkofäder. Origenes (185 – 253 e.l. 254) var den främste av de förra och en av den tidens mest lärda personer. Hans minst 2000 skrifter har alla bränts, den större delen mot slutet av 500-talet. Kvar finns bara några enstaka fragment av grekiska originaltexter, en del citat som gavs av hans motståndare samt latinska översättningar. Den i detta sammanhang viktigaste skriften är *Peri Archon*, som har översatts av Rufinus (ca. 345 – ca. 410). Några rester av Hieronymus' (340 – 419 e.l. 420) översättning till samma språk föreligger också, men knappast ett enda stycke originaltext.

NYA FYND AVSLÖJADE MANIPULERADE ÖVERSÄTTNINGAR

Rufinus medger själv öppet i sitt företal att han, liksom hans föregångare Hieronymus, har «tillrättatlagt» texten enligt kyrkans dogma [3]. Förevändningen för hans censur och ingrepp anges vara att den grekiska text som Rufinus hade skulle ha varit manipulerad av heretiker och illvilliga personer. Rufinus säger sig därför ha «återfört» texten till sitt «ursprungliga tillstånd». Vi skall snart se hur det ligger till med det... Helt klart är till en början att varje positivt uttalande av Origenes om reinkarnation — om sådana fanns — naturligtvis måste på detta vis ha «tillrättatlagts» av Rufinus.

År 1941 fann man i Toura i norra Egypten 28 papyrusblad av Origenes' grekiska originalskrift om ett annat tema: hans kommentarer till Romarbrevet. Även dessa har översatts av Rufinus. Nu kunde man för första gången jämföra en sådan översättning med originalet, vilket blev synnerligen avslöjande. Arbetet gjordes av den franske vetenskapsmannen Jean Scherrer [4]. Han visar att Rufinus har

infogat textavsnitt som Origenes inte hade,

alltför starkt förenklat komplexa avsnitt,

omplacerat textavsnitt,

utelämnat avsnitt som Origenes hade, och

ändrat textavsnitt, i en del fall till den grad att Rufinus' version innebär *motsatsen* till vad Origenes verkligen hade skrivit.

«Ett personligt, djupgående och mångfaldigt ingrepp i texten ... har ägt rum ... den är en blandning av autentiska origenistiska element, omarbetade origenistiska element och icke-origenistiska element.» [4]

LÄRDE ORIGENES REINKARNATION?

Origenes blev redan på sin tid samt medan originaltexterna fortfarande fanns upprepade gånger kritiserad för att ha lärt reinkarnation. Med de numera bevisligen manipulerade texter som föreligger finns ingen grund kvar för att kunna bestrida sådana påståenden, fastän kyrkan så gärna vill. Vad som i så hög grad gäller Rufinus' version av kommentarena till Romarbrevet gäller naturligtvis i ungefär samma utsträckning för *Peri Archon* och de andra indirekta Origenestexter som fortfarande finns kvar.

Vi står inför liknande svårigheter när vi med föreliggande texter vill pröva hypotesen om Origenes verkligen har lärt reinkarnation. Men här visar sig bl.a. vissa luckor i texten vara till oväntad hjälp! Vad man har tagit bort kommer oss till nytta... Förutom att några få ställen i texten har undgått Rufinus' censur.

Origenes skriver i *Peri Archon* att vi är, så att säga, fallna änglar. Vi var alla med i den ursprungliga skapelsen. Men en del av de väsen som fanns i den — nämligen vi — vände sig bort från Gud och ville uppleva något annat än bara det som Guds harmoniska och kärleksfulla ljusvärld hade att bjuda på. Därför försatte oss Gud i lägre medvetandetillstånd på olika nivåer i en hierarki under Honom. De som föll till näst lägsta nivån blev till själar som enligt Origenes som straff försattes i människokroppar liksom i fängelser. På den nedersta nivån finns demoner och onda andar. [3]

VAD KOMMER EFTER DÖDEN?

Vad händer då — allt fortfarande enligt Origenes — när en människa dör? Om hon var god nog, får själen stiga upp till en högre nivå där den inte längre har en fysisk kropp. Om hon var dålig

nog faller hennes själ till nedersta nivån, till demonernas. En del föredrar i det sistnämnda fallet att istället gå in i djurkroppar. [3]

Här lyser ett tredje alternativ med sin ytterst påfallande frånvaro! Vad händer med själen när människan inte var god nog att stiga uppåt och inte dålig nog att falla längst ned? Detta gäller ju för de flesta av oss, men nämns inte i den text vi har till förfogande. Man vet dock att Origenes på just det stället hade en omfattande avhandling om själen, som helt saknas i de texter vi har kvar idag [3]. Där torde just den frågan ha behandlats! För att kunna passa in i Origenes system kan väl svaret bara vara ett: en sådan själ blir människa på nytt!

Man må här försöka vika undan till skärseldsbegreppet. Men det visar sig att Origenes' skärseldsbegrepp är ett helt annat än kyrkans, som för första gången dök upp i dess dogma vid konciliet i Lyon 1245. För Origenes är den s.k. skärselden bara skam, skuld-känslor och ånger inom oss själva. Insikten om allt det orätta och onda vi har gjort — som kommer efter döden, när man ser tillbaka på det kroppsliga liv man har lämnat — bränner som en eld i själen. Hieronymus formulerar detta som en «samvetets brand». Dess följder visar sig snarare i ett nytt liv, eftersom vårt öde i jordelivet bestäms av våra dygder och missgärningar före födelsen. [3] Det sistnämnda är faktiskt en form av karmabegrepp!

Man har inom teologin ofta försökt att få det till att se ut så, som om Origenes skulle ha menat en återfödelse i en ny kropp som inte skulle äga rum i vår skapelse, utan i en ny tidsålder, efter en ny skapelse i en framtida eon. Även om Rufinus' version på vissa stället också ger detta intryck, finns uppenbarligen ingen som helst garanti för att Origenes verkligen skrev så! Se ovan... Här får man snarare räkna med ytterligare fall av Rufinus' «tillrättalägganden».

KONCILIET I KONSTANTINOPEL

En annan av kyrkans teser, som också har blivit grundligt ifrågasatt av teologins egen historiska forskning, är den om kyrkans officiella fördömande av preexistensläran — d.v.s. att själen skulle ha existerat före födelsen — vid konciliet i Konstantinopel år 553. Ett fördömande av Origenes teser om detta saknas i alla ännu idag existerande versioner av koncilshandlingarna, utom i en enda. Den hittades på slutet av 1700-talet i Wien. Ett extra-blad innehöll anatemata mot Origenes. Man antog då, och gärna, att dessa fördömelser skulle ha uttalats av konciliet.

Senare kyrkohistorisk forskning har visat att med stor sannolikhet så inte var fallet. Den första undersökningen gjordes av Diekamp i en doktorsavhandling år 1899 [5]. Sedan har andra kyrkohistoriker ägnat sig åt denna fråga [6-8].

VAD SOM VERKLIGEN HÄNDE

Den bild som avtecknade sig är följande. År 543, alltså 10 år tidigare, gav kejsaren Justinianus i ett brev till patriarken Menas i Konstantinopel uppdraget att kalla till ett sammanträde vid en sorts lokal och ständig synod, *synodos endemousa*, för att formulera ett antal fördömelser av origenistiska teser. Justinianus ger själv ett antal sådana fördömelser i brevet och vid sammanträdet, som ägde rum samma år, formulerades en liknande sats av fördömelser. Den senare överensstämmer med texten som hittades i Wien.

Flera år senare uppstod idén att kalla till ett koncilium för att fördöma tre för länge sedan avlidna biskopar som kättare för texter som de hade skrivit. Ingen av dem hade något med Origenes' läror att göra och det bröt f.ö. mot koncilietraditionen

att fördöma en person efter hans död. Påven Vigilius var emot detta och hämtades då av kejsarens soldater med våld från Rom. Han sökte tillflykt i en kyrka i Konstantinopel, blev åter tillfångatagen och fick ett luxuriöst fängelse i kejsarpalatset. Men han kunde fly och efter en del brev i ytterst grova toner lovade till slut kejsaren att lämna honom i fred om han bara kom tillbaka. Nu ville man öppna konciliet 553.

PÅVEN VILLE INTE

Men påven kom inte till öppningssessionen. Medan man väntade, tog kejsaren fram de 10 år gamla fördömelserna av Origenes, förmodligen på ett nyskrivet blad med samma innehåll, och krävde biskoparnas underskrifter. Eftersom det var livsfarligt att stå emot kejsaren, torde de flesta ha skrivit dit sina namn utan övertygelse. Konciliet öppnades *inte* eftersom påven hade uteblivit.

Man träffades senare igen och påven kom inte nu heller. Nu förklarade kejsaren konciliet som öppnat utan påven, vilket också strider mot koncilietraditionen. Vid näst sista sammanträdet ströks påvens namn ur diptykerna, vilket innebär att han blev avsatt. Den gamle mannen dömdes till trälarbete och fick släpa sten i en gruva i ett halvår, tills han gav med sig och i efterhand skriftligen tillstyrkte konciliebeslutet. Men han nämnde inte ett ord om Origenes och hans läror [6]. Han visste förmodligen inte vad som hade hänt strax före konciliets öppnande.

Fördömelserna är alltså inte ett konciliebeslut och ingen påve har *ex cathedra* fördömt Origenes och hans läror. Den kristne har aldrig officiellt förbjudits att tro på preexistens och inte heller reinkarnation...

DEN FÖRSTA FÖRDÖMELSEN AV ORIGENES

Den första fördömsen på listan har en märklig formulering: «Om någon företräder själens fabulerade existens före födelsen samt den monstruösa återupprättelse som följer därav, så är han fördömd.» För «återupprättelse» använder den grekiska texten ordet *apokatastasis*, som i teologin normalt syftar till återupprättelsen av Guds skapelse i sin ursprungliga underbara ordning, varvid alla själar återförenas med Gud. Men den kan man ju inte ha menat när man talade om en «monstruös» (*teratodi*) återupprättelse! Vad menade man då? Kanske *återupprättelsen av en ny kropp för själen*? Kanske reinkarnationen utan att nämna den vid namn? Något som av dogmat verkligen uppfattas som «monstruöst»... Häre ligger kanske ännu ett indicium för att Origenes faktiskt lärde reinkarnationen. I varje fall lärde han den preexistens som fördömsen i första hand vänder sig emot.

Referenser

- Jan Erik Sigdell: *Emotionell befrielse genom regression*, Solrosen, Västerås, 1997 (originaltext i 2a utgåvan: *Rückführung in frühere Leben*, Scherz, Bern, 1998).
- Jan Erik Sigdell: *Kirche, Christentum und Reinkarnation* (prel. titel).
- Den hittills bästa översättningen av Rufinus' version i ett modernt språk är utan tvivel: *Origenes vier Bücher über die Prinzipien*, översatt, kommenterad och delvis kompletterad från andra källor av Herwig Görgemanns och Heinrich Karpp, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 2a uppl. 1985.
- Jean Scherrer: *Le Commentaire d'Origène sur Rom. III.5-V.7*, Institut Français d'Archéologie Orientale, Kairo, 1952.
- Franz Diekamp: *Die origenistischen Streitigkeiten im sechsten Jahrhundert und das fünfte allgemeine Concil*, Aschendorff, Münster, 1899.
- Charles Joseph Hefele och H. Leclercq: *Histoire des Conciles*, Letou-

zey et Ané, Paris, del II, 2a avsnittet, 1908, s. 1182-1196 och del III, 1a avsnittet, 1909, s. 1-132.

- Ferdinand Prat i *The Catholic Encyclopedia*, band XI. S. 311-312, utg. av Ch. Herbermann, Appleton, New York, 1913.
- Fritz i *Dictionnaire de la Théologie Catholique*, band 3, 1a delen, Letouzey et Ané, Paris, 1938, sp. 1580-1585.

Jan-Erik Sigdell är tekn.lic. och arbetar som reinkarnationsterapeut. Han är bosatt i Slovenien.

ny bok från Nova Förlag

Nära-dödenupplevelser

Erfarenheter från en ljusfylld värld

Innehåller djupgående intervjuer med människor som haft en nära-dödenupplevelse och även med nära-dödenforskare. 142 s. Hft. Pris 160 kr.

Nova Förlag
Kungsg. 2 B, 223 50 Lund
Tel. 046/12 12 48

Internet: <http://home5.swipnet.se/~w-55916>

INRE HARMONI

Sveriges största alternativmässa

★ **KROPP** ★
&
SJÄL Ring för program!
Allt inom New Age

Med utställare från hela landet

MÄSSOR HÖSTEN 1998:

- ♥ Göteborg 28-29/11
- ♥ Huskvarna 6-7/3 1999
- ♥ Flera städer 1999

Gratis föredrag. Prova-på-behandlingar; spå dig, massage, aurfotografering, handläsning, healing mm. Försäljning; böcker, meditationsband, kristaller, smycken, biologiska krämer, naturtillskott, musik mm.

Är Du utställare - ring och prata med oss om vår lågprisprofil!

ARISTO 2000

Britt Rudolfsson, Småbränna 37, 914 95 GRÄSMYR
Tel: 0930-702 53, 0930-702 54, Fax: 0930-702 12
Mobil: 070-339 00 85 och 010-330 50 43

Fall som tyder på reinkarnation i norra Indien

Över hela världen förekommer det att barn säger sig minnas tidigare liv. I över tre årtionden har vetenskapliga forskare undersökt sådana fall. Amerikanen Ian Stevenson, islänningen Erlendur Haraldsson och indiern Satwant K. Pasricha är bland de mest kända av dessa forskare.

Sedan 1974 har Satwant K. Pasricha från Bangalore undersökt fall av reinkarnationstyp i norra Indien, bland annat fall där födelsemärken och medfödda kroppsliga missbildningar hos barn stämmer med sår, dödliga eller ej, hos en avliden, som barnen minns sig ha varit i det föregående livet.

Pasricha har de senaste åren studerat "nästan 45 fall" med födelsemärken och kroppsliga missbildningar, varav tio har undersökts noggrant och redovisas i en artikel i den amerikanska tidskriften *Journal of Scientific Exploration* (sommarnumret, 1998) vilken ägnas åt studier av det paranormala. Här redogörs kort för de tre första fallen.

Fallet Rajani Singh

Det första fallet i redogörelsen är Rajani Singh. Hon var född den 16 november 1991 som dotter till Virender Singh och hans hustru Bimla.

En av Virender Singhs kusiner, flickan Mithilesh, född 1975, bodde hos honom en tid, när hon gick i high school. Mithilesh fäste sig vid en pojke som tillhörde en annan kast, vilket ogillades av hennes familj. Hon blev så deprimerad av detta att hon begick självmord den 6 oktober 1991 genom att hälla en vätska över huvudet och tända eld på sig själv. Hon fick brännsår över hela kroppen, men mest på huvudet.

Rajani föddes ungefär en och en halv månad efter Mithileshs död. Hon hade röda märken över hela kroppen, men de var mest framträdande på huvudet. Mithileshs moder, Rajwati Devi, hade drömt att Mithilesh skulle komma tillbaka till deras familj, och man trodde nu att Rajani var den återfödda Mithilesh. De båda familjerna var släkt med varandra.

Pasricha undersökte fallet mellan december 1992 och december 1995 genom intervjuer med ett tiotal berörda personer.

Rajani sa inte mycket om sitt tidigare liv, men när hon började tala, frågade hon efter Mithileshs yngre syster, Meena. När sedan Rajani bodde hos Mithileshs familj i november 1995, visade hon bekantskap med platsen och personerna där. Hon kallade också Mitileshs föräldrar pappa och mamma och ville några gånger att hon skulle kallas Mitilesh.

Redan innan Rajani kunde tala, visade hon större tillgivenhet för Mithileshs familj än för sin egen. Hon hade också en del personlighetsdrag som sades överensstämma med Mithileshs personlighet. Hon var liksom Mithilesh mycket envis och tjurade om hon inte fick som hon ville.

Rajani hade ett flertal födelsemärken. Två av dessa bestod av ökad rödhet i huden på hennes rygg och axel, och de syntes ännu 1992. Hon hade också ett hårlöst och underpigmenterat område i pannan; detta var synligt ännu 1995. Andra födelsemärken hade bleknat bort, när undersökningen av fallet gjordes.

Till skillnad från andra fall, kan man här inte påstå att det finns en tydlig överensstämmelse mellan Rajanis födelsemärken och Mithileshs dödliga sår, eftersom de senares exakta placering på kroppen inte är bekant, men det var framför allt huvudet som var bränt.

Fallet Naripender Singh

Naripender Singh föddes i oktober 1973, som son till Chanderpal Singh och hans hustru Anar Devi i en by i norra Indien.

Strax efter födelsen la Naripenders moder märke till ett födelsemärke på vänstra sidan av hans bröst, men gav det ingen särskild betydelse förrän Naripender själv vid 2 1/2 till 3 års ålder började prata om ett tidigare liv. Han pekade då också på ett annat märke på kroppen ovanför hans högra bröstvårta och sa att han där hade fått ett spjut i sig i det tidigare livet.

En man som hette Ram Dayal Sharma

och hade bott cirka 200 meter från Charderpal Singhs hus, hade skjutit sig själv genom en olyckshändelse. Naripender föddes några dagar efter Ram Dayals död. Senare, när Naripender började tala om sitt tidigare liv, identifierades han av sin familj som den återfödde Ram Dayal.

Satwant K. Pasricha undersökte fallet mellan december 1980 och december 1992. Nio personer intervjuades, inklusive Naripender Singh.

Ram Dayal var född omkring 1923, och han hade gift sig med Javitri. Han var bonde. Som ung sades han ha varit en dålig människa och utfört rån tillsammans med sin vän Chhajju Singh. Senare blev han religiös. Ett år före sin död kom Ram Dayal i gräl med en man som hette Bhanu Singh, och de stred mot varandra med spjut. Ram Dayal blev sårad i bröstet. Efter behandling på sjukhus blev han frisk. Den 28 oktober 1973 hade han laddat sitt gevär, sedan han rengjort det. Han kom åt avtryckaren och sköt sig i bröstet. Han avled i sitt hem 15-20 minuter senare.

De två berörda familjerna bodde på 200 meters avstånd från varandra men tillhörde olika kaster. De hade känt varandra i flera år men hade inget vänskapligt umgänge. Naripender Singhs familj tillhörde kshatriyakasten, som var ett steg lägre än Ram Dayals familj, som var brahminer.

Mellan 2 1/2 och 3 års ålder började Naripender tala och sa att han levtt ett föregående liv. Han var Ram Dayal och hade skjutit sig till döds genom en olyckshändelse. Han sades ha känt igen Ram Dayals änka, Javitri, dennes onkel och en vän till Ram Dayal, Chhajju. Eftersom Ram Dayals hus var i närheten, gick Naripender ibland dit och besökte änkan.

Naripender visade sig känna till några privata händelser i Ram Dayals liv. Så till exempel talade han om för Javitri att det fanns en skatt gömd i deras hus och han erinrade Chhajju om ett byte de hade tagit vid ett rån 40 år tidigare.

Naripender brukade tilltala Ram Dayals vän Chhajju Singh med ordet "vän", vil-

ket ett barn inte gör till en betydligt äldre person.

Som ung visade Naripender en del betenden som är karakteristiska för brahminer. Han ville till exempel inte äta mat som blivit över, han var intresserad av skrifterna och iakttog fasta. Han visade att han inte tyckte om Bhanu Singh, som hade sårat Ram Dayal med ett spjut, och undvek honom, när han besökte deras hem.

När Pasricha undersökte Naripender Singhs bröst 1980, då han var i sjuårsåldern, syntes ett födelsemärke på vänstra sidan, under bröstvårtan. Det var runt, något nedsänkt och hyperpigmenterat i mitten. Dess läge stämde väl med den plats där det dödande skottet gått in i Ram Dayals kropp, så som det beskrevs i obduktionsrapporten.

Det andra födelsemärket på Naripenders kropp på höger sida ovanför bröstvårtan var litet och avlångt och liknade ett ärr. Detta märke tycks inte stämma överens med den sida där Ram Dayal blev sårad i striden med Bhanu Singh. Ram Dayals änka, Javitri, sa att hennes man blivit sårad på samma sida där det senare dödande vådaskottet trängt in i kroppen, alltså den vänstra, inte högra, sidan. Men det är väl bekant att förväxling av vänster och höger ofta sker hos informanter i sådana här fall.

Fallet Deepak Babu Misra

Deepak Babu Misra föddes i mars 1989, och hans föräldrar var Kanahiya Lal och dennes hustru Vinita Misra. Han hade flera blåsvarta födelsemärken på ryggen och märken liknande ärr i ansiktet. När han var omkring två år gammal, började han prata om ett tidigare liv. Han nämnde namnet på en död person som han sa sig ha varit, dennes bostad och yrke och hur han hade blivit dödad.

Chhote Lal Gupta hade blivit mördad vid ungefär 55 års ålder i februari 1989 i en stad cirka 12 kilometer från den by där Deepak föddes. Vad Deepak sa om sitt tidigare liv och de födelsemärken han hade, stämde med Chhote Lal Guptas liv och död.

Pasricha undersökte fallet från februari 1994 till mars 1997 genom att tala med Deepak och sex andra personer. En kopia av obduktionsrapporten för Chhote Lal Gupta erhöles.

Chhote Lal Gupta var född omkring 1934. Han sålde smörolja och spannmål. Han gifte sig med Rambeti, men de fick inga barn. Han var en mycket religiös man som skänkte mycket till religiösa ändamål.

En ung släkting till hans hustru, Basant Kumar, flyttade till dem och bodde där för att lära sig affärsverksamhet. Det sägs att Basant Kumar anlätade förbrytare för att döda paret i avsikt att kunna ta över deras verksamhet. Den 12 februari 1989 kom förbrytarna om natten till deras hem och dödade Chhote Lal och Rambeti. Inga ögonvittnen fanns. Knivar och en stor användes som mordredskap.

De båda berörda familjerna bodde på 12 kilometers avstånd från varandra, och de tillhörde olika kaster. Deepaks familj var brahminer, medan Chhote Lals familj tillhörde den lägre vaishyakasten. Familjerna var inte bekanta med varandra.

När Deepak var mellan två och tre år gammal, sa han att han var Chhote Lal i staden Jaithra och att han hade blivit ihjälstucken med knivar. Han pekade också på födelsemärkena och sa att han fick kniv-

hugg där. Han nämnde också namnet på den person som ansågs ligga bakom mordet.

Pasricha fick veta att när de båda familjerna träffades, så kände Deepak igen Chhote Lals moder, dennes yngre bröder och deras fruar. Under en resa till Jaithra kände Deepak igen ett tempel vars uppförande Chhote hade bidragit till. Deepak visade stor tillgivenhet för Chhote Lals bröder och moder, vars händer han kysste. Han var rädd för Basant Kumar och sa att han skulle skjuta honom, när han blev äldre.

Deepaks blåsvarta födelsemärken på ryggen var synliga under ett år och bleknade sedan bort. När han var tre år gammal, var de helt försvunna. Deepak hade också två märken som liknade ärr, ett i pannan och ett vid näsroten mellan ögonen. Dessa märken motsvarade till läget två av de fyra sår som nämns i Chhote Lals dödsattest.

Satwant S. Pasrichas rapporter om sina undersökningar är inte av samma klass som Ian Stevensons – inte alls lika noggranna – men de visar att det finns åtskilliga fall av reinkarnationstyp i Indien.

Pasricha anser att reinkarnation är den bästa förklaringen. Ett alternativ skulle vara att föräldrarna fantiserar om ett tidigare liv hos ett barn utifrån födelsemärken och kroppsliga missbildningar, och sedan får de barnet att acceptera detta. Men Pasricha menar att föräldrar till dessa barn saknar såväl tid som anledning att hitta på ett föregående liv för ett barn och förmå barnet att godta detta. Dessutom ser födelsemärkena i dessa fall för det mesta inte ut som vanliga födelsemärken, vilka brukar vara små med ökad pigmentering och ibland något upphöjda över den omgivande huden. Märkena i Pasrichas fall är ibland större än vanliga födelsemärken och ovanliga till formen. Andra av dessa märken är hårlösa och ärrliknande. Dessutom finns det i flera fall en tydlig överensstämmelse mellan märkena och dödliga sår hos en avliden person, och det rör sig inte

sällan om flera födelsemärken på en kropp vilka stämmer med flera sår hos en död. Sedan skall man komma ihåg att barnen inte sällan visar likhet i beteende med den tidigare levande personen och att barnen spontant känt igen personer från det föregående livet.

Pasricha menar att endast reinkarnation förklarar alla delar av sådana här fall.

Anmärkningsvärt i några av fallen i Pasrichas material är den korta tiden mellan den föregående personens död och den nuvarande personens födelse. Rajani Singh föddes 1 1/2 månad efter Mithileshs död, Naripender Singh föddes bara några dagar efter att den föregående inkarnationen hade avlidit och Deepak Babu Mishra föddes månaden efter Chhote Lal Gupas död.

Jag har inte tidigare i rapporter lagt märke till så kort tid mellan de båda inkarnationerna. Skulle detta vara fall av verklig reinkarnation, betyder det ju att själen, som återföds, ibland inträder i den nya kroppen strax före födelsen.

SM

Ny världsbild, ny vetenskap, nytt universitet

Reportage: Erland Lagerroth

Den 13 september 1998 kan bli en viktig dag i tankens historia i Sverige. Då öppnades på Holma vid Höör i Skåne – tidigare landstingets "hem för vård och boende" – ett nytt "universitet": University for Global Well-Being.

Projektet har framgått ur den ideella föreningen CANHELP i Malmö, grundad av Ingemar Wärmström och driven av en styrelse med honom som ordförande. Wärmström har en bakgrund i affärslivet, både som anställd på företagsledarnivå och som egen företagare, och han är projektledare också för universitetet.

Öppningen hade utformats till en anslående akt, och stämningen blev hög. Inom en ram av blommor och ljus och cirka 125 förväntansfulla lyssnare talade Ingemar Wärmström om visionen bakom UGWB. Två års förberedelser inom CANHELP hade det tagit att komma så här långt. Målet var att bidra till skapandet av en ny världsbild och en ny vetenskap (därav "universitet"). Medvetandet kan inte vara en biprodukt av materien, menade han, utan är det första och grundläggande. (Till den uppfattningen anslöt sig sedan åtminstone två av talarna.) UGWB skall ge en mer meningsfull utbildning: "Livet är en dyrbar gåva." Studenterna inom denna första pilotgrupp skulle tillsammans arbeta med den nya vetenskap som nu växer fram från många håll.

Förhoppningen var att studenterna efter fullbordad utbildning skulle gå ut i världen och starta liknande universitet i andra länder. Bibelns apostlar och Linnés lärjungar var inte långt borta.

Den filosofiska och etiska grunden för verksamheten anförtroddes Wärmström åt näste talare, den polsk-amerikanske filosofen Henryk Skolimowski. Han är fil. dr i Oxford, professor emeritus från University of Michigan, numera också f.d. innehavare av världens första lärostol i ekologisk filosofi i Łódź i Polen. Efter fem år hade han lämnat också denna position för att med Warszawa som bas föreläsa världen över, i synnerhet vid centra för ekofilosofi som han upprättat i USA, Kanada och Indien. Just nu ägnade han och hans fru helhjärtat sina omsorger åt UGWB: under tre veckor blir de dess första lärare. På ett överraskande och glädjande sätt hade de gjort det spåda "universitetet" till sitt skötebarn.

Och denna planta kunde knappast ha anförtröts åt någon bättre – se presentationen av Skolimowskis tänkande i detta nummer av Sökaren. I sitt tal betonade han nödvändigheten av fantasi, vision och utopi: utan utopi glömska. Men det får inte vara

någon utopi på måfå: vi måste slå vakt om mänsklighetens fortlevnad, ett liv med värdighet och med fred och harmoni, utom oss såväl som inom oss. Fred och harmoni också med naturen. För detta krävs att vi tänker igenom världen på nytt. Den mekanistiska världsbilden är utbränd, vi behöver ett nytt, holistiskt perspektiv som låter världen framstå, inte som en maskin, utan som en helgedom. Och var och en av oss är också en helgedom. Det gäller att ta ansvar för planeten och för vårt eget öde. UGWB skall bli ett laboratorium för ett nytt självmedvetande, vi skall rensa vårt sinnes skorstenar, odla en holistisk kunskap och förverkliga våra oerhörda möjligheter som människor. Och han slutade med att vända sig till studenterna och önska denna tappra och oförvägna skara lycka till för framtiden.

Nästa talare var Uma Krishnamurthy, kvinnlig fil. dr och psykiater från Bangalore i Indien. Hon började lite häftigt med att i en bön på sanskrit anropa vishetens mästare, men hon utgjorde en så betagande anblick i fotsid klänning i klart orange, som stod perfekt till hennes indiska hy, att det var lätt nog att bejaka skådespelet. Hon hade fäst sig vid namnet på den läroanstalt som vi var på väg att inviga. Global välfärd var en viktig sak som väl förtjänade både ett universitet och en vetenskap. Men att märka, sa hon, är att hälsa inte bara är frånvaro av sjukdom. Och hon anförde Gandhi: vi har ännu inte lärt oss att leva som människor på jorden. Vi är intellektuella jättar men emotionella dvärgar. Känslor är smittsamma, särskilt negativa sådana. Och varje gång vi blir arga, blir vi tre månader äldre. Det är därför föga intelligent att tillåta sig negativa känslor. Men yoga och Vedanta är välfärdens vetenskap, och hela den indiska filosofin har strävat efter att förstå vårt inre liv.

Därnäst på talarlistan stod denne reporter. Jag talade under rubriken att vara öppen men ändå kritisk.

Jag nämnde i inledningen att Ilya Prigogine hade inbjudits till vår öppnings-sammankomst, men avböjt, eftersom han som en kontroversiell person inom vetenskapen vill vara försiktig att inte förknippas med idéer som är ännu mer kontroversiella än hans egna.

Prigogines teori om dissipativa strukturer har gett oss en ny bild av verkligheten: den har förändrat vår värld från Newtons mekaniska maskin till ett självorganiserande system, liknande en gigantisk organism – det är ett bidrag av oerhörd betydelse till vårt vetenskapliga tänkande. Prigogine framstår som vår tids Newton.

...ett nytt, holistiskt perspektiv, som låter världen framstå, inte som en maskin utan som en helgedom.

Men vi behöver inte vara lika försiktiga som Prigogine, utan kan fritt studera nya idéer, som intresserar oss. Det finns en oerhört stor mängd vetenskaplig litteratur med nya tankar, vilka pockar på uppmärksamhet. De senaste 15 åren har jag försökt läsa och förstå denna litteratur och göra den känd i Sverige. Detta har inte varit lätt, eftersom Sverige inte är särskilt mottagligt när det gäller nytt vetenskapligt tänkande men framför allt eftersom denna litteratur ständigt ökar i omfattning. Medan man arbetar med en bok, publiceras kanske ytterligare fem verk av liknande slag.

Bilden av universum som en maskin ifrågasätts alltmer. I stället framkommer idéer om världen som en samling av dynamiska feedback-system, system som ständigt ändrar sig och skapar sig själva på det sätt som Prigogine har lärt oss. Om dessa idéer beskriver verkligheten bättre än de gamla, så behöver vi ett nytt slags vetenskap. Men en vetenskap som också den är empiriskt ansvarig och logiskt kontrollerad. Lösa spekulationer förlorar snart sin tjusning. Var öppen men också kritisk!

Invigningen av UGWB hade lockat ytterligare två kända utländska forskare och tänkare. Amit Goswami kommer också han ursprungligen från Indien (Calcutta), men han är sedan länge professor i fysik vid University of Oregon i USA och specialist på kvantfysik. På denna dubbla grund har han byggt upp en ve-

tenskap, där medvetandet ses som det första och materien som något sekundärt. "Universum är vi, inte annorlunda än vi", förklarade han.

Därmed har han blivit en förgrundsfigur i vad man kan kalla "den nya idealismen", men han har också fått kritik för sin tillämpning på vår egen, sedan länge etablerade vardagsvärld av iakttagelsen i kvantfysiken att den medvetna observationen "kollapsar vågfunktionen" och på så sätt tycks skapa den materiella världen.

Siste talare var nobelpristagaren i fysik från 1973 Brian D Josephson, i dag chef för ett projekt i Cambridge som forskar om relationen mellan medvetande och materia. Nu ser vi, förklarade han, att världen inte är någon dum, förutsägbar mekanism utan i stället ett komplext, självorganiserande, oförutsägbart system som liknar oss själva. Vetenskapen rör sig mot ett medvetet universum.

Till sist framträdde också de första studenterna vid UGWB, en modig skara som Skolimowski med rätta kallade dem. De var 20 till antalet (fastän alla inte hunnit fram till invigningen) och kom från Sverige, Danmark, Holland, England, Ukraina och Nepal. De ville studera inte bara med hjärnan utan också med hjärtat. De ville starta ett nytt liv.

“Nu är han i världen – liksom världen i honom”

Skolimowski om delaktighetens universum

Av Erland Lagerroth

Henryk Skolimowski föddes i Polen 1930, disputerade i Oxford 1964 och var professor i filosofi vid University of Michigan i Ann Arbor. Hans märkliga utvecklingsgång från krigets Warszawa, kommunismens Polen, den polska och engelska analytiska filosofin via Poppers seminarium i London och intryck av flower power- och hippie-rörelsen i Los Angeles till hans egen "ekofilosofi" finns beskriven i "Introduction as a Personal History" i hans bok *The Theatre of the Mind* från 1984.

År 1991 fick han världens första professur i ekologisk filosofi, nämligen i Łódź i Polen. Samtidigt är han engagerad i centra för ekofilosofi i Michigan, i Grekland och i Delhi (det sista bär hans namn) och han föreläser över hela världen. Han har skrivit

sexton böcker, men bara en har kommit på svenska: *Ekofilosofi – att forma en ny livstaktik* (översatt 1982 av hans svenske själsfrände Richard Matz). Här skall jag presentera och diskutera hans magnum opus *The Participatory Mind. A New Theory of Knowledge and of the Universe* (Arkana Penguin Books 1994, 415 ss).

Som synes av undertiteln pläderar Skolimowski för en radikal förändring av vår kunskap om världen, och skeptiker som är skeptiska till allt utom till sin egen skepticism och därför i praktiken slår vakt om status quo, sägar honom naturligtvis omedelbart. Men vi andra kan kanske ha glädje av att läsa och lära.

Skolimowski tillhör alltså de tänkare och forskare som vill

ruska om oss, få oss att tänka annorlunda. Som filosof med kunskaper också om österländskt tänkande öppnar han för vidare vyer, större perspektiv än de nytänkare som enbart är fokuserade på naturvetenskapen. Som få kan han få näsan över kanten och se de stora sammanhang som de gängse föreställningssätten, det etablerade sättet att tänka, hindrar oss från att se.

För att bryta upp våra förutfattade meningar använder Skolimowski sig, kan man säga, av bräckjärn. Ett av dessa är två suveräna översikter över den västerländska civilisationens historia: "Tre västerländska projekt" och "De fyra stora cyklerna" (kap. 2:4 resp. kap. 5).

Tre projekt

Med projekt menar Skolimowski sådana strävanden och målsättningar som styr våra liv och kulturer, våra visioner och trosföreställningar. Det första projektet finner Skolimowski hos Platon men också hos Augustinus och Spinoza: strävan att genom kunskap nå upplysning, själens upplysning, som kan bereda vägen för vår förening med det gudomliga. Klara paralleller med detta finns, menar han, i såväl buddhism och hinduism som taoism och Zen.

Det andra projektet är "att lägga universum på ett fat och skära det med en analytisk kniv för att sedan manipulera det till vår fördel" – allt i enlighet med Francis Bacons uppfattning att kunskap är makt. Det är alltså fråga om den "moderna", analytiska och reduktionistiska vetenskapen, den som skapades på 1600-talet och sedan ständigt har tillväxt i makt, fullkomning och maktfullkomlighet.

Projektet har också en annan sida: sekulariseringen. Vi behöver ingen religion och ingen frälsning av någon Gud. Vi vill nå fulländningen här på jorden: här kan vi själva skapa ett paradys. Den tanken blir en ny sorts frälsning, en ny religion.

Sekulariseringen förutsätter att människan är mäktig som Gud; förnuftet och kunskapen höjs till skyarna. Genom kunskapen; som är makt, skall vi exploatera jorden.

I detta andra projekt har vetenskapen tagit religionens plats: den är utgångspunkten för all kunskap och alla värderingar. Projektet har varit euforiskt, optimistiskt, löftesrikt, och har dragit till sig inte bara västerländska själar. Det gör fyra grundläggande antaganden:

"1. Vi kan förstå världen: Den är vår

att ta för oss av.

2. Det finns inga olösliga mysterier. Vetenskapen kommer att förklara allt.

3. Västerländsk eller vetenskaplig rationalitet är universell. Andra kulturer måste underkasta sig den.

4. Människans framsteg kan vara universella, om hela mänskligheten tillämpar den västerländska vetenskapens och teknologins redskap och den västerländska rationalitetens regler."

Vetenskapens överhöghet har tryggats genom dess fortsättning i det västerländska utbildningssystemet. Människor från andra kulturer, som gått igenom det, har fört projektet vidare till sina länder. (Mest motståndskraft tycks den hinduiska världen ha visat.) Projektet "förtrollar och betvingar människornas sinnen och producerar typer som Skinner, Carnap och andra väktare av status quo", skriver Skolimowski.

Men grundläggande antaganden som frälsning genom konsumtion har aldrig blivit rationellt bekräftade. I dag, efter 300 år, framstår de fyra antagandena inte så universellt och självklart giltiga, som de en gång antogs vara, utan i stället som västerländska dogmer – "överväldigande men begränsade, mäktiga men farliga". Och "i stället för att ge fulländningen åt alla människor på jorden har projektet skapat en mardrömslik, pseudo-rationell verklighet med ett övermått av miljöförstöring, svält, våld".

Det är alltså vårt eget "projekt" som Skolimowski talar om, det som vi har fötts in i, växt upp i, indoktrinerats i genom hela vår utbildning. Också han har gått igenom det, men han har kommit ut på andra sidan. Och han förmår – i kraft av sin kompetens i filosofi och filosofins historia men också i buddhism, hinduism och andra icke-västerländska tankemönster – se projektet utifrån och uppifrån på ett sätt som få gör honom efter. Det som föreföll givet och självklart blir då plötsligt problematiskt och tvivelaktigt – utom för den skeptiker som har sin lust i att vara skeptisk mot det nya men stillatigande accepterar det gamla.

Men det är tydligt nog att den västerländska tanken, som ett resultat av värdefragmenteringen och av att det inte finns något hållbart centrum, i dag är konfunderad. Man söker efter helhet, efter integration, efter värden i livet, efter det gudomliga inom oss.

Detta är *det tredje projektet*. Det är ännu inte klart definierat. Men några av de drag som träder fram är:

1. Det är ett *holistiskt* projekt som betonar alla tings samhörighet – i motsats till deras atomistiska separation.

2. Det är ett *andligt inriktat* projekt utan att därför nödvändigtvis bejaka någon religion eller ens begreppet Gud.

3. Det är ett *ekologiskt orienterat* projekt, eftersom ekologin erbjuder nyckeln för att hela världen och oss själva.

Skolimowski kallar det för ett *evolutionärt* projekt, därför att vi till sist är medvetna om evolutionen på alla områden. Och därmed, tänker han sig, också ansvariga för den.

På sätt och vis har Västerlandet färdats hela cirkeln runt: från den tidiga holistiska enheten hos försokratikerna och Platon över den empiristiska erans fragmentering och atomisering till en ny helhet baserad på evolutionen. Men slutstationen är inte identisk med upptakten, så det är i stället fråga om en spiral.

Fyra cykler och förståelseformer

Skolimowskis framställning av de tre projekten ger en medvetenhet om hur strävanden och tankemönster har växlat genom Västerlandets historia. På det sättet kan den fungera som en väckare ur vår tids- och rumsmässiga etnocentricitet, få oss att se att vi lever i en tid då det gamla mönstret har blivit otillräckligt och farligt och att ett nytt, svarande mot de förändrade förutsättningarna, är på väg att träda fram.

Denna raseri av våra fördomar fortsätter och förstärks i Skolimowskis översikt över växlingarna i den västerländska civilisationens historia under 2.600 år – växlingarna i världsbild (olika cykler) och förståelseform (logos): fyra av vardera. Först den homeriska tidens myto-poetiska cykel, då det som tedde sig oförklarligt tillskrevs gudarnas ingripande, sedan, vid övergången från det sjätte till det femte århundradet före Kristus, det grekiska *logos*, en ny form av förståelse. Man tänkte sig att hela världen kännetecknades av en sammanhängande och harmonisk ordning, kosmos, som kunde klarläggas av det mänskliga förståndet.

Romarna övertog denna grekernas föreställningsform och spred den över världen. Men Romarriket gick mot sitt fall, och tanken mot sitt förfall. En mörk cykel tog vid, kulminerande under sex- och sjuhundratalet efter Kristus. Så småningom

började ett nytt ljus dock att lysa, speciellt i klostren, allra först på Irland. Och från 1000-talet spreds detta ljus över Europa: den kristna förståelseformen, som Skolimowski kallar *Theos*. Världen är vertikalt, hierarkiskt organiserad, från Gud ner till den enklaste bonde. Allt har sin plats i denna gudomliga ordning. Det var en tröst och tillfredsställelse att veta att allt var ordnat på bästa sätt i himlen och på jorden.

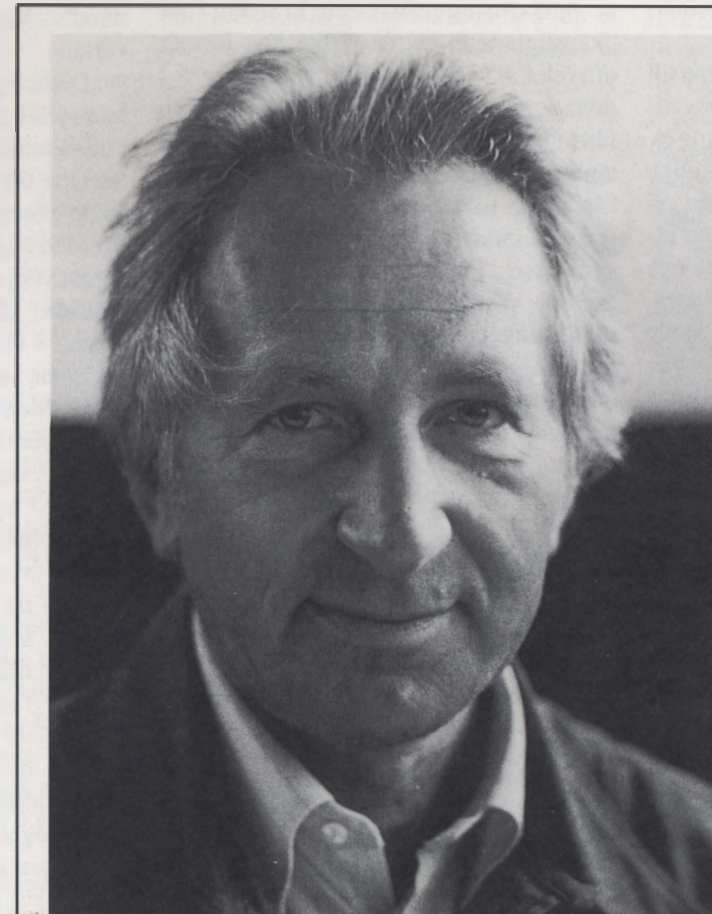
Men liksom det grekiska *logos* går också den kristna världsbilden mot sin upplösning. Kyrkan fick för mycket makt, makt korrumperar. Och klosterlivet urartade. Den kristna filosofin blev alltmer spetsfundig och avlägsen från människorna. Missnöjet växte, men kyrkan var stark nog att mobilisera både inkvisitionen och motreformationen. Det blev en långvarig process av förstelning och upplösning – ända fram till den nya vetenskapen på 1600-talet.

Men renässansen då? Den betecknar Skolimowski som "civilisationen som inte gjorde det". Den skapade ingen ny förståelseform. Renässansen uttryckte och uttömde sig i storartade individuella, mestadels konstnärliga skapelser. Men man kan inte bygga en ny världsbild på Mona Lisa: bilden är perfekt, avslutad, komplett.

I stället är det 1600-talet som "gör det" – med den nya vetenskapen, den som vi redan mött som det andra stora projektet. Dess förståelseform kallar Skolimowski *Mechanos*. Universum ses som en mekanisk klocka, som går och går i enlighet med väldefinierade deterministiska lagar. Detta schema har inte bara blivit framgångsrikt utan, som vi vet, även fruktansvärt mäktigt.

Och ändå har också *Mechanos* i dag, efter 300-350 år, nått vägs ände. Liksom en gång kyrkans är dess makt så stor, att den i det längsta kan rida spärr mot förnyelseförsök. Men vi vet nu, tack vare Skolimowskis berättelser om tre projekt och fyra cykler och förståelseformer, att så

dana växlingar förekommer i människans och civilisationens historia, nämligen när en världsbild och förståelseform har uttömt sin förnyelsekraft och blivit till ett hinder i den nya situation som har uppkommit genom att det gamla mönstret fått verka alltför länge. Det är då inte till fördel för människan och världen att med näbbar och klor hålla fast vid det gamla och göra sig blind

Henryk Skolimowski

När en världsbild och förståelseform har uttömt sin förnyelsekraft och blivit till ett hinder i den nya situation som har uppkommit genom att det gamla mönstret fått verka alltför länge, då är det inte till fördel för människan och världen att med näbbar och klor hålla fast vid det gamla och göra sig blind för det nya.

för det nya.

Och den förnyelse som kommer är naturligtvis det tredje projektet, det som i dag framgår som ett holistiskt, andligt inriktat projekt med evolutionstanken i centrum, det som Skolimowskis bok handlar om.

"The participatory mind"

När vi läser bokens titel, "The Participatory Mind", det deltagande sinnet, kan vi tänka

på ett centralt ställe hos poeten Johannes Edfelt, som lyder: "Nu är han i världen / liksom världen i honom" (dikten Triptyk i samlingen *Ådernär*). Vi känner alla att det ligger något djupt sant och riktigt i dessa ord. Men det västerländska tänkandet har alltid haft svårt att förstå denna iakttagelse att vi inte bara är i världen utan världen också i oss, nämligen i vårt medvetande och minne, i våra föreställningar och känslor, i vår vilja, ja i hela vårt liv. Vi har varit låsta i föreställningen om *en* värld därute och en *annan* därinne.

Centralt i Skolimowskis tänkande är hans "theory of mind", teori om medvetandet, sinnet. Han skiljer mellan "Mind I" och "Mind II". Mind I är det "högre", abstrakta, tänkandet, det som frossar i medvetna beräkningar, vetenskapliga resonemang och som svarar mot hjärnbarken, neo-cortex. Mind II är "bas-tänkandet", summan av alla "sensitivities", "känsligheter", all den mottaglighet, receptivitet, som evolutionen har utvecklat hos oss och som är förutsättningen för att världen skall nå in till oss. I viss mån svarar Mind II mot "reptilhjärnan", hjärnstammen, men denna mind, dessa sinnen, är inte begränsade till hjärnan, de finns spridda överallt i vår kropp.

Det är fråga om "alla de kapaciteter genom vilka vi lever våra liv: känsla, syn, intuition, instinkt; förmågan att älska, att skriva poesi, att dansa, att sjunga, att meditera över stjärnor; likaväl som förmågan till moraliska omdömen, estetisk känsla, inlevelseförmåga – hela registret av olika krafter genom vilka livet uttrycks, uppfattas och skulpteras till igenkännliga former".

Men Mind I och II är inte skilda från varann utan delar av varann. Mind I finns inuti Mind II, är omgiven av den. Även den som bevisar matematiska teorem förlitar sig på sin intuition och har ofta först en intuitiv känsla av lösningen. De två understöder ständigt varann i ett effektivt lagarbete.

Evolutionen

“Sensitivities“, sensitivitet, känsligheter, är ett nyckelbegrepp hos Skolimowski, men som allt annat betraktar han det i ett utvecklingsperspektiv. När de första amöborna framträdde ur den organiska ursoppan, var de segerrika därför att de hade uppnått en ny känslighet, som gjorde det möjligt för dem att reagera på omgivningen på ett ändamålsenligt, halvt medvetet sätt. Evolutionens storhet startar när organismer börjar använda sina kapaciteter för att målmedvetet öka sitt välbefinnande.

Från amöban till fisken till reptilerna till primaterna och till människan – det har varit en fortlöpande utveckling och förfining av ständigt nya förmågor att reagera på olika sidor av omgivningen. När materien på detta sätt började förnimma och sedan utvecklade ögat, var det en händelse av största betydelse. För verkligheten kunde nu ses, kunde artikuleras i enlighet med det seende ögats förmåga. Ögat och den visuella verkligheten är aspekter av varann. Det finns ingen mer verklighet för oss än den som våra receptorer kan ta emot. “*Om inget öga finns för att se – finns ingen verklighet att bli sedd.*”

Men dessa “känsligheter“ är inte bara passiva resultat av utvecklingsprocessen. Genom dem strukturerar, begriper och artikulerar vi det vi kallar verklighet. Varje ny sådan öppenhet är ett nytt fönster mot världen. Genom

nya känsliga receptorer förvärvar vi nya möjligheter att artikulera världen och därmed också nya möjligheter att själva skapa den. Känsligheten för omvärlden är ständigt nyckeln i utvecklingsprocessen, och för utvecklingen av medvetandet.

Organismernas verklighet bestäms alltså till sina konturer av deras sensitivitet och medvetande. Ju känsligare och kunnigare vi blir, desto rikare blir vår verklighet. Organismens interaktion med verkligheten är en tvåfaldig process: att vara i den och att artikulera den. Verkligheten är aldrig given för organismen utom i form av interaktioner. Till och med en spegel återger bara verkligheten i enlighet med sin speciella, begränsade förmåga att reflektera. På samma sätt är vi instrument som återspeglar och ”böjer“ verkligheten i enlighet med våra speciella egenskaper och förmågor. Vi lever i en värld av ständig delaktighet, interaktion, infiltration.

Så är det med “*the participatory mind*“ – känsligheten, medvetandet, själen och kroppen som ständigt är *en del* av det som

den återspeglar och framställer. Det finns ingen verklighet given för oss utom genom vår egen sinnesbeskaffenhet.

Nya bilder av människan och verkligheten

Därmed är Skolimowski framme vid ett nytt begrepp för människan. Amöban löser sina problem med en skicklighet som gränsar till det geniale. Men vad som skiljer människan från amöban och andra djur är omfattningen av och kraften i de “känsligheter“, genom vilka hon förmår uttrycka sin individualitet och egenart. I detta register ingår alla de förmågor och färdigheter, som tidigare var för sig har tänkts definiera människan: förmågan att tänka och tillverka, den språkliga kompetensen, intuitionen, förmågan att använda symboler. Ja, även “andligheten“, för genom de känsligheter som uppövats under utvecklingens gång har materien, i människans gestalt, också transformerats till andlighet.

“Men framför allt förenar delaktighet-

Ögat och den visuella verkligheten är aspekter av varann. Det finns ingen mer verklighet för oss än den som våra sinnen kan ta emot. “Om inget öga finns för att se – finns ingen verklighet att bli sedd.”

ens människobegrepp människan med kosmos, likaväl som den mänskliga världen med alla former av liv. De är alla knippen av darrande känsligheter; och så är vi.“ Detta människobegrepp jämnar vägen för en holistisk förståelse av allt som existerar, liksom för medlidande, ansvarskänsla. Vi är inte perfekta, men vi är medvetna om det och har förmåga att överskrida oss själva. I ett sådant överskridande finner Skolimowski den mening med livet, som så ofta eftersöks i dag. Meningen är inte någon gottköpslycka utan i stället att utveckla oss själva till nya “känsligheter“, till en ny, större och bättre mind och därmed bidra till universums stora evolution (jfr *The Theatre of the Mind*, 162 ff).

Skolimowskis teori om “the mind“ leder alltså till ett nytt människobegrepp. Men den för också med sig en ny teori om verkligheten, en *ontologi*. Det följer egentligen direkt av vad som redan sagts. När vi skådar “verkligheten“, artikulerar vi den och är på så vis medskapare. I artikule-

ringen sammansmälter sinnena och verkligheten; verkligheten blir en aspekt av “the mind“. På det sättet är det oegentligt att i den värld som är vår tala om “verkligheten själv“, vi bör i stället tala om verklighetsskapande (“*reality-making*“). Och i varje sådan skapelse ingår alltid artistens signatur, den artist som är vår egen “*participatory* (deltagande) mind“. Detta kallar Skolimowski *Mind III*, den bild av verkligheten som framträder i och genom “the mind“. Världen är i mig liksom jag är i världen.

Detta betyder att verklighet-kunskap-mind (eller som jag själv brukat säga världsbild-vetenskap-sätt att tänka) ständigt är relaterade till varann i ett triangulärt förhållande eller snarare i en spiral.

Med någon tvekan kallar Skolimowski denna verklighetsuppfattning för “noetisk monism“ efter ett grekiskt ord för mind, “*nous*“ – tvekan därför att denna “monism“ erkänner att det *finns* både kroppar och idéer. Men ändå monism därför att evolutionen ser till att dessa i vår värld ständigt sammansmälter till en helhet. Och “noetisk“ därför att denna sammansmältning sker i vår mind, i våra sinnen. “*Verkligheten är alltid given tillsammans med den mind som begriper den.*” (Egentligen hade han velat kalla sin uppfattning för “det nya Advaita“ efter en hinduisk filosofi som hävdar alltings enhet men som med-

ger att denna enhet kan organiseras i olika avdelningar, som kan etiketteras “materiell“, “mental“, “andlig“; not 4 s 384.)

Till sist sammanfattar Skolimowski de intrikata sammanhang som Johannes Edfelt fann ett så lyckligt uttryck för i sina två versrader. “Noetisk monism drar upp konturerna för den evolutionära enhetens mönster. I detta mönster är the mind inte bara kartläggaren utan en integrerande del av mönstret självt. Vi kartlägger alltid verkligheten på den karta som bildas av koordinaterna för the mind. Och ändå är formuleringen felaktig: kartframställning och territorium är ett. Allteftersom vår förmåga till kartläggning ökar, blir vårt territorium större och rikare. *Process, blivande, evolutionär växling, transformation* är de grundläggande sätten för detta skapande av verklighet. För varje akt av sådant skapande är en akt av förändring, en del av transformationsprocessen. Struktur och varande måste ses som specialfall av blivandets process.“

Andra iakttagelser och tankar

Därmed har jag presenterat två kapitel och en del av ett tredje. Men *The Participatory Mind* innehåller tolv kapitel! Det är emellertid i de nu presenterade partierna som Skolimowski slår de stora slagen. I fortsättningen bygger han mest ut positionerna, delvis under viss upprepning, och ibland inte utan en tendens till fromleri. Jag kan därför nöja mig med att slå ner på vissa punkter, som tycks mig särskilt betydelsefulla, och i övrigt rekommendera läsaren att gå till boken själv.

Grundtanken att universum aldrig ges till oss som sådant utan alltid med vår mind innehållen däri, byggs ut till en modell av universum som en kon och förståelsen som en spiral inuti konen, tangerande dess väggar. Eftersom vår förståelse av universum är och förblir begränsad, måste universum tecknas med gränslinjer på detta sätt, men samtidigt låter spiralen förstå, att vår kunskap ständigt kan växa. Konen och spiralen kan analyseras som oberoende enheter, men de är aldrig oberoende. Universum eller verkligheten ges alltid tillsammans med kunskapen om denna verklighet. “På så sätt kan vi säga att *kosmos yttre väggar är de inre väggarna i the mind*. [...] Att veta är att konstituera världen.“

Konen är öppen uppåt, vilket betyder att allteftersom kunskapen utvecklar sig, förstoras universum. Vissa slutna samhällen har dock lagt locket på: ingen ny kunskap är välkommen, spiralen är frusen, statisk, oföränderlig. Kulturen behärskas av dogmer, riter, förtryck. “Vi har sett många sådana samhällen“ (78 ff).

Evolutionen är, som vi sett, central hos Skolimowski. Det är den som utvecklar den enhet mellan mind och värld som för Skolimowski är A och O. Frågan om evolutionen sker gradvis, i små, omärkliga steg, eller “punktuellt“, i plötsliga stora språng, som skapar något nytt på en högre nivå, är därför viktig. I anslutning till bland andra Stephen Gould och Ilya Prigogine satsar han på det senare. Vi är, menar han, fria att engagera oss för endera uppfattningen, men just därför föreslår han att vi väljer den syn på evolutionen som “gör hela det evolverande kosmos förståeligt, inklusive vår plats däri, som gör mänsklig strävan och mänsklig uppfattning till något meningsfullt, och inte den som gör oss till *kosmiska träl*ar och som reducerar meningen med mänskligt liv till betydelselöst damm“ (94-100). Meningen med människans liv blir då, som tidigare sagts, att genom egen utveckling föra upp universums stora evolution på

ett nytt, högre plan.

Deltagande forskning är en inkännande forskning, som söker gemenskap med forskningsobjektet, söker lära sig dess språk och använda det, en forskning som talar till objektet för att penetrera det inifrån och tar sin varelse i det. Att förstå genom medkännande inifrån.

“Kosmos inbjuder the mind till ständigt nya former av dans. Dansen kan inte skiljas från dansarna. [...] The mind är koreografen. Kosmos är dansaren. Djupare sett är the mind dansaren, för vilken kosmos är koreografen.”

Skolimowski är mycket klar över sina motståndare, när han föreslår en ny kunskapsteori och en ny teori om universum. “Ortodoxins mest beslutsamma vakt-hundar“, skriver han, “är inte de mediokra begåvningarna från mediokra skolor utan de briljanta från de bästa skolorna, för de tror att de vet bäst, eftersom de är mest lysande. De har arrogansen att föreviga ortodoxin trots all dess svaghet. Deras briljans är licensen för deras arrogans. [...] Deras förstånd är i en bur. Det är inte lätt att komma ur den buren, särskilt inte när man tror att den är ett palats“ (231 f).

Men det är inte bara fråga om begåvning. De etablerade auktoriteterna “*vill inte tro på det som hotar deras förståelsespiral* [...] som ofta har gett dem sådan utdelning, inklusive erkännande och ibland berömmelse.” Vi kanske aldrig kan övertala “vaktarna av status quo [...] för de vill inte se förändringar och särskilt *vill de inte tro på giltigheten av nya fenomen* och nya former av kunskap som motsäger de gamla. Och om man inte vill tro, kommer inga bevis någonsin att övertyga en“ (231 f, 295 f).

“När vi jämför vetenskapliga symboler med religiösa symboler, är den slående skillnaden att vetenskapliga symboler är icke-intentionella; de är bara deskriptiva och denotativa. Som mänskliga varelser lever vi i ett intentionellt universum [med avsikter, syften, mål] – det är där värden och känsloliv hör hemma. Eftersom vetenskapliga symboler är icke-intentionella, lämnar de oss kalla, de deltar inte i vårt intentionella liv“. Religiösa symboler, däremot, är mystiska enheter, menar Skolimowski, som relaterar oss till världen, till varandra och framför allt till det andliga livet (219 f).

“Mysteriet med the mind är nyckeln till kosmos mysterium. Men när vi dechiffrerar kosmos, ser vi bara djupare ner i mysteriet med vår egen mind...” (38).

Skolimowski tar konsekvensen av att vi lever i ett intentionellt universum. Hans bok är, säger han, inte bara en teoretisk framställning utan också en praktisk guide. “Ett meningsfullt liv i den evolutionära modellen är ett liv av fortlöpande blivande. Fortlöpande blivande betyder fortlöpande kreativitet; det betyder också fortlöpande befrielse från det gamla varats bojor. På det sättet är mening = blivande = befrielse = skapande.“ Därmed kan man finna det som ofta har efterlysts i vår tid: en mening med livet (253 f, 262).

Och han pekar på Buddha, Jesus och Sokrates. De kunde ha varit filosofer, men de överskred filosofin i sina egna liv. De tycks säga: om du lever rätt behöver du ingen filosofi. Konsten att leva står inte efter något annat, det är den yttersta filosofin. “*I själva verket är filosofi en mental ersättning för vår oförmåga att leva våra liv i oavbruten nåd* [continuous grace]“ (354 f, 358).

Till denna sida av boken hör också övertygelsen om att världen och människan alltid kommer att förbli ett mysterium. Renässansens skapade inte någon ny världsbild eller förståelseform, men dess stora målare impregnerade naturen med sina drömmar och visioner och åstadkom på så vis en resakralisering av naturen (130). Vad stora tempel gör, oberoende av konfessionen, är att de relaterar människan till himlen och jorden. De erbjuder ett speciellt rum, genom vilket vi upphöjs. (Själv kan jag särskilt tänka på Himmelens altare i Peking.)

Verkligheten är inte slutligt kartlagd, vi vet inte allt och kommer aldrig att få veta allt. Mysteriet är en del av världens naturliga ordning.

Erland Lagerroth är docent i litteraturvetenskap.

ETTÄRIG BILDOLKNINGSUTBILDNING

med **Kristina Wennergren**
NY KURSSTART VARJE HALVÅR I TRE STÄDER:
Umeå V 2 1999
Stockholm V 4 1999
Göteborg V 29 1999

Bildtolkningscentret
 Box 2145, 448 02 TOLLERED
 Tel: 0302-320 37, Fax: 0302-320 72
 Mobil: 070-339 00 85

För några munsbitar kött tar vi ifrån en själ allt solljus och det liv och den tid som den hade fötts till denna värld för att åt-njuta.

Plutarkos 46-120

Ur Djurens Rätt! nr 4, 1998

Att jag blev pacifist är ett resultat av en process som började redan i min barndom. Jag kunde inte acceptera att barn slogs och försökte alltid stoppa slagsmål. Min aversion mot slagsmål och dödande har lett till att jag med tiden också blivit vegetarian.

Amos Gwirts, israelisk fredsföraktivist.

Ur Djurens Rätt! nr 4, 1998

Djurtransporternas grymhet upprör med rätta många svenskar. Få har väl glömt tv-programmet Norra Magasinet skildring av kalvar upphängda i ett ben och levande djur fraktade som packade varor utan värde. EUs exportstöd bidrar till att detta system upprätthålls. Regeringen ska nu satsa 3,7 miljoner kronor för att förbättra djurens förhållanden. Bra initiativ. Men kunde inte åtgärden ha skett lite tidigare? Det är ju ingen direkt nyhet att djuren lider.

Ledare i *Västerbottenskuriren* 3/7 1998.

Ur Djurens Rätt! nr 4, 1998

De etiska nämnder som har till uppgift att övervaka djurförsök säger nästan aldrig nej när forskare ansöker om att få använda djur i sina experiment. En förklaring till det är nämndernas sammansättning, där forskarkollegor ofta har att bedöma varandras ansökningar. Denna situation vill en ny statlig utredning råda bot på genom att förstärka nämnderna med kvalificerade handläggare. Det är ett utmärkt förslag. Djurens skydd behöver förstärkas. Det är inte minst viktigt i en tid då alltför många börjar ifrågasätta forskningens rätt att använda försöksdjur över huvud taget.

Ledarstick i *Östgöta Correspondenten* 19/6 1998.

Ur Djurens Rätt! nr 4, 1998.

Temple University

Temple University i Philadelphia, USA, är ett framstående universitet. Under senare år har det blivit ett center för vad "skeptiker" kallar pseudovetenskap. Det började 1986, när Richard J. Fox, styrelseordföranden, träffade några vetenskapsmän "i marginalen" och tog intryck av deras svårigheter att få sina forskningsrapporter publicerade.

Fox ansåg att det fanns ett behov av ett center för forskare i vetenskapens gränsområden, där de kunde utväxla tankar med forskare inom huvudströmmen av dagens vetenskap och även publicera sina artiklar och få dem diskuterade. Fox menade att Temple University borde upprätta ett sådant center. Och så blev det. Fox förklarade syftet med centret vara att utgöra en legitim plats där forskare och tänkare från hela vetenskapens och tänkandets område kunde träffas och diskutera sina tankar och projekt, oavsett hur omvälvande de var. Temple Universitys president, Peter Liacouras, samtyckte. Han menade att centrets uppgift var att kritiskt granska sådant inom gränsvetenskaper som tycks kunna peka på ett framtida vetenskapligt genombrott.

Temple's Center for Frontier Science grundades 1987. Sedan dess har det sponsrat en rad konferenser och föreläsningar. Dess tidskrift *Frontier Perspectives*, som utkommer två gånger om året, har över 80 sidor.

Ovanstående informationer ges av gamle ärkeskeptikern Martin Gardner i *Skeptical Inquirer*, september/oktober 1998. Han skriver att han knappt kan tro sina ögon, när han läser i denna tidskrift. Den fylls av rapporter vars innehåll ligger långt från vad som är respekterad vetenskap. Där behandlas bland annat homeopati, som Gardner betecknar som något stolligt, slagrutan, alternativ medicin och örtmediciner, liksom medvetandets natur. Tarot har också varit på tapeten – ett lustigt ämne, tycker Gardner. En annan idé som behandlats vid centret är att sjukdom är en illusion.

Framstående forskare som framträtt vid centrets konferenser eller skrivit i dess tidskrift är Brian Josephson, Rupert Sheldrake, Robert Jahn, Willis Harman, Helmut Schmidt, Ramakrishna Rao och Harold Puthoff.

David Jacobs undervisar i historia vid Temple University. Han har skrivit tre böcker om UFO – den senaste *The Threat*, där han lägger fram vad som han anser tyder på att vi har besök av utomjordingar, vilka arbetar på ett hybridiseringsprojekt.

Det är uppmuntrande att ett ansett amerikanskt universitet har öppnat ett sådant forum som Temple's Center for Frontier Science.

Implantat

I ett par tidigare artiklar har vi skrivit om innehållet i två rapporter i MUFON UFO Journal av dr Roger K. Leir om "implantat" i människokroppen. Han och en annan kirurg har opererat bort "implantat" från några personer som säger sig ha blivit bortförda av utomjordingar. Det har varit en misstanke att de främmande föremålen har införts i kroppen på dessa människor av utomjordingar.

Men i *Skeptical Inquirer*, september/oktober 1998 skriver Joe Nickell att dr Roger K. Leir inte är läkare utan fotspecialist med licens att utföra vissa fotoperationer.

På Internet finns uppgiften att dr Leir är doktor bi-trädande professor vid California College of Podiatric Medicine. Det är en läroanstalt där man kan bli *doctor of podiatric medicine*. Leirs doktorsgrad är korrekt, men han är inte läkare, och inte kirurg.

Han säger på Internet: "Jag är ingen UFO-stolle. Jag är doktor, en skeptisk vetenskapsman. Men tills någon kan bevisa något annat måste jag arbeta med antagandet att dessa implantat är av främmande utsprung."

Dr Leir utförde fotoperationerna; övriga operationer gjordes av en inte namngiven kirurg.

En person som är kritisk till påståendena om implantat i kroppen på människor, dr Virgil Prisco i Israel., själv "UFO-troende", noterar att dr Leirs rapporter inte har granskats av andra forskare i ett peer-förfarande.

Info om "implantaten" finns på Internet: <http://www.qtm.net/~geibdan/news/mich/implants.html>.

Militanta veganer

Människan är djurens djävul. Känslolöst utsätter vi djur för lidande i djurfabriker, under djurtransporter och nöjesjakt samt vid slakt och vissa vetenskapliga försök.

Militanta veganer verkar som djurens ombud eller ställföreträdare och går till *motangrepp* mot människorna – mot charkuteriföretag, mejerier, livsmedelsbutiker, restauranger, lantbruk och körsnärer med stor skadegörelse som följd – motangrepp som de stackars djuren själva inte kan åstadkomma. Det är ungdomar bakom dessa aktioner. De har rätt i sak. Men krigshandlingar är alltid att beklaga, både när det gäller människor mot människor och när det gäller djur, företrädare av människor, mot människor.

Det är sorgligt att det finns en sådan okänslighet för djurplågeri i samhället att dessa djurrättsaktivister anser sig behöva ta till våld för att bli uppmärksammade.

För djurens rätt

Till skillnad från de militanta djurrättsaktivisterna försöker Nordiska Samfundet verka för djurens rätt med argument och information.

I en folder från Nordiska Samfundet läser vi att det i år är tio år sedan djurskyddslagen antogs av riksdagen – en lag som skulle sätta djurens intressen i centrum. Men så har det inte blivit. "Efter tio års svek är det nu hög tid att Sverige får en djurskyddslag värd namnet."

Nordiska Samfundet uppmanar konsumenterna att inte stödja dem som orsakar djur lidande i djurförsök, djurfabriker, pälsindustrin, djurparker och på cirkus. Nordiska Samfundet kräver att regering och riksdag tar initiativ till en oberoende utvärdering av djurskyddslagen och hur den har följts i förhållandet till grundtanken att djur skall betraktas som individer och skyddas mot onödigt lidande. Utvärderingen skall leda fram till förslag om regelförändringar inom de områden där djurens naturliga behov idag inte respekteras.

Nordiska Samfundet anser att de som haft ansvaret för att djurskyddslagen tillämpas har satt mänskliga ekonomiska intressen före djurens behov.

"Tiden är inne att lägga alla djurfrågor på en egen myndighet, *Statens djurskyddsverk*, som skall ha till uppgift att tillvarata djurens intressen."

Adressen till Nordiska Samfundet är Box 2005, 125 02 Älvsjö. Tel. 08-749 20 40.

Alf Svensson beundrar veganer

I en intervju i Djurens Rätt! nr 4, 1998 säger kristdemokraternas partiledare Alf Svensson att han ser upp till veganerna.

– Veganerna tillhör dem som tydligast gjort ett etiskt ställningstagande. Jag tycker att det är viktigt att man gör det och att skolan tränar eleverna i detta. Jag har insett att jag har mycket att lära av dem, och jag tror också att de har något att lära av mig.

Alf Svensson deltog för något år sedan i en TV-debatt om cirkus där han gick till ganska hårt angrepp mot de djurrättsaktivister som var med i studion.

– På resan hem från TV-studion insåg jag att det var jag som hade fel.

Det framgår inte om Alf Svenssons beundran även gäller de militanta veganerna som anställer skadegörelse, men man får väl tro att så inte är fallet.

Sökarens redaktör anser att det som de militanta veganerna vänder sig mot, är långt värre än det som de själva gör sig skyldiga till.

Dumt

"Det tycks förhålla sig så att lågavlönade, ensamstående, överviktiga och övergivna är mer aktiva än övriga medborgare i dessa rörelser. De får där en känsla av att de är unika, delaktiga i kosmos, men framför allt att de kan påverka sin situation – om inte på det faktiska planet så i astralvärlden." Den citerade texten handlar om new age i ett socialpsykologiskt perspektiv och har skrivits av en professor i religionspsykologi, Owe Wikström, i boken "Att se det dolda", som handlar om new age och ockultism.

Tar man texten på allvar, betyder den att man har undersökt lön, civilstånd och vikt (!) hos new age-anhängare. Men några sådana undersökningar nämner inte Wikström. Så det är tydligt att han fantiserar – liksom när det gäller bland annat startåren för Sökaren och bokhandeln Vattumannen.

Undersökningar har visat att utbildningsnivån hos new age-intresserade är jämförbart hög. Liselotte Frisk skriver i en rapport till Svenska Kyrkans Forskningsråd 1996 bland annat att 37 % av new age-intresserade hade universitetsexamen, dessutom hade 11 % gått universitetskurser. De mest välutbildade var åhörarna till ett föredrag om A Course in Miracles, där 74 % hade någon form av universitetsutbildning. Nästan lika många new age-intresserade fanns i lågstatusyrken som i yrken som kräver hög utbildning, enligt Frisks undersökning.

Beträffande vikten kan erinras om att enligt Frisk är över en tredjedel inom new age vegetarianer eller nästan vegetarianer. Vi vågar gissningen att vegetarianer genomsnittligt väger mindre än folk i allmänhet.

Försvar för new age

I nr 6, 1998 av Ordfront Magasin tar Eva Moberg till pennen för att försvara new age gentemot ointelligenta angrepp från dem som betraktar sig som kultureliten, en liten grupp där Eva Moberg själv är erkänd som medlem. Men hon är i viss mån en främmande fågel där. Hon har länge känt sympati för new age, hon har talat för djurens rättigheter i samma anda som Nordiska Samfundet, och hon skrev för flera år sedan på ett positivt intresserat sätt om astrologi i sin kolumn på Dagens Nyheters ledarsida.

Eva Moberg skriver bland annat i Ordfront Magasin: "De intellektuellas rädsla för att besudlas eller förknippas med new age gör att den filosofiskt-vetenskapliga grenen förtvinar i Sverige, med något enstaka undantag. I stället kan de nyandliga och ockulta delarna växa vilt..."

Osäkerheten som du känner ombords, är dörren till visdom.

Deepak Chopra

Vill du ha vetande, lägg då till något varje dag. Men vill du ha visdom, ta då bort något varje dag.

Tao Te Ching

Stark röst kan förstärka svaga argument.

Starka argument talar för sig själva.

Bertil Martinsson

Så ofta jag vänder blicken tillbaka mot mitt inre jag, befinner jag mig redan i evighetens rike.

Schleiermacher

En liten stund och du har förgåtit allt, en liten stund och du är förgåten av allt.

Marcus Aurelius

Åsnor skriar, men fina människor talar sakta.

H. E. Fosdick

Beundran är vårt artiga erkännande av att någon annan påminner om oss själva.

Ambrose Bierce

I ett underutvecklat land drick inte vattnet, i ett utvecklat land andas inte luften.

Jonathan Raban

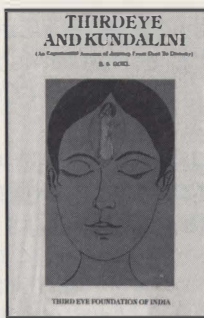
Ingen lider så mycket

av brist på kärlek från andra

som

av brist på kärlek till andra.

Bertil Martinsson

Ett helgon om sig själv

Tredje ögat och kundalini. En självbiografisk berättelse av dr B. S. Goel. Regnbågsförlaget 1996.

Detta är något så märkligt som en helgonbiografi nedtecknad av helgonet självt. I boken berättar indiern B. S. Goel om sin väg från marxism och psykoanalys till andligt uppvaknande och upplysning.

Boken präglas av en religiös innerlighet och hängivenhet, som är ovanlig i dagens new age-litteratur och för tankarna till en äldre religiös tradition, typ kristen väckelseföreläsning från århundradets början eller sufisk religiös kärleksdiktning.

B. S. Goels andliga referenspunkt är hinduismen och den indiska yogatraditionen, men han rangordnar inte religioner eller mästare utan betraktar dem som olika sätt att nå samma mål. Som sin andliga guru räknar han Shri Sathya Sai Baba och hans tidigare inkarnation Shri Sai Baba från Shirdi. Med deras välsignelse bygger han upp en andlig organisation och grundar ett ashram.

Det mest spektakulära i boken är författarens kundaliniupplevelse, som ges en detaljerad beskrivning. Kundalini-kraften har på senare år diskuterats mycket inom new age. Vissa meditationsutövare verkar helt sakna negativa kundalini-erfarenheter, medan andra talar med stor respekt om denna kraft, som enligt uppgift kan ge nytt liv eller åstadkomma svåra personlighetsförändringar. En kristen läkare beskrev i en tidskrift

kundalini-kraften som den obotliga "meditationssjukan", vilket kanske säger något om fenomenet.

B. S. Goel beskriver två kundaliniupplevelser. Den första inträffade 1964 när han var 29 år gammal och arbetade på en doktorsavhandling i Delhi.

Samtidigt ägnade han mycket tid åt yogaövningar och pranayama (andningsövningar):

"En dag när jag stod på taket till mitt studenthem och diskuterade både religion och marxism med en vän, upptäckte jag till min stora förvåning att en stor kraft steg från ryggradens början och rusade upp till hjässan till den punkt där hinduerna sparar en hårtofs. Jag lade också märke till att kraften därifrån avlägsnade något som såg ut som en kork. Och plötsligt stod jag där fullständigt förändrad i ett tillstånd av extas! Omedelbart blev mina synintryck förändrade och hela världen antog en silvervit form. Min vän sade att min ansiktsfärg blev blodröd."

Extasen var kortlivad och förbyttes snart i en svår depression. B. S. Goel förklarar detta med att kundalini-kraften ibland aktiveras automatiskt utan att kontrolleras av gurun, dvs gud. Den andliga upplevelsen av guds närhet är då kortvarig och blir inte stabilt integrerad i nervsystemet. Extasen förbyttes till en svår paranoid depression, förvirrade religiösa idéer och en omedelbar längtan efter döden.

Kundalini kan enligt författaren också aktiveras av gurun/gud hos en person, som uppriktigt bemödar sig om att nå framsteg i yoga. Men personen i fråga känner inte till att han har fått ta emot guds nåd och tvivlar på att hans erfarenheter är genuina. Ett sådant kundaliniuppvaknande leder likaså till svåra depressioner, ångest, rastlöshet, rädsla för att bli tokig, rädsla för döden, fullständig förlust av självförtroendet osv. Yogin återvinner dock regelbundet balansen.

Vågrörelsen i processen innebär att man kan känna sig säker på att kundalini aktiverats som en del av den gudomliga nåden.

Kundalini-kraften kan ytterligare uppväckas genom att det tredje ögat i pannan öppnas av gurun/gud, vilket skedde för författaren 1975, drygt tio år efter den första kundaliniupplevelsen. En sådan person får enligt B. S. Goel också gå igenom mycket lidande, i stort sett i lika mycket som i fall två, men han tvivlar aldrig på att hans erfarenheter är äkta, vilket innebär en viss lindring.

Det märkliga med B. S. Goels slutsatser är alltså att kundalini-processen alltid innebär lidande. Kundalini-kraftens uppgift är nämligen att bryta ned egot och lyfta upp lärjungen från det världsliga planet till "rent medvetande". I boken beskriver författaren utförligt hur denna både fysiska och mentala process går till, hur han efter perioder av djupaste lidande när perioder av den högsta sällhet och hur hans verklighetsuppfattning sakta men säkert bryts ned. Till slut upplöses formvärlden och han når något som kallas "lika seende", dvs. han ser gud i allt.

Kundalini och tredje ögat innehåller många ställningstaganden till marxism och psykoanalys. Enligt författaren beror många fall av psykiska problem i västvärlden på misslyckade kundaliniupplevelser och han ger därför många råd och förslag till västvärldens psykiaterkår. Föga överraskande anser författaren att Marx världsbild innehåller en mycket ytlig förståelse av det mänskliga livet. Freud har en djupare inblick i människans natur, men gör ett grundläggande fel när han lär oss att erkänna våra begär, för att sedan acceptera dem. Psykoanalysen ger en djupare självinsikt men leder till att vi klamrar oss fast vid våra begär, istället för att lämna dem.

Det är svårt att komma med allmänna värderingar om

"Tredje ögat och Kundalini". Boken utgör ett unikt personligt dokument med en stark andlig laddning, men den som enbart vill ha en överblick av kundalini-fenomenet upplever den troligtvis som alltför lång och ostrukturerad. Förlaget erbjuder sig att förmedla kontakt till personer som har upplevt kundalini-resning. I boken ingår likaså kontaktuppgifter till författarens ashram i Indien.

Peter Appel

Sakligt om fantasi

Fantasins kraft. Författare: Ethel S. Person, M.D. Förlag: Brain Books 1997.

Denna bok, skriven av den amerikanska psykiatern Ethel S. Person, utgår ifrån att fantasier – dvs dagdrömmar, luftslott, mentala manus och scenarier – är värdefulla skapelser.

Författarens intresse för ämnet väcktes när hon arbetade på en bok om romantisk kärlek. Då hon lärde sig mera om hur fantasierna tar form och hur de i sin tur formar våra liv, insåg hon att fantasin kan påverka alla förhållanden och alla livets stora passionerade resor, våra val beträffande yrke och fritidssysselsättningar, hur vi tillbringar vår tid och väljer våra trosuppfattningar etc.

Dagdrömmar och drömbilder förekommer enligt Ethel S. Person praktiskt taget överallt och flyter in i och ut ur medvetandet. Ibland är de endast en glimt vid medvetandets gränser, ibland förlängda, komplexa sammansatta scenarier. Ibland kommer fantasierna spontant, andra

gångar vänder man sig till dem med avsikt, som när man bläddrar genom en privat mental katalog med fantasiberättelser och letar efter en som ger sexuell upphetsning eller dämpar oro och ångslan.

Ett intressant påstående är att de flesta anser att deras fantasier inte är av större betydelse, men man drar sig ändå för att berätta om dem för utomstående. Man delar gärna med sig av sina nattdrömmar, eftersom de inte kontrolleras av det medvetna och man så att säga är oansvarig för dem, men undviker att berätta om de medvetna dagdrömmarna. De är för intima och kan säga alltför mycket om vem man är. Dessutom kan de förlora sin magiska kraft ifall man avslöjar dem.

Men man skäms inte bara för sina fantasier. De är ofta mycket mera svåråtkomliga än man skulle tro. En stor del av fantasimaterialet är helt undermedvetet och visar sig aldrig direkt. Det medvetna fantasimaterialet är uppbyggt så att det ger välbehag, trygghet eller kontroll, men det är viktigt att "byggnadsställningarna" hålls utom synhåll för att det skall fungera. Fantasi är ett magiskt trick som fantiseraren utför utan att veta hur han gör det. Det ligger i fantasins natur att förhindra en del av självet från att veta vad den andra delen vill ha.

En del människor har ännu starkare förträngningsmekanismer, man noterar kanske inte sina fantasier, glömmar dem nästan omedelbart eller tränger bort dem totalt. Men, hävdar Ethel S. Person, fastän en del människor säger att de inte har fantasier förhåller det sig nästan aldrig så. Vuxna som under tidiga år tillbringade mycket tid i föreställningens värld kan med vuxenlivets ansvarsuppgifter eller besvikelser över misslyckade drömmar, upphöra att i någon större omfattning bry sig om den inre kanalen. Av självbevaringsdrift eliminerar man fantasin. Den som tidigare längtade efter kärlek och fantiserade om stora kärleksaffärer kan stänga av fantasin om den förblir ouppfylld

långt upp i medelåldern. Om sådana individer fantiserar har de ofta korta dagdrömmar under tidsperioden precis efter uppvaknandet eller precis innan de somnar, eller under perioder av ensamhet som till exempel då de kör bil ensamma. De kanske frossar i filmer eller populärlitteratur, njuter av de fantasier som ryms i dessa berättelser utan att behöva göra anspråk på dem som sina egna.

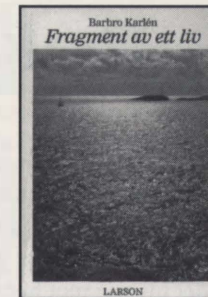
Synen på dagdrömmar och fantasier håller långsamt på att förändras. I många kulturer, inklusive vår egen, finns en fördommande attityd till dagdrömmeri. Tidiga psykoanalytiska framställningar ansåg också att fantasin först och främst erbjöd surrogattillfredsställelse, en tillflyktsort från den yttre världen. I dag håller man på att ändra uppfattning, även om många analytiker som går i Freuds fotspår fortfarande fokuserar på fantasins negativa roll.

Ethel S. Person erkänner att dagdrömmar och fantasier kan spela en negativ roll i vissa människors liv. Fantasi kan t.ex. användas för att förneka verkligheten. Återkommande arkaiska fantasier kan agera som omedelbara förebud för en mängd olika erotiska symptom.

Särskilt skrämmande fantasier kan utkristallisera en mängd olika fobier runt omkring dem och styr på så sätt fantiserarens beteende.

Men trots detta hävdar Ethel S. Person att det patologiska perspektivet är alltför snävt. Det har överskuggat många typer av medveten fantasi och de många positiva, anpassande syften fantasin tjänar. Fantasi är i själva verket en förutsättning för ett fullgott liv, skriver hon. "Fantasin, oavsett hur avlägsen den kan vara från vårt faktiska liv, eller vilka vi förefaller vara på ytan, betyder någonting, säger oss någonting om vilka vi är – om vi bara kan finna mod att granska den och den psykologiska insikten att dechiffrera den. Genom våra fantasier kan vi få se glimtar av våra önskingar och ibland våra mest autentiska självporträtt."

Peter Appel

Barbro Karlén kommer igen

Fragment av ett liv. Författare: Barbro Karlén. Förlag: Larson 1998.

Barbro Karlén blev på 60-talet känd som barnförfattare. Av några betecknades hon som ett litterärt underbarn.

Hon blev också bekant för att hon berättade om minnen av ett tidigare liv som judeflickan Anne Frank, vars familj gömde sig i Amsterdam undan nazisterna, tills de påträffades och fördes till koncentrationsläger, där Anne avled. Efter kriget gav Annes far ut hennes efterlämnade dagbok, som blev en världssuccé.

Barbro Karlén valde polisyrket. Eftersom hon var mycket hästintresserad, blev hon ridande polis i Göteborg, därefter ridskollare.

Boken handlar om orättvisor och personförföljelse som Barbro Karlén anser sig ha blivit utsatt för både som polis och senare som tränare av hästar och ryttare. Hon mobbades redan i skolan på grund av att hon var författarinna. "Skolkamraterna hånade och retade henne varje dag." (Hon skriver om sig själv i tredje personen, som "Sara".)

När man läser boken, undrar man över hur hon kan dra på sig all kritik och mobbning från flera arbetskamrater. Själv upplever hon att vissa människor har förföljt henne och hon berättar att de straffat henne med olika oetiska och rent av brottsliga åtgärder.

Någon intelligent analys av varför hon mobbades finns inte.

Kanske har hon saknat förmåga att förstå vissa människor i sin omgivning. Om en kollega skriver hon att han lade ner all sin energi och hela sin tid på att förstöra det för henne. Personlighetsteckningen av hennes ovän-

ner är genomgående mycket enkel och övertygar inte. Hon har ansetts ha samarbets svårigheter. Kanske var det så att hon ville att saker skulle göras på hennes sätt och inte stack under stol med sina åsikter? Kanske var hon inte lyhörd för andras synpunkter?

Barbro Karléns bok visar inte att hennes version av händelserna är den sanna. Boken är som en partsinlägga. Den ger hennes version, hennes upplevelser, hennes sanning. Vad andra inblandade skulle säga får vi inte veta.

Barbro Karlén anklagades i en rad tidningsartiklar för djurplågeri. Enligt henne själv var det en ond människa, en kvinnlig journalist, som stod bakom detta. Kanske har Barbro Karlén rätt när det gäller djurplågeri anklagelsen – den var kanske överdriven, eller rent felaktig. Men boken ger inget underlag för en säker bedömning.

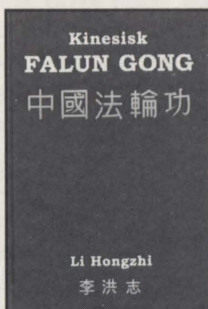
Språket i boken är enkelt, korrekt men utan litterär uttrycksfullhet och originalitet.

SM

Barbro Karlén utsattes för flera år sedan för skarp kritik i tidningar. Hon anklagades för hård behandling av djur. Jag har läst klipp ur dessa tidningar, och jag ser att motiveringen till att Barbro fick en sportslig varning för att ha uppträtt hårt mot en häst under ridning var att man "inte fann anledning betvivla" att vad som sades om henne var sant. Samtidigt förbigicks med tystnad det faktum att nästan hela den svenska ryttareliten, Barbro Karléns tävlingskolleger, hade protesterat i en gemensam skrivelse och försäkrat att de aldrig sett Barbro behandla en häst illa. Inte heller nämns i tidningarna att det fanns ett veterinärintyg på att en utpekad illa behandlad häst var helt oskadad och frisk. Det är naturligtvis också så att man inte när tävlingstoppen i hästdressyr, om man behandlar sina hästar illa.

– Någon gång har jag varit tvungen att ta i med kraft, säger Barbro, men då handlade det om en 600 kilos hingst, som stegrade sig och var nära att falla på ryggen och krossa mig.

Åsa Freij

Li Hongzhi

Zhuan Falun. Falun Gong. Författare: Li Hongzhi. Två böcker kollektivt översatta och utgivna av Nordiska Föreningen för Falun Xiulian Dafa Sverige, 1997.

Dessa två böcker är främst en beskrivning av en qigongform kallad Falun Gong, som den kinesiske läraren Li Hongzhi utvecklat mot bakgrund av dels buddhistiska element, dels taoistiska tankegångar. Li Hongzhi, född 1951, var enligt uppgift själv i Sverige 1992 för att introducera sin lära. Vad jag förstår av materialet är Falun Gong en inre kunskapsväg som du närmar dig genom både fysiska och mentala övningar. Böckerna består av Lis föreläsningar inför sina studenter. I boken Falun Gong finns dessutom en biografi över qigongmästaren som snarast är en hyllningstext över en "underbar man" vars metod är "en klar skinande pärla som skimrar ut all orenhet ur utövarens sinne med sin bländande strålgång".

Li Hongzhis väg kantas enligt biografien av mirakulösa och häpnadsväckande händelser. Redan vid 8 års ålder kunde Li göra sig osynlig, gå genom väggar och sväva över marken. Mer än 20 mästare avlöste varandra för att ge honom andlig träning – här konsekvent kallad "kultivering" – till dess han 1992 var redo att framträda i offentligheten. Utgångspunkten är alltså att läsaren står inför en invigd i de kosmiska sanningarna. "Den som är lycklig nog att få träffa honom, är djupt imponerad av hans enkla livsstil, osmyckade

tal och osjälviska tjänst för mänsklighetens välbefinnande." Själv säger Li: "För tillfället är jag den enda person som genuint sprider qigong mot högre nivåer både hemma (i Kina) och utomlands."

Må så vara. När Li själv lägger ut texten för att förklara vad Falun Gong innebär, är det i form av ett språkbruk som känns igen från andra gurukretsar. Falun är en hög andlig energi som lärlingen erhåller genom Li, när denne väl tagit bort svart sjukdomsenergi ur kroppen. Energin placeras i nedre buken, där den fungerar som hjälp i samband med elevens egen "kultivering" av Xinjing (de moraliska kvaliteterna). Överfört till andra esoteriska system torde det betyda, att Li "öppnar upp" det så kallade baschakrat. Genom egen träning sker en fortsatt aktivering av andra chakran till dess eleven når någon form av upplysning.

Karma och reinkarnation ingår i systemet. Onda andar och demoniska störningar nämns. Vilken gren av buddhismen som Falun Gong hämtar näring ur blir inte klarlagt, även om det sägs att "vår Falun Dafa (filosofi) är en av de 84 000 kultiveringslärorna från Buddhas lära". Andnings- och koncentrationsövningar är av mindre vikt, "allt du behöver göra, görs av Falun", menar Li.

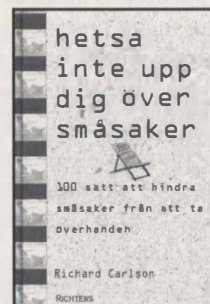
Förutom utläggningen av läran finns i boken Falun Gong bilder där de fem viktigaste övningarna redovisas av Li Hongzhi själv.

Gunnar Martin Aronsson

Positivitetsbok

Hetsa inte upp dig över småsaker. 100 sätt att hindra småsaker från att ta överhanden. Författare: Richard Carlson. Förlag: Richters 1998. Översättare: Birgitta Karlström.

Psykologen och "stresskonsulten" Richard Carlson har tidigare på svenska utgivit "Handbok för själen" (1996) en

antologi visdomsord hämtade från några av de i USA mest välkända lärarna inom personlig utveckling, bland dem Stephen Covey, Ram Dass, Bernie Siegel, Wayne Dyer och John Gray.

När han nu kommer med "Hetsa inte upp dig över småsaker..." borde det måhända vara ett resultat av författarens 25-åriga sysslande med meditation och arbete med sig själv och andra. Ändå upplever jag åtminstone denna bok – Carlson har skrivit tolv – mer som ett koncentrat av andras lärospån. Framförallt tycker jag mig finna en genklang av Dale Carnegies böcker "Hur du vinner vänner och påverkar din omgivning" och "Sluta oro dig, börja leva!", som ju skrevs redan på 1930-talet.

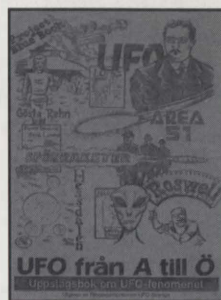
Rubrikerna i Carlsons bok sammanfattar ett kapitel innehåll: "Undvik att kritisera", "Sök efter kornet av sanning i andras uppfattningar", "Träna på att ignorera negativa tankar", "Gör någon en tjänst utan att be om eller förvänta dig en gengäld", "Försona dig med det ofullkomliga", "Bli en bättre lyssnare", "Säg vad du tycker om, beundrar eller uppskattar hos minst en person varje dag", "Var tacksam när du mår bra och fördragsam när du mår dåligt", "Tänk på vad du har istället för på vad du vill ha".

Vartenda av dessa råd kan beskrivas som en återvinning av Carnegiestoff, och kapitlet är utformat på samma vis, med praktiska exempel hämtade ur vardagslivet.

Nå, kanske är Dale Carnegie inte tillräckligt het som författare för att attrahera en läsekrets idag

– åtminstone inte i Carlsons upplagor (4,7 miljoner exemplar sålda under 1997), så varför inte istället vara glad över att kloka tankar lever vidare. Oavsett vem som säger visdomsord leder de gärna till reflektion över vad som egentligen är viktigt i livet.

Gunnar Martin Aronsson

UFO-uppslagsbok

Uppslagsbok från A till Ö om UFO-fenomenet, sammanställd av Clas Svahn och Håkan Sjöberg och utgiven av Riksorganisationen UFO-Sverige, 8:e upplagan, 1998.

Bermudatriangeln, Condon-rapporten, humanoider, männen i svart, Roswellincidenten m m förklaras och personer som Charles Fort, Barney och Betty Hill, J. Allen Hynek, Rauni-Leena Luukanen, Whitley Strieber och Jacques Vallée presenteras kort.

Texterna är pålitliga. Speciellt intressant i boken är Clas Svahns översikt, med kommentarer, över UFO-litteraturen på svenska 1908–1998. Det har kommit ut en stor mängd böcker om UFO på vårt språk.

Uppslagsboken är mycket användbar.

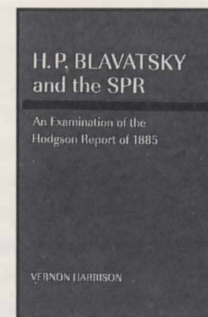
SM

Lättläst om UFO

UFO! Besök från andra världar. Författare: Colin Wilson. Förlag: BonnierCarlsen 1998.

Lika mycket bilder som text. Häftiga illustrationer och lättlästa texter. Boken kan vara spännande läsning för barn och ungdomar. Men den är knappast tillförlitlig i alla detaljer.

SM

Blavatskys hederlighet

Det finns många varianter av spiritism med anhängare i många länder. Kännetecknande för spiritismen är att dess anhängare anser det möjligt att få kontakt med andar, vilka vanligen anses vara döda personers överlevande själar. En variant är den så kallade teosofin som utvecklades av Helena Petrovna Blavatsky, född i Jekaterineslav i Ukraina 1831 och dotter till en tyskfödd överste vid namn von Hahn. Tillsammans med bland andra översten H. S. Olcott bildade hon i New York år 1875 Teosofiska Samfundet. Hon skrev flera böcker om teosofi bland vilka *Isis Unveild* (1877), *The Secret Doctrine* (1888) och *A Key to Theosophy* (1891) är de mest betydelsefulla. Alla hennes större verk finns översatta till svenska.

The Secret Doctrine kom ut under namnet *Den hemliga läran*, del I och II, 1893, 1898. Blavatsky dog i London 1891. Teosofin tog sin avstamp hos Charles Darwin, som hade berövat människan den gudomliga härkomsten. Evolutionsteorin hade ju inte plats för skapelseberättelsen i vilken människan kommit till som en Guds avbild. Inom teosofin omformades utvecklingsläran så att den gudomliga förbindelsen återställdes. Människan strävade nämligen efter att så mycket som möjligt bli lik Gud. Detta kunde inte ske under ett och samma liv på jorden utan utvecklingen skedde under många liv, inkarnationer. Hela världens befolkning utvecklades mot en ny "högre" grundras. En gång i framtiden skulle alla bli lika Gud, bli gudomens avbild.

Det teosofiska sällskapet flyttade 1882 sitt huvudkvarter till Adyar i Indien. Blavatsky hade ett skåp (förmodligen stående i

sovrummet) i vilket hennes meningsfränder fick lägga in brev med frågor om teosofi och annat. Brevens besvarades skriftligen på något mystiskt vis medan hon sov. Även delar av några av hennes böcker skulle ha kommit henne till del på detta vis. Svarebrev skrevs av så kallade "mahatmaer". En av dem tycks ha hetat Koot Hoomis, en avlidn teosof.

Två av Blavatskys medhjälpare, herr och fru Colombe, bröt med tcosofin och beskyllde Blavatsky för att bluffa. Det fanns inga mahatmaer, utan hon skrev svarsbrevet själv.

Nu bestämde sig det nybildade Sällskapet för psykisk forskning i England (SPR) att undersöka förhållandena. En av grundarna av SPR var dr Richard Hodgson (1855–1905), född i Australien och med studier i juridik och filosofi i Cambridge bakom sig. Han var skicklig illusionist och det hjälpte honom att demaskera många fuskande medier. Han fick snart ryckte om sig att vara en väldig andeavslöjare. 1884 sändes han till Adyar och mycket riktigt menade han sig ha grundligt avslöjat Blavatsky. Hon var enligt honom inget annat än en simpel men ändå intelligent bedragare. 1887 reste han till Boston för att bli sekreterare i det nybildade amerikanska sällskapet för psykisk forskning (ASPR).

Hodgson skrev en redogörelse om Blavatsky (vanligen benämnd Hodgsonrapporten), som publicerades av SPR i *Proceedings of the Society for Psychological Research*, volym 3, december 1885. På detta vis fick Hodgsonrapporten så att säga officiell status i SPR och Hodgsons slutsatser backades också upp av flera av de välkända parapsykologiska forskarna som E. Gurney, F. W. H. Myers, F. Podmore och H. Sidgwick, vilka satt i den kommitté som hade till uppgift att granska ärendet.

Hundra år senare tog SPR-medlemmen dr Vernon Harrison (född 1912) sig an Hodgsonrapporten för närmare granskning. Harrissons akademiska utbildning var främst i fysik, kemi och

matematik och hans yrkesverksamhet var inom tryckeribranschen som forskningschef för framställning av värdepapper av alla slag (pass, aktiebrev, sedlar m.m.). Det gällde inte endast att avslöja falskriar utan även att ligga före förfalskarna i utvecklingen av tillverkningen av värdehandlingar så att förfalskningar försvårades. Efter pensioneringen grundade Harrison en egen firma med bedrägerier som specialitet. Han har flitigt utnyttjats av det brittiska rättsväsendet och därmed lärt sig hur bevisföringen går till vid en domstol.

Harrison säger sig ha fått sin vetenskapliga skolning från främst fyra SPR-medlemmar: C. D. Broad, H. H. Price, R. H. Thouless och G. N. M. Tyrrell. Indirekt ställer Harrison här två kända filosofiprofessorer (Broad, Price) mot en än mer känd filosofiprofessor (Sidgwick) men antyder att den sistnämnda nog inte hade haft tid att sätta sig in i Blavatsky-ärendet.

En stor mängd mahatmabrev finns bevarade i original i British Library. Det är främst det materialet Harrison bygger på när han tillbakavisar Hodgsons slutsatser. Kunskapen om skrifttydning har också utvecklats under hundra år. Inte minst gäller det de tekniska hjälpmedlen. Harrison slår helt enkelt fast att Hodgson är ovetenskaplig. Många slutsatser är felaktiga och de som möjligen kan vara riktiga är irrelevanta och bevisar alltså ingenting. "...his (Hodgson's) methods suggest that he was untrained and illogical, with little sense of justice".

Till skillnad från Harrison var Hodgson inte någon grafolog eller skriftanalytiker, ändå bygger hela hans bevisföring på jämförelser mellan mahatmabrevens skrivstil och den som Blavatsky hade. Harrison redogör för sina slutsatser i *H. P. Blavatsky and the SPR. An Examination of the Hodgson Report of 1885*. Pasadena, California: Theosophical University Press 1997. Boken är på 78 sidor och en stor del av dem redovisar hur handskriftsanalyser går till. En mängd facsimilereproduktioner av hela brevsidor och av enskilda

bokstävers utveckling ges. En läsare blir imponerad av den grundlighet med vilken Harrison går till väga. Dr John Beloff ber också som redaktör för *SPR Journal* om ursäkt för att tidsskriften en gång publicerat en så dålig rapport som Hodgsons.

Vad Harrison inte gör är att försöka klarlägga vem som skrivit mahatmabreven. Det går säkert inte att fastställa så här hundra år efteråt. Däremot påpekar han att Hodgson själv säger att inte alla breven kunde ha skrivits av Blavatsky, eftersom hon inte alltid var på plats, och att dessa brev då skrivits av medlöpare. Redan här finns det alltså en svårighet i Hodgsons bevisföring. Harrison anser att alla mahatmabrev som signerats KH (Koot Hoomi) har skrivits av en och samma person.

Harrison går inte heller in på den spiritistiska frågan. Man får dock intrycket att han inte tror på andar med stor skrivkonst. Om det är vanliga levande människor som skrivit breven (och det är inte bevisat att det är Blavatsky) och man påstår att det är andebrev, då föreligger ett bedrägligt förfarande. Om det är frågan om automatisk skrift, nedtecknad av någon i ett alternativt medvetandetilstånd, då föreligger i juridisk mening inget bedrägeri, men det är inte heller något bevis för andekommunikation.

Rolf Ejvegård

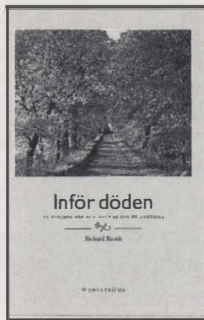
Mystikern Hjalmar Ekström

Det fördolda livet. Mystikern Hjalmar Ekström. Liv och lära. Författare: Antoon Geels. Aros bokförlag, Skellefteå 1996.

Diakonen och sedermera skomakaren Hjalmar Ekström var en djupt kristen man, som med åren utvecklades till mystiker med Kristus i centrum. "Där Kristus är, där är Allt, där är Hela världen och ingenting särskildt", skrev han i ett brev. Om Guds kärlek menade han att den "är i allt och talar i allt, hela jorden och hela Himmelen är in i det innersta genomträngd av den Gudomliga Kärleken".

SM

Bokfloden

Inför döden

Richard Reoch utövar orientalistisk och alternativ medicin i London, främst för äldre patienter. Han har skrivit *Inför döden*, översatt av Anna Strandberg och utgiven av Wahlströms förlag 1997. Det är en vacker inbunden bok på 190 sidor, med många foton och teckningar i färg.

Boken har undertiteln "En handbok för den döende och de anhöriga". Den beskriver hur vårdare och anhöriga kan göra den sista tiden och döendet lättare för både den döende och sig själva. Det finns avsnitt om hur miljön bör utformas för hemsjukvård, men materialet i boken är lika användbart för vård på sjukhus eller hospice. Det finns kapitel om känslor och attityder och praktiska råd i samband med testamente och begravning. En stor del av boken ägnas olika metoder och behandlingar från orientalisk och alternativ medicin. De kan användas för döende eller svårt sjuka, men de flesta kan också användas vid andra tillfällen. I text och teckningar beskrivs massage, andningsövningar, användning av örter och aromer, meditation och visualisering. Det finns också synpunkter på hur den döendes sista stund kan göras ljus och minnesvärd.

Först saknade jag en aspekt – vad händer efter döden? Den frågan nämns bara i förbigående. Det är nog lika bra, de personliga trosföreställningarna om ett eventuellt liv efter döden hör hemma i en helt annan bok.

Jag tycker "Inför döden" är en värdefull bok för den som har

med döende personer att göra, eller tänker framåt på sin egen död.

Nils-Olof Jacobson

Alternativ läkekonst

Valentin förlag har gett ut fyra böcker om "naturbehandlingar". De har samma utformning: litet format (ca 12x17 cm), inbunden, 60 sidor, snygg layout med text och färgbilder överskådligt arrangerade på varje uppslag. Böckerna kallas "en steg-för-steg guide" och har utsprungligen getts ut i England. De handlar om aromaterapi (av Sheila Lavery), homeopati (Cassandra Marks), zonerapi (Nicola Hall), samt vitaminer & mineraler (Karen Sullivan). Böckerna är översatta av Eva Mazetti-Nissen och fackgranskade av svenska experter.

De här små böckerna ger ju bara en första introduktion till ämnet. Boken om aromaterapi kan dock vara tillräcklig som handledning för den som vill pröva på denna förmodligen mest angenäma form av alternativ terapi, som ju också kan användas som njutnings- eller avslappningsmedel utan terapeutiska ambitioner. Boken om zonerapi är främst avsedd som introduktion till den som funderar på att söka behandling hos en professionell zonerapeut, även om den också beskriver enklare självbehandling. Samma gäller boken om homeopati, som är en introduktion till ämnet och ingen lärobok för egenvård. Här skiljer sig också den engelska traditionen från den tyska, som är vanligast bland svenska homeopater. I Tyskland, och vanligen i

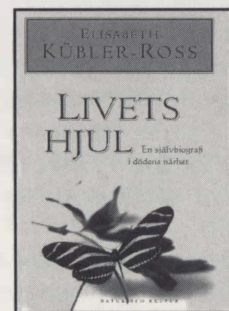
Sverige, använder man mest decimalpotenser, dvs de homeopatiska medlen späds 10 gånger i varje steg, vilket betecknas med bokstaven D. I England använder man centesimalpotenser (betecknade med C), dvs varje utspädning är 100 gånger svagare än den föregående. Märkligt nog tycks resultaten av båda metoderna vara likvärdiga.

Boken om vitaminer och mineraler ger en översikt över dessa ämnen, deras verkningar och rekommenderade användning vid olika tillstånd.

Alla böckerna ger vederbörliga varningar att använda metoderna som första behandling vid svåra eller akuta sjukdomar, då man i stället bör konsultera medicinsk expertis.

Det är alltså en trevlig serie introduktioner, men den som vill behandla sig själv eller andra bör söka vidare i mer utförlig litteratur.

Nils-Olof Jacobson

En självbiografi inför döden

Elisabeth Kübler-Ross är läkare i USA. Hon är känd för många böcker. Denna är hennes senaste och kanske sista. Den heter *Livets hjul* med undertiteln "En självbiografi i dödens närhet", är inbunden med 293 sidor, översatt av Göran Grip och utgiven av Natur och Kultur 1998.

Detta är boken om Elisabeths liv, från det att hon föddes 1926 i Schweiz. Hon kom till världen som första trillingsyster, "ett enkilos ingenting" som bedömdes ha små chanser att överleva. Det var en mardröm att vara trilling: "Jag hade ingen egen iden-

titet, ingenting som skilde mig från mina systrar. Vi såg likadana ut. Vi fick samma presenter. Lärarna gav oss samma betyg. När vi var på promenad i parken frågade de förbipassande vem som var vem av oss. Ibland medgav mor att inte ens hon visste det."

Elisabeth ger en livfull skildring av sin uppväxt med en sträng far, som hade planerat hennes liv som anställd i hans företag. Det krävdes den största viljestyrka och envishet av henne för att förverkliga sin dröm att bli läkare. Hon arbetade som laboratorieassistent för att få råd att studera. Klarade sin examen, gifte sig med en kollega och flyttade till USA. Hon kom att ägna sig först åt psykiatri, sedan åt psykosomatisk forskning. Professorn skulle resa till Europa och bad henne ta över hans föreläsningar under tiden. Hon var redan då engagerad i dödens och döendets problem och det okänsliga omhändertagande som döende patienter fick. Elisabeth fann patienter med kort tid kvar att leva, som var villiga att sitta framför studenterna och berätta om sina känslor. Den första var en sextonårig flicka, och hennes framträdande blev en intensiv och omvälvande upplevelse för studenterna. Detta ledde också in Elisabeth på det som skulle bli hennes främsta arbete, att hjälpa människor att möta döden.

Hon blev så småningom känd och berömd, skrev böcker och föreläste om detta arbete. Hon reste runt i världen och höll seminarier och workshops, men fortsatte med praktiskt arbete med patienter. Hon började få upplevelser av kontakter med andevärlden. En period deltog hon i seanser hos en man som var ett känt medium, men senare avslöjades som i varje fall delvis bedragare. Hon berättar den märkliga historien om sin förra patient fru Schwartz, som några månader efter sin död helt fysiskt påtagligt besökte Elisabeth på hennes tjänsterum och t.o.m. skrev en hälsning med en vanlig penna.

I mitten av 80-talet kom AIDS-epidemin. Elisabeth bodde då på landet i Virginia, där hon hade ett center för sin undervisning. Hon planerade att adoptera AIDS-smittade spädbarn "som skulle kunna vara utomhus och njuta av den här underbara platsen den korta tid de hade kvar att leva". När detta blev känt blev hon "den mest avskydda personen i hela Shenandoa Valley" och började utsättas för allt allvarigare trakasserier och hotelser. Den 6 oktober 1994, medan hon var bortrest, satte någon eld på huset. Alltsammans brann ner, alla hennes personliga minnen och ägodelar, och hela hennes arkiv med tusentals fallbeskrivningar från forskningen kring livet efter döden.

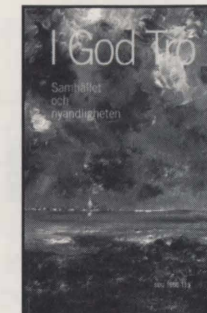
Elisabeths son hjälpte henne att hitta en liten stuga ute i öknen i Arizona. Där har hon skrivit boken om sitt liv, sitt testamente till världen. Hon summerar vad livet har lärt henne, och vad hon väntar sig av döden. Livet är mest en plåga – hon har drabbats av flera hjärnblödningar, har halva kroppen förlamad och oavbruten svår värk, och är beroende av ständig hjälp. När hon avslutar boken i januari 1997 längtar hon efter att få lämna detta kroppens fängelse, "på samma sätt som en fjäril lämnar sin puppa". Hon ser fram mot en tillvaro efter döden av glädje, gemenskap och kärlek.

Det är en intensiv, fascinerande och djupt gripande bok om ett livslopp präglad av engagemang och viljestark envishet. Den slutar dystert, ger intrycket att hon kan vara död vilken vecka som helst och inte önskar något hellre än att slippa sina plågor.

Såvitt jag vet lever hon dock ännu när detta skrivs, 11 oktober 1998. Inte nog med det, hon tycks ha fått i varje fall en tids andrum av bättre hälsa. På nätet hittade jag ett förord Elisabeth har skrivit, daterat 14 september 1997, till en bok om andligt helande (www.ronmann.com/book/foreword.htm). Hon berättar där att hon mötte en helare, Joseph

Bortniak. Han arbetade med henne en gång i veckan under några månader. Därefter, skriver hon, "är jag inte längre förlamad, och helt smärtfri". Elisabeth Kübler-Ross fick alltså uppleva ännu ett mirakel. Kanske får hon mer att berätta för oss.

Nils-Olof Jacobson

Statlig utredning

I god tro. Samhället och nyandligheten. SOU 1998:113.

Betänkanden från statliga utredningar är väl något som berörda personer i allmänhet inte lusläser. Det har jag heller inte gjort med detta betänkande på 390 sidor.

Omslaget pryds av en expressiv målning av August Strindberg, "Staden", texten är språkligt väl genomarbetad, fastän naturligtvis kyligt objektiv.

Boken innehåller en hel del kritik mot vad man hänvisar till som "de nyandliga rörelserna", "rörelserna", "de flesta av dessa rörelser", "de refererade rörelserna" eller "de aktuella rörelserna". Vad som avses med dessa oprecisa formuleringar, blir inte klart. Boken innehåller en förteckning över drygt hundra andliga rörelser i Sverige, och läsaren kan förledas tro att den handlar om just dessa, eller åtminstone flertalet. Ändå är det endast några få av dem som nämns i texten.

Rörelser inom Sökarens intresseområden, som finns i förteckningen, är bland andra Ananda Marga, Auroville, Brahma Kumaris, Elan Vital, Gangaji, Hare Krishnarörelsen, Sai Baba, Satyananda Yogaskola, Sri Chinmoy, TM, Stockholm Zen Center, Baha'i, Antroposofiska Sällskapet, Krishnamurti Center, Martinus, Rosenkorsorden AMORC, spiritismen, Teosofiska Samfundet, White Eagle

Lodge, A Course in Miracles, Ambres, Eckankar, Den Esoteriska Vägen, hylozoiken, Scientologikyrkan, Summit Lightouse och World Light Center.

Det är uppenbart att endast några få av dessa drabbas av den kritik som utredningen riktar mot nya andliga rörelser. Två, som nämns, är Hare Krishna och scientologerna. I övrigt är det mest kristna grupper som drabbas av kritiken, bland dem Livets Ord.

Utredarna är bland annat rädda för att barn kan fara illa i nyandliga rörelser. Vi läser att barn och ungdomar som vuxit upp inom nyandliga rörelser "hämtar upp sig anmärkningsvärt väl". Det talas om att barns motståndskraft är stor. Den som läser detta och tror på vad betänkandet säger, måste få uppfattningen att de stackare som växer upp i nyandliga rörelser far illa där – men likväl kan återhämta sig.

Enligt titeln på betänkandet är det nyandligheten man hela tiden talar om – trots att likadana problem naturligtvis finns bland medlemmarna i de mer traditionella religiösa rörelserna.

Den bild som målas upp av nyandligheten är inte positiv. Ord av förståelse eller uppskattning saknas, såvitt jag kan se. Läsaren får inte veta något om de ibland fina tankar och värderingar som finns inom nyandlighet i Sverige.

Utredningen menar att en hel del personer, mest unga, kan behöva speciell hjälp från samhället, sedan de utträtt ur en nyandlig rörelse. Den rekommenderar att ett kunskapscentrum bildas för forskning och dialog med nya religiösa rörelser.

Varför dras nu en del människor till ny andlighet? Varför håller de inte till godo med den tro på Gud, Jesus och Bibeln som erbjuds av traditionella kristna kyrkor?

Det torde vara naturligt att när kristendomen nu har förlorat sitt sanningsmonopol, så söker sig människor fritt till andra livsåskådningar, i synnerhet som kommunikationerna med olika delar av världen idag är mycket goda.

Positivt i betänkandet är att det rekommenderar dialog med de nyandliga, inte konfrontation.

SM

Ur "I god tro":

Många medlemmar i de aktuella rörelserna har attraherats av budskapets entydighet och att det presenteras en given sanning om världens beskaffenhet, med klart utpekande av vad som är ont och vad som är gott. Det som senare blivit till problem för vissa av dem är dock just denna uppdelning av livet och världen i svart och vitt, rätt och fel. Problemen uppstår när den andliga världsbilden inte går att förena med den vardagliga verkligheten.

I krissamtal presenterar de hjälpsökande ofta samma typ av problem som många andra som inte varit medlemmar i någon av de berörda rörelserna. Det kan röra sig om samlevnadsproblem, ensamhet eller ohälsa. Men till detta kommer det allt överskuggande problemet att de, trots att de levt som deras tro påbjöd, ändå drabbades av dessa svårigheter. I den uppdelning mellan gott och ont som de bekant sig till, förväntades inte sådana problem uppstå. De två delarna, den religiösa uppfattningen och det vanliga vardagslivet, går inte att integrera.

Inom rörelserna definieras tvivel och konflikter av denna typ som uttryck för att det onda fortfarande har makt över personen i fråga. /.../

Flera av /rörelserna/ accepterar inte sjukdomar som ett fysiologiskt faktum. Sjukdomstecken ses i stället som ett uttryck för otrohet mot rörelsen eller Gud, ett tecken på svaghet i tron eller att man inte bett de böner eller utfört de handlingar som förväntas av en.

Statlig utredning vill ha ett center för studium av nyandligheten samt för samtal – och kontroll?

Reportage och reflektioner: Åsa Freij

Är det här för ökad kommunikation och förståelse eller mest för statlig kontroll?

Den frågan ställdes i korridorerna på Rosenbad, efter att ett betänkande om nyandligheten och dess faror presenterats för pressen den 1 oktober 1998.

"I God Tro – samhället och nyandligheten" (SOU 1998:113) är den exakta titeln på det betänkande – en tjock bok – som de församlade journalisterna fick först på väg ut från presskonferensen där det presenterades.

I pressinbjudan står: "Margó Ingvardsson har haft regeringens uppdrag att undersöka hur samhället, med respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna, kan stödja människor, som hamnat i psykiska kristillstånd vid utträde ur nyandliga rörelser."

Margó Ingvardsson gjorde en muntlig sammanfattning. Närvarande och behjälpliga med svar på frågor var också Sonja Wallbom och Lars Grip, båda sekreterare i utredningen. Betänkandet överlämnades formellt denna dag till socialminister Margot Wallström.

Sökaren var förstas där – liksom Humanetiska Förbundet med flera grupper som trodde sig vara berörda.

Margó Ingvardsson sa bland annat följande.

Det finns i Sverige ett hundratal organisationer, som kan kallas nyandliga. Bland dem som går med i nyandliga sekter finns alla kategorier av sökande människor. De stannar inom en rörelse i genomsnitt i två år. De flesta lämnar rörelsen utan dramatik och tycker sedan att även tiden där har gett dem positiva livserfarenheter. Ungefär tre procent förblir verkligt hän- givna.

Omkring hundra personer per år får psykiska problem, som kan relateras till medlemskapet i sekten. Detta är givetvis ett samhällsproblem, särskilt som det säkert också finns ett mörkertal. För dessa människor finns det idag ingen riktig hjälp att få. I dagens samhälle är det en brist på kunskap om sektrelaterade psykiska skador.

Utredningen har sett på erfarenheter i andra länder och hämtat kunskap från religionsforskning. Den tror att det i Sverige, liksom i många andra länder, kommer att bli fler sökande människor och fler trosgrupper. Nyandligheten har kommit för att stanna, och samhället måste ha en beredskap för detta.

Nya rörelser växer upp och försvinner eller växer ihop med andra rörelser eller med samhället. En del kan framstå som bisarra och motbjudande. Några kan betraktas med skepsis i början, men sedan mötas av respekt – så som exempelvis tidigare Frälsningsarmén.

Det behövs dialog mellan samhället och sekterna, inte konfrontation. Om en andlig sekt ser samhället som fientligt, sluter den sig gärna och drar sig undan. Då finns ingen insyn, och då kan sekten bli farlig. Den kan utvecklas i destruktiv riktning. Det är så det i regel gått till vid tragedier med massjävmord.

Utredningen vill konkret att det skapas ett *kunskapscentrum* för forskning kring nya religiösa rörelser och dialog med dessa. Inom vården ska man uppmanas att vara uppmärksam på tecken som kan tyda på psykiska skador från sekter. Skolorna ska engageras.

Samhället ska på så sätt försöka ligga i fas med den nyandliga utvecklingen i stället för att traska patrull som hittills, sa Margó Ingvardsson. Religionsfriheten skall värnas i lag, men detta får inte stå över en annan lag som förbjuder sådana övergrepp som könsstympning och barn-

aga.

Utredningen föreslår att en lag om otillbörlig påverkan skärps, och det bör göras tydligt vilka metoder som inte får användas. Den personliga integriteten ska värnas.

Barnens väl är viktigt i detta sammanhang.

Margó Ingvardsson sa till sist bland annat att utredningen i sitt arbete fått utgå från scratch, då det inte finns äldre utredningar att stödja sig på. De har lyssnat på folk som har intresse och erfarenhet inom området, de har samtalat med avhoppade sektmedlemmar och deras anhöriga och även med sektmedlemmar.

Av Margó Ingvardssons sammanfattning framgick vidare att i det kunskapscentrum som utredarna föreslår ska bildas, ska det inte sitta några företrädare för de nyandliga, endast folk som representerar det så kallade etablissemangen. Styrelsen kan alltså fatta beslut som går kraftigt mot de nyandligas intressen: *Samhället mot nyandligheten!*

Reaktionen hos åhörarna, som inte bara var journalister, var huvudsakligen av två slag. Den ena var en kritisk/skeptisk inställning, där det visades en rädsla för alltför mycket förmyndarskap från samhällets sida – storebror vet bäst – och för kontroll av människor som vill gå sin egen väg. Den andra reaktionen, från personer med en mycket negativ inställning till "sekt", var att alltihop lät för tamt och snällt. Dessa menade att det måste finnas möjlighet till konkreta, verkligt kraftfulla åtgärder, när det behövs.

Vilka andliga rörelser utgör nu nyandligheten? Det finns skilda meningar om det. Men ofta räknas all icke-kristen andlighet dit, alltså även buddhism, hinduism (exempelvis Krishnarörelsen) och teosofi, men även nyare former av kristen tro – allt sådant som blivit en följd av ett andligt sökande och praktiserande utanför den traditionella religionen.

Sökaren tar ju med intresse och respekt upp olika former av ny andlighet, som kan ha ett positivt värde för människor och föra dem närmare en djup upplevelse av världen och människan och ge dem glädje, livslust och mening. De som genom deltagande i sådana nyandliga rörelser hamnat i en inre kris, torde vara relativt få, och en stor del av dessa kan mycket väl

Är nyandligheten farlig?

ha haft psykiska problem före inträdet i rörelsen.

Religionspsykos bör väl vara fall för psykologer och psykiatriker. Men Margó Ingvardsson menar att det dessutom finns behov av ett särskilt forsknings- och dialogcenter för att samhället ska kunna hålla ett öga på de nya andliga rörelserna och deras medlemmar och ge hjälp åt avfallingar med problem.

Men det är bara extrema och destruktiva inslag i nyandligheten som man vill komma åt, försäkrade Margó Ingvardsson.

Det är alltid bra att vara på sin vakt, behålla sin kritiska urskillningsförmåga. Det rekommenderar vi på Sökaren envar sökande själ, vare sig sökandet sker på etablerade trosvägar eller på nyandliga sådana.

De nyandliga är väl ändå genomgående människor som vill gott, vill utveckla sig själva till mer kärlek, visdom och harmoni och leva ett liv med hög livskvalitet.

I en underledare i Dagens Nyheter 3 oktober läser vi att "sekt definieras bland annat genom att de alierar sig från resten av samhället och tar avstånd från rådande normer".

Men i verkligheten är det yttest få "sekt" som avskiljer sig från samhället. Medlemmarna i de flesta nya andliga rörelser är väl integrerade i samhället. Detta gäller bland annat spirit(ual)ister, teosofier, antroposofier, swedenborgare, kristenvetenskapare, rosencreutzare, liberal-katoliker, meditatörer, yogier, sufier, baha-

ier, buddhister och newageare – om nu alla dessa kan betecknas som nyandliga. En viss alienation finns i Krishnarörelsen, Enighetskyrkan (Moon-rörelsen) och Scientologikyrkan.

Margó Ingvardsson

Slutreflektion:

Visst kunde det vara bra med ett forum – ett "kunskapscentrum" – för möten mellan andligt intresserade personer och grupper samt forskare, där man kunde studera livsfrågor samt utbyta tankar och erfarenheter. Men det låter mindre lockande med "nyandlighet" under statens lupp, där "storebror" granskar och bedömer – och kanske fördömer – och där samhällets motivering är att se till att ingen skadas av nyandligheten.

MASSAGEBÄNKAR & -STOL

Ring eller skriv för prospekt!

Vitaform
Alekärrsvägen 30
445 56 Surte
Tel 031-98 34 77

Läkare, tandläkare, terapeuter samt intresserade lekmän:

VIDEOKASSETTEN HYPNOSSPIRALEN...

en ny alternativ terapi för att lindra värk – djupmeditera – öka självförtroendet – stärka idrottsresultaten – bli kvitt fobler och tvångstankar etc.

KÖP ELLER HYR!

HYPNOSSPIRALEN med kort handledning och 20-sidigt instruktionshäfte kostar 480:-. Prova den alternativt genom att hyra den för en månadskostnad om 160:- (plus 40:- vid lev. för frakt och emballage, totalt 200:-). Hela detta belopp avräknas vid senare köp! Ring för närmare besked!

Franz Schwabe
Åsgårdev. 43 121 31 Enskededalen
Beställningst: 08-649 51 96

Gåvor

Povel Randén, 400:-, Wanja Gottschalk, 50:-, Ilene Stenson, 200:-, Laila Ekvall, 50:-, Viveka Lindgren, 60:-, Per-Erik Andersson, 50:-, Matz Dovstrand, 50:-, Brita Nykvist, 50:-, Birgitte Loberg, 100:-, Esther Ljungqvist-Jordan, 50:-, Gösta Fröbärj, 100:-, Birger Andersson, 50:-, C. Wollter, 50:-, Marie Johansson, 100:-, Thomas Sundlöf, 100:-.

Hjärtligt tack!
Red.

Är andligt liv farligt?

Skakande vittnesmål: Jag blev skadad som barn av dominant sekt.

Med anledning av statens utredning och betänkande rörande andligheten i Sverige, med frågeställningen om den kan vara farlig, har Sökaren intervjuat en person som säger sig ha fått ett trauma för hela livet genom att redan som barn ha drabbats av en andlig rörelse, som väl stämmer in på beskrivningen av de värsta sekterna.

– Man krävde att jag skulle tro på det som andra förestavade, utan att tänka själv. Och gjorde jag inte det, kunde hemskheter inträffa, för sekten hade en mäktig ledare som kunde göra precis vad han ville med mig. Han bestämde allt. Ändå kallade man honom god. Man vågade väl inte annat. Man hyllade honom med alla möjliga ceremonier. För att blidka honom uppförde man ståtliga byggnader till hans ära, medan de flesta av medlemmarna i hans sekt var väldigt fattiga. Ändå verkade han aldrig nöjd. Ofta hände kusliga saker, som han på något mystiskt sätt var upphov till. Min bästa vän fick båda benen avbrutna i en "olyckshändelse". En dag hittade jag min älskade kattunge som en köttslamsa på gatan. Sedan var min cykel plötsligt borta. Och i närheten blev en hel familj innebränd. Min barndom var fylld av skräck. Så var det också för många andra barn. Vi är ganska många, nu i medelåldern, som gått mycket i terapi, tagit kroppsbehandlingar, läst mycket psykologi och filosofi i försök att få fotfäste i verkligheten, fått kämpa för att reparera tidiga skador som vi fått.

Så berättar en kvinna i femtioårsåldern. Hon menar också att den kanalisering som påstods ske, när sektledaren talade, utan

att synas, genom vissa utvalda – var mycket förvirrande.

Inom sekten fanns också ett stort kvinnoförtryck och kvinnoförakt.

– Ni tror mig nog inte, men kvinnor fick inte tala så som männen. Ja, än i denna dag finns det män inom denna sekt som på allvar hävdar att kvinnor inte ska ha samma rätt som de själva att göra sin mening hörd utan ska hållas tillbaka från ledande poster inom sekten.

– Det var mycket man måste tro på. Man fick läsa upp utantill vad de sa att man själv skulle säga att man trodde på: ett slags bekännelse. Den osynlige ledaren skulle man tro på, liksom på hans son. Ledaren ansågs vara världens herre, helt allsmäktig och god och han bestämde över oss mer än vi själva kunde göra. Men att han var god samtidigt som han lät så mycket hemskheter ske, det var inte lätt att fatta för ett barn, och inte för de äldre människorna heller.

– Det krävdes inom sekten att man skulle göra "goda gärningar" för att belönas i ett kommande rike som den allsmäktige ledaren styrde över.

– Otäcka hotellser fanns också med i bilden. Om man inte trodde på och gjorde så som krävdes, kunde man drabbas av fruktansvärd pina, som aldrig tog slut, på en plats som "den gode" ledaren hade inrättat eller godkänt.

Sökarens kommentar:

Det är bra att staten nu tar itu med all slags farlig andlighet.

Åsa Freij

Film om Conny Larsson och Sai Baba

Under högtidliga men enkla former signerades i Stockholm vid slutet av sommaren papperen som bekräftade att Conny Larssons liv blir film i USA.

Conny Larsson är behandlingshemsföreståndaren och Sai Baba-anhängaren på Tostebo gård utanför Valdemarsvik, som Anne-Marie Ehrenkrona skrivit om i boken "Guds lille clown".

I boken finns skildringar av den fantastiske Sai Baba som många anser är en riktig avatar – Gud i mänsklig gestalt och med övernaturliga förmågor. Men kanske griper boken allra mest för det sökande efter kärlek och mening som finns hos många av oss och som boken skildrar – på ett robust och humoristiskt sätt, så som Connys eget sätt att vara är.

– Och det var det, sa filmproducenten i sitt korta anförande, som grep mig. Vi människor måste komma till en vändning i världen. Den här historien handlar om det, om att bry sig om. Och han berättade hur han blivit djupt rörd av att under ett tidigare Sverigebesök se hur Connys klienter, före detta narkomaner och kriminella, körde sina travhästar med framgång, så som de lärt sig på Connys gård, där hästar och meditation, kärlek och förståelse samverkar för att åstadkomma smärre mirakel med människor.

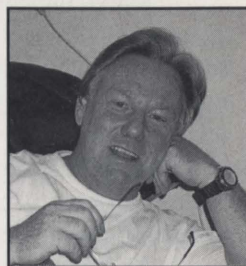
Själv brast Conny i gråt när han berättade om hur och varför han slutat som skådespelare. Han var en lovande aktör i sin ungdom och frågan kom upp varför han inte skulle spela sig själv i filmen.

– Jag satte en gång för alla skådespeleriet åt sidan, berättade Conny. Det var så fruktansvärt mycket intriger och förtal inom teatervärlden att jag inte stod ut. Jag fick en riktig blackout, en psykos, under en föreställning. Jag orkade inte mer. Jag bara tänkte: Man måste bry sig. Någon måste bry sig. Och sedan började jag ägna mitt liv åt andligt sökande.

När detta skrivs har Conny varit i Texas och jobbat med förberedelser för filmen. Han har suttit framför kameran i många dagar och berättat och berättat – för att filmfolket skulle ha ett stort material och vaska fram det bästa ur.

När filmandet kommer igång blir det tagningar i flera länder, i en studio i USA, hemma på gården i Sverige och så förstås hos Sai Baba i Indien.

Åsa Freij

Barbro Karlén om mobbing

Rak, välklädd, stilig och "cool" som om hon satt säkert i sadeln på en dressyrhäst, där hon verkligen känner sig hemma, satt Barbro Karlén på podiet i en sal i Kulturhuset i Stockholm och lät journalisterna fråga ut sig om en tid när hon verkligen kände sig tvärtom: liten, maktlös och rädd.

Och så har Barbo, mest känd i ryttarkretser under efternamnet Ask-Upmark, känt sig många gånger – både i detta liv och "det som var närmast innan". Ja, Barbro är övertygad om att vi lever många gånger och att hon själv var Anne Frank. Om detta och hur hon minns nazisternas terror och även hon hon blivit mobbad i detta liv, har Barbro skrivit en bok, utgiven av Larssons förlag.

Denna dag möter Barbro – till skillnad från den tid hon mobbades i pressen, anklagad för hårt uppträdande mot hästar – journalister som lyssnar och tycks förstå. Ingen verkar tvivla på att Barbro verkligen blivit förtalad och inte fått tillfälle att bemöta anklagelserna mot henne och få beaktade de fakta hon kunde visa upp till sitt försvar.

"Man känner väl igen ett mobbingmönster, inte minst från ryttarkretsar", säger någon, som är både ryttare och journalist.

Det framhålls också att man särskilt i ridklubbar, som hyser så många ungdomar, borde vara extra vaksam när det gäller mobbing. Någon tycker att Barbro gjort en god gärning som bjudit på sig själv i en öppen och skildring av sig själv som mobbad och av sin litenhet och förtvivlan – men också av sin uthållighet i den svåra situationen. Säkert kan det ge tröst och styrka åt andra, som utsatts för något liknande.

– Mobbing förekommer alltför ofta, och det är mycket för att kasta ljus över detta stora problem, en tragedi för de drabbade, som jag skrivit boken, säger Barbro själv.

Bland de närvarande journalisterna finns också de som läst på och forskat litet efter fakta. De har kunnat konstatera att bevisningen mot Barbro,

när det gäller djurplågeri, verkligen var bristfällig, ibland helt falsk och att starkt stöd för henne förbigicks med tystnad.

Och man ger Barbro rätt i att det är en farlig tendens i samhället när någon som anklagas själv måste bevisa sin oskuld – i stället för att det, som lagen säger, är anklagaren som har bevisbördan. Man ska anses oskyldig till dess man är överbevisad om skuld. Att anse en anklagare trovärdig ska inte räcka. Inte heller tycktes någon betvivla att Barbro, som en av de första kvinnorna inom polisens rytteri, blev illa ansatt av en

manlig kollega. Alltför många fall av polisbrutalitet har varit på tapeten sedan dess. Och flera av de närvarande var kvinnor som själva hade bittra erfarenheter av att bli mobbade inom manliga revir.

Modig tyckte man också att Barbro var som vågade säga att hon minns tidigare liv. Men, som någon påpekade, "du är ju i gott sällskap, Barbro, för numera vittnar allt fler om sådana minnen".

Åsa Freij

Barbro Ask-Upmark (Karlén)

Stina Carlsson:

Det stora arbetet

Arbete med transformering av vår egen medvetenhet är något stort och viktigt, som kan lyfta oss till en nivå av sant varande, där vi kan skapa en bättre värld.

"New Age är ingen ny tid eller plats utan det är en ny sorts medvetenhet, vars förverkligande främst beror på dig och mig."

Ovanstående citat av David Spangler återfinns i boken "The Nature and Use of Ritual for Spiritual Attainment" av Peter Roche de Coppens. Boken kom ut första gången 1985 och jag stötte på den och läste den några år senare. Jag tyckte då, att jag fick ta del av mycket viktiga insikter, och boken bekräftade en del av det jag anade men ändå inte hade riktigt klart för mig.

Sedan dess har jag läst och tänkt över bokens lärdomar många gånger. Författaren anser bland annat att de tre nivåer¹⁾ som vårt mänskliga medvetande vanligtvis fungerar på inte är tillräckliga för att vi ska kunna tränga igenom till verklighetens sanna natur varken när det gäller mikrokosmos=människan eller makrokosmos=universum och att det är absolut nödvändigt med ytterligare en nivå av medvetande, ett upplyst eller ett andligt medvetande för att mänskligheten ska kunna bemästra alla de stora problem vi åsamkat oss. Detta medvetande är ännu inte något som vi får till skänks av naturen, utan för att uppnå det krävs ett avsiktligt och omfattande arbete med att *lära känna oss själva* precis som sades redan på Sokrates²⁾ tid och som man kan läsa i templet i Delfi.

Detta arbete med oss själva och vår medvetenhet är alltså *Det stora arbetet*, som rubriken syftar på, och är också kärnan i det vi känner som den odödliga visdomen och kärnan i de olika religiösa systemen, men i vissa traditioner som till exempel den kristna är detta en dold kunskap. Med sin bok vill de Coppens visa

på hur man också med den traditionens hjälp kan komma fram till detta *upplysta*³⁾ eller *andliga* medvetande, som i de olika traditionerna fått olika namn som till exempel Självet, det högre självet, Kristus-medvetande eller kosmiskt medvetande.

Potentialen till en sådan medvetenhet finns hos *alla* människor och är således inte förbehållen några få utvalda, och det är angeläget att så många som möjligt och så snabbt som möjligt *öppnar* sina ögon och *vaknar upp* för sin egen gudomliga potential. Ju fler som får erfarenhet av och vinner insikt om detta, desto större blir möjligheten till en förändrad inställning till människor emellan, och en fredlig, harmonisk och i alla avseenden mer jämlik värld, som så många önskar och ser fram emot, kunde bli verklighet. Vägen dit skulle inte behöva vara oöverkomligt lång om vi alla på allvar gick in för *Det stora arbetet*.

Många andra namnkunniga personer – som Pierre Teilhard de Chardin, Erich Schumacher, Ken Wilber och Stanislav Grof, liksom för övrigt alla som är anhängare av transpersonell och jungiansk psykologi eller psykosyntes, delar denna uppfattning och vill förutom att hela människans själ också öppna hennes blick för sin gudomliga potential.

de Coppens skriver i sin bok att *Det stora arbetet* är den viktigaste och högsta uppgift som en människa kan åta sig att utföra, en åsikt som jag helt och hållet delar. Det borde därför egentligen anses som mycket glädjande med all den andliga nyfikenhet och aktivitet, som kan förväntas i våra dagar och även om en del av dessa aktiviteter vid första anblicken kan förfalla ytliga kan de ändå ha en uppgift att

fylla enbart på grund av att de väcker upp människors intresse för deras *inre* verklighet och kan vara de första stegen i *Det stora arbetet*.

Alla, som börjar "plocka" från det så kallade New Age-smörgåsbordet, borde därför uppmuntras i stället för att utsättas för diverse påhopp. Detta initiala "plockande" kan tyda på att dessa människor, precis som jag själv för åtskilliga år sedan, nu börjat känna av och inse materialismens och kommersialismens tomhet och känner, att livet måste ha mer att erbjuda, och precis som Stefan Demert⁴⁾ för en tid sedan sa i radioprogrammet "Samtal pågår", tycker även jag, att man måste unna människor, att "ha lite roligt också". Jag tilltror dem att i denna förnufts tidsålder ha tillräckligt med eget förnuft för att inse vad som kan tillföra dem något och att de utan större problem kan genomsöka "de falska profeterna".

En profet, som definitivt inte tillhör de falska är Sri Sri Ravi Shankar, som nyligen besökt Sverige och bland annat hållit två föreläsningar på Etnografiska muséet. Han har grundat en internationell organisation som heter "The Art of Living Foundation". Denna organisation vill med välgörenhet och undervisning göra livet på vår planet till en *Celebration*, ett firande.

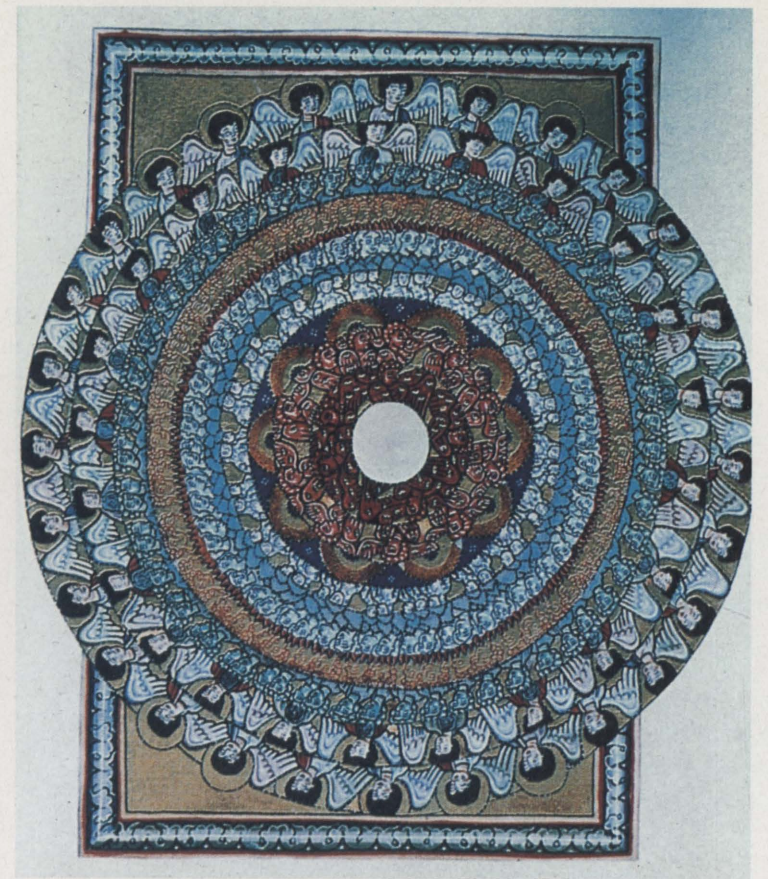
År 1995 firades FN:s 50-årsjubileum och vid detta tillfälle höll Sri Sri Ravi Shankar ett tal, som i stort handlade om vilka metoder och hjälpmedel som behövs för att få tillbaka mänskliga värderingar i samhället. I detta tal sa han också, att den kris som vi idag kan se överallt i världen är en identifikationskris genom att människan identifierar sig med sitt yrke, sin religion,

sin ras, sin kultur, sin nationalitet, sitt språk, sin hembygd, sitt kön och ibland som en del av mänskligheten. Han tycker, att vi först och främst behöver lära oss att vi har en identitet som *gudomliga varelser* och att vi i andra hand är människor. För att vi ska inse detta säger han att vi behöver ett fördjupat *andligt* vetande och han fortsätter: "Här vill jag göra en klar skillnad mellan religion och andlighet. *Religion är bananskalet och andligheten är bananen* (min kurs.). Alla religioner har tre aspekter: värderingar, symboler och traditioner. Värderingarna är desamma i alla religioner, medan symboler och traditioner är olika. I dag har vi glömt värderingarna och håller bara fast vid symboler och traditioner. Bara *andlighet* kan ge näring åt de mänskliga värderingarna. Det kan föra med sig att frustrationer försvinner och att vi får tillfredsställelse och glädje i livet.

En riktig utbildning skapar hos individen en känsla av *samhörighet med hela världen* (min kurs.). En människa lär sig äga alla religioner i hela världen och kan välja en av dem *utan att se de andra som mindre värdefulla* (min kurs.). Medlemmarna i en familj kan praktisera mer än en religion. Det bör vara strategin för 2000-talet."

Sri Sri Ravi Shankar fortsätter sedan sitt tal med att säga att vi i vår teknologiska tid brytt oss mycket lite om människors känslomässiga och andliga behov och att vi varken hemma eller i skolan får lära oss hur vi ska förlösa negativa känslor eller hur vi ska hantera vårt tänkande. Han anser också att på grund av bristande andlig utbildning och bristen på en allomfattande förståelse för alla världens religioner har vi fått den religiösa fanatismen vars uttryck vi kan se på många platser i världen. "Andlighet utan dogmer och en allomfattande förståelse är vad 2000-talet behöver. Nu är tiden kommen för att se till att det blir så."

Som jag ser det är *Det stora arbetet* en viktig del, ja till och med den viktigaste för att den allomfattande förståelse och det fördjupade andliga medvetande som Sri Sri Ravi Shankar efterlyser ska kunna förverkligas. För de andliga sökarna gäller det alltså att bland annat tränga igenom "bananskalet" och se "bananen" som ibland har dolts av ett väl tilltaget skal. Ett viktigt medel för detta är att lära sig att förstå symbolernas och myternas

Alla varelser firar skapelsen. Efter anvisningar av Hildegard av Bingen.

språk, vilket är andlighetens språk. de Coppens bok innehåller ett mycket intressant och lärorikt kapitel om detta i stort sett bortglömda "språk".

Slutligen vill jag nämna, att Sri Sri Ravi Shankar skrivit en bok som heter "God loves fun", Gud älskar glädje. Att ha detta i minnet tror jag också är mycket viktigt för de andliga sökarna.

1. Dessa tre nivåer är den fysiska eller den sinnliga nivån, den känslomässiga och den mentala nivån.
2. Grekisk filosof (470-399 f. Kr.). Sokrates dömdes till döden därför att han ansågs ha vilsefört ungdomen genom att han undervisade om en *gudomlig inre röst* som ledning för det moraliska handlandet.
3. Med ett upplyst medvetande menar Peter Roche de Coppens att ha förmågan att sammanföra kunskap om både den yttre och den inre verkligheten till ett integrerat helt, det vill säga en syntes mellan det yttre och det inre. Sri Sri Ravi Shankar har den här förklaringen på vad som menas med andlig upplysning: "Mänsklig utveckling har två steg – från att vara någon till

att bli ingen alls – och från att vara ingen alls till att vara alla. Denna kunskap för med sig att man delar med sig och bryr sig om över hela världen".

4. Känd trubadur med förkärlek för Ambres' förmedling.

Om något här i världen är heligt, så är det LIVET, som medvetna varelser lever. Om vi accepterar det synsättet, blir det uppenbart att en människas största uppgift är att vidga, höja och fördjupa livets alla aspekter hos sig själv och andra.

Människans historia på jorden är en biografi över hennes progressiva utveckling av medvetenheten från det djuriska ursprunget via det nuvarande mänskliga stadiet och till det slutliga andliga målet.

I människan har gudomligheten, Gud, blivit medveten om sig själv, och Gud har fått ett medvetet uttrycksmedel i sin skapelse.

Ord från redaktören

Sökaren fortsätter

Upplagan sjunker numer med cirka 100 per år. Annan läsning än den Sökaren erbjuder lockar tydligen mer.

Annonssörerna föredrar att placera sin reklam på andra ställen, så annonsintäkterna minskar.

Statens kulturråd tycker inte att Sökaren är omistlig i det svenska kulturlivet och stöder den inte längre ekonomiskt, utan satsar på andra tidskrifter, som förmodligen bättre motsvarar deras värderingar.

De ekonomiska möjligheterna att ge ut den här unika kvalitetstidskriften blir alltså sämre. Trots det blir det åtminstone ytterligare en årgång, den 36:e.

Inbetalningskort

Som vanligt följer ett inbetalningskort med hela upplagan av årets sista nummer. De allra flesta av våra prenumeranter skall nu förnya sitt abonnemang. Ni som har en prenumeration som sträcker sig över årsskiftet, vet väl själva om detta och förstår att inbetalningskortet inte är för er – i annat fall går det bra att ringa och fråga.

De som glömmer att betala för 1999 får så småningom ett nytt inbetalningskort med erbjudande att fortsätta prenumerationen.

Erkänd kulturtidskrift

Trots kulturrådets ointresse för Sökaren, kan den anses vara en erkänd kulturtidskrift. Den finns på över 300 bibliotek, är med i skolornas Artikel-sök, i kulturtidskriftskatalogen, som kulturrådet ger ut, och i Nationalencyklopedin.

Inriktning

Syftet med Sökaren är att ta upp väsentliga livsfrågor och därvid förena öppenhet med kritiskt ifrågasättande. Tidskriften eftersträvar en klok sanningsprövning, där sökandet efter kunskap är i fokus – inte underhållning eller andlig uppbyggelse.

Avsikten är inte att övertyga läsaren om något, utan att tillhandahålla information, som kan vara av värde i sanningssökandet.

Sökaren tar sina läsare på allvar.

Skribenter

I Sökaren skriver goda experter, kännare inom olika områden, i flera fall de bästa som finns i Sverige, och goda journalister, som skriver klart och tydligt om intressanta och viktiga ämnen. Dessa är inte flummare eller amatörer, utan intelligenta och kunniga personer, som läsaren kan ha förtroende för.

Sökaren strävar efter goda källor till de informationer som ges, och vill inte ösa ur grumliga vatten. God kvalitet är en målsättning.

Det vore litet synd både om läsarna och skribenterna, ifall det forum för väsentlig journalistik inom livsåskådningsområdet, som Sökaren är, skulle upphöra. Jag tror att den skulle lämna ett tomrum efter sig, även om sorgen över dess frånfalle inte skulle bli outhärdligt stor.

Hemsida

Sedan maj förra året har Sökaren en hemsida på Internet (www.sokaren.se). Där publiceras en liten del av det som står i tidskriften, bland annat artiklar från tidigare årgångar.

Hemsidan har hittills besökts av över 13.000 personer. Idag rör det sig om närmare 100 besökare om dagen – lördagar och söndagar något mindre. Det är ett bra antal. Men det är obekant hur dessa beter sig, när de kommer in på sidan, om de stannar där flera minuter eller snabbt surfar vidare, om de finner något av intresse, om de återkommer, om de skriver ut delar av innehållet. Ganska många vill ha prov på tidskriften, men endast omkring 10 procent av dessa blir prenumeranter.

Om Sökaren läggs ned efter 1999, kommer jag att försöka fortsätta med hemsidan någon tid, om inte kostnaderna blir för stora.

Bok om New Age

Jag har skrivit en bok om vad jag gärna kallar klok-New Age. Den ligger på hemsidan – www.sokaren.se/INDEX16.HTML – eftersom alla tillfrågade förlag har tackat nej till den, såväl små New Age-inriktade som större kommersiella.

Boken, med titeln "Stora tankar i vår tid – New Age", bedöms alltså inte vara tillräckligt värdefull och säljande för att ges ut. Men enligt min mening tar den upp många av de viktigaste tankarna i den nya tiden, tankar som på ett fint sätt skulle kunna bära mänskligheten fram genom kommande tider.

"Stora tankar" kan inte erhållas genom mig, men det går ju att skriva ut texten från Internet.

Om något bokförlag trots allt är intresserat av en utgivning, så hör av er till mig.

SM